

jamk

Luonto osaksi lähihoitajaopiskelijan ammatti-identiteettiä

Taina Perkiö

Opinnäytetyö, ylempi AMK

Joulukuu 2024

Agrologi (ylempi AMK)

Biotalouskehittäminen

Perkiö, Taina

Luonto osaksi lähihoitajaopiskelijan ammatti-identiteettiä

Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. **Joulukuu 2024**, 91 sivua.

Luonnonvara-ala. Biotalouskehittämisen tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö YAMK

Julkaisun kieli: suomi

Verkkojulkaisulupa myönnetty: kyllä

Tiivistelmä

Ihmisten luontosuhteet ovat monenlaisia. Luonnon merkitys ihmiselle on valtava, vaikka emme sitä aina tiedosta. Tutkimalla omaa luontosuhdettamme, meillä on mahdollisuus vahvistaa sitä, jolloin luonnon mukana olo elämässä ja työssä kehittyy tiedostavammaksi ja luonnon suomat hyvinvointivaikutukset ovat saatavilla. Opiskelijalle voidaan tuoda enemmän luontoa opintoihin hänen hyvinvointiansa lisäämään. Hyvien luontokokemusten ja luonto-osaamisen karttuessa, luontosuhde sivistyy ja opiskelijan asenne hyvin todennäköisesti muuttuu luontoa suojelevampaan suuntaan.

Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopistolla haluttiin tutkia, voiko lähihoitajaopiskelijan asenteeseen luontoa kohtaan vaikuttaa niin, että luonto voisi olla jopa osa hänen ammatti-identiteettiään. Ensin saatiin selville, että luonto oli tarkoituksenmukaista ja toivottavaa saada mukaan opintoihin, koska ammatissa toimiessaan se toisi kaikille osapuolille hyvinvointia ja sille oli tilausta. Koska Suomessa on pulaa lähihoitajista, oli tarkoituksena myös selvittää, miten luonto voisi olla uusien teknologioiden avulla mukana markkinoimassa alaa.

Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopiston sosiaali- ja terveysalan opiskelijoista valittiin ryhmä koulutuspilottiin. Järjestettiin kolme erityyppistä luontolähtöistä päivää, joissa esiteltiin malleja, miten luontoa voidaan ottaa mukaan opiskeluun ja ammattiin. Ne olivat luontopäivä, eläinpäivä ja koulutilapäivä. Hankkeiden myötä saatiin aikaan virtuaalinen luontolähtöinen showroom markkinoimaan sosiaali- ja terveysalan perustutkintoa osana isompaa alan esittelyä. Showroom-työ vaikeutui ja siitä lopulta luovuttiin, mutta opitut asiat ovat hyödynnettävissä myöhemmin. Koulutuspilotissa opiskelijat saivat oppia luontoperustaisuutta, tutkia omaa luontosuhdettaan ja kokea luonnon hyvinvointivaikutuksia monissa erilaisissa harjoitteissa. Sen avulla löytyi tekijöitä, joilla voitiin mahdollistaa luonto mukaan lähihoitajan opiskeluun ja mahdollisesti myös osaksi hänen ammatti-identiteettiään.

Palautetta kerättiin havainnoimalla ja tekemällä kysely pilottiin osallistuneille opiskelijoille ja heidän vastuupettajalleen sekä sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon opettajalle, joka osallistui osaan harjoitteista. Lisäksi tehtiin kysely koulutuksen johdolle ja haastateltiin pidemmän ajan jälkeen yhtä opiskelijaa esimerkiksi, mitä koulutus voi opiskelijalle merkitä. Pilotista saatiin toimiva malli, jota voidaan tulevaisuudessa testata muidenkin opiskelijaryhmien kanssa, myös eri aloilta.

Avainsanat (asiasanat)

ekologia, luonto, luontosuhde, hyvinvointi, sosiaali- ja terveysala, lähihoitaja, ammatti-identiteetti

Muut tiedot (salassa pidettävät liitteet)

Ei ole

Perkiö, Taina

Title and possible subtitle

Jyväskylä: JAMK University of Applied Sciences, December 2024, 91 pages.

Natural resources. Programme in Development of the Bioeconomy. Master's thesis

Permission for web publication: Yes

Language of publication: Finnish

Abstract

People's relationships with nature are diverse. The significance of nature to humans is immense, even though we may not always realize it. By exploring our own relationship with nature, we have an opportunity to strengthen it, making the presence of nature in our lives and work more conscious and well-being benefits will be available. We can bring more nature to students' education to enhance their well-being. By good nature experiences and nature knowledge accumulate, the relationship with nature becomes more refined, and the student's attitude is likely to shift towards a more protective stance on nature.

POKE vocational school investigated whether the attitude of practical nursing students can be influenced so that nature could become part of their professional identity. The inclusion of nature in the study was intentional and desirable. It would bring well-being to all parties when working with customers, and there was a demand for it. Since there is a shortage of practical nurses in Finland, we also wanted to find out how nature could be included in the marketing of the field with the help of new technologies.

A group of social and health care students from the POKE Vocational College was selected for the training pilot. Three different nature-based days were organized, showcase models of integrated nature into studies and profession. a nature day, an animal day and a school farm day. At the same time a virtual nature-based showroom was created to market the basic degree in social and health care. In the training pilot students explored nature-based approaches, examined their own relationship with nature, and experienced the benefits of well-being through various exercises. This helped identify factors that could enable the inclusion of nature in practical nursing studies and possibly as part of their professional identity.

Feedback was collected through observation, surveys and interviews with the students, teachers and education management who participated in the pilot. The pilot resulted in a functional model that can be tested with other student groups in the future, including those from different fields.

Keywords/tags (subjects)

Ecology, nature, relationship with nature, well-being, social and health care sector, practical nurse, professional identity.

Miscellaneous (Confidential information)

There is none.

Sisältö

Johdanto	7
1 Tutkimusasetelma ja tutkimusote	8
1.1 Tutkimusongelma.....	9
1.2 Tutkimuskysymykset	11
1.3 Tutkimusmenetelmät.....	11
1.4 Tutkimuskohde.....	12
1.5 Luotettavuusvarmistus.....	15
2 Käsitelmääritys	15
3 Opinnäytetyön tausta, teoreettinen viitekehys ja toteutus	16
3.1 Biotalous näkökulmat ohjaavat kehittämistyötä	16
3.2 Ekologinen ajattelu.....	17
3.2.1 Sivistynyt luontosuhde ekologisten valintojen pohjalla	17
3.2.2 Hyvinvointia luonnosta ilmastoahdistuksen sijaan	20
3.2.3 Ekosysteemipalveluiden ymmärtäminen luontolähtöisyyden perustana.....	23
3.3 Human factor	26
3.3.1 Esimerkkitarina luonnon merkityksestä ihmiselle.....	27
3.3.2 Sairaalahankkeet esimerkkinä luonnon tuomisesta sosiaali- ja terveysalalle.....	29
3.3.3 Ylikulutus esimerkkinä siitä, mihin ammatissa toimiessa voi vaikuttaa	32
3.4 Talous ja toimintaympäristö	33
3.4.1 Luontolähtöiset työpaikat ja koulutus.....	33
3.4.2 Työssäjaksamista luonnosta	34
3.4.3 Kilpailukykyä monialaisuudella.....	36
3.5 Teknologia	39
4 Tutkimustulokset	41
4.1 Perustutkimus	41
4.1.1 Tutkimustulokset, miten luonto näkyy hoiva-alan työssä.....	41
4.1.2 Tutkimustulokset, miten luonto näkyy lähihoitajasi opiskelussa	43
4.1.3 Tutkimustulokset luonnon näkymisestä sosiaali- ja terveysalan perustutkimuksen markkinoinnissa.....	44
4.2 Virtuaalinen showroom -tapahtuma ja tulokset.....	46
4.2.1 Virtuaalitapahtuman suunnitteleminen	46
4.2.2 Virtuaalitapahtuman toteutus	47
4.2.3 Virtuaalitoteutuksen haavoittuvuus ja ratkaisu	51

4.2.4	Muutos teknologian ottamisesta mukaan opetukseen luonnonvara- ja ympäristöalalla Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopistolla.....	52
4.3	Koulutuspilotti, luonto mukaan lähihoitajan opiskeluun ja ammattiin	53
4.3.1	Luontopäivä lähihoitajaopiskelijoille	54
4.3.2	Eläinpäivä lähihoitajaopiskelijoille.....	55
4.3.3	Koulutilapäivä lähihoitajaopiskelijoille	58
4.3.4	Miten opiskelijat kokivat koulutuspilotin, aineisto ja johtopäätökset	60
4.3.5	Pilottiin osallistuneen vastuopettajan ja opettajan, joka on ollut mukana osassa tätä pilottia aineisto ja johtopäätökset	61
4.3.6	Pilottiin osallistuneen yhden opiskelijan kokemus esimerkkinä johtopäätöksineen.....	67
5	Johtopäätökset.....	70
6	Pohdinta.....	74
6.1	Luotettavuuspohdinta.....	78
6.2	Eettisyys.....	81
6.3	Jatkotutkimusaiheet.....	82
	Lähteet	86
 Kuviot		
	Kuvio 1. Tutkimuksellisen kehittämistyön prosessi	9
	Kuvio 2. Opinnäytetyön prosessikaavio	11
	Kuvio 3. Tutkimuskohde ja tutkimukseen osallistuneet (opiskeluun hakijat on rajattu pois)....	14
	Kuvio 4. Neliapilamallissa pohditaan olemassa olevaa osaamista ja osaamiseen liittyvää kehittämistä	17
	Kuvio 5. Ihmisellekin elintärkeä puhdas vesi on yksi luonnon suojeluhulun tärkeä motiivi	23
	Kuvio 6. Yksi ihminen voi hyvin saada ekologisesti hyödyllisiä tuloksia toimiessaan luontolähtöisesti	24
	Kuvio 7. Oman luontosuhteen selvittäminen antaa työkaluja ammatilliseen kehittymiseen luontolähtöisesti. Kuvassa on osa yhden ihmisen luontosuhdekuvausta.	25
	Kuvio 8. Luonnon hyvinvointivaikutukset, esimerkiksi mielen rauhoittuminen ja elpyminen, voivat välittyä tästä kuvasta	26
	Kuvio 9. Ihminen voi kokea luontosuhteessaan yhteyttä luonnon kanssa.....	31
	Kuvio 10. Luonnon ihmeiden tutkiminen lasten kanssa tuo mielekkyyttä myös työntekijän arkeen	38
	Kuvio 11. SWOT-analyysi integraatiosta sote, luonto, teknologia.....	39
	Kuvio 12. Virtuaalinen avatar-hahmo esittelemässä sowroomia elehtien, silmiin katsoen ja keskustellen toisten hahmojen kanssa (Diassa näkyvän kuvan lähde: Turunen 2021).....	40
	Kuvio 13. Lisättyä todellisuutta tekemässä	46

Kuvio 14. Virtuaalisen showroomin esittelyä	48
Kuvio 15. Vituaalimaailmasta toiseen voidaan siirtyä teleporttien avulla. Tässä on teleport virtuaalisessa AltSpace -ympäristössä.	49
Kuvio 16. Showroomin yksi infotaulu, nopea asian esittely	49
Kuvio 17. Virtuaalinen siili tuotu näppäimistölle	51
Kuvio 18. Käänneltävän kolmiulotteisen virtuaalimaailman näkymä näytöllä.....	51
Kuvio 19. ThingLink-ympäristö.....	53
Kuvio 20. Luontosuhdetta voi kuvata materiaaleilla, koruilla, muodoilla, muistoilla, tunteilla ym.	54
Kuvio 21. Snow-kyyhky herättää tunteita.....	56
Kuvio 22. Akaattikotilon siirtyminen toisen kädelle vaatii kosketusta toiseen ihmiseen	57
Kuvio 23. Opiskelija oivaltamassa elämysten merkitystä	59
Kuvio 24 Akvaariorentoutus tila.....	61
Kuvio 25. Opiskelija voi olla oppimassa autenttisessa luonnossa, hänelle voidaan tuoda sinne oppimisen avuksi elementtejä esimerkiksi AV-välineistöllä tai hän voi mennä luontoon virtuaalisesti VR-välineistöllä, mikä näkyy kuvassa.	85

Johdanto

Ekologinen kestävyys, Human Factor-, teknologian ja talouden näkökulmat ohjaavat biotalouden neliapilamallin mukaiseen asioiden käsittelyyn. Luonnosta välittäminen ja eläminen kestävämmällä tavalla ovat edellytyksiä sille, että ihmiskunta voi pärjätä maapallolla heikentämättä liikaa elämisen edellytyksiä. Luontolähtöinen ajattelu tukee ihmisen tekemiä valintoja vihreään suuntaan ja vaikutus voi kertautua toimintaympäristöissä. Luonto on tärkeä ihmisen hyvinvoinnille. Työelämässä luontolähtöisyys voi lisätä hyvinvointia kaikille osapuolille. On järkevää tutkia, onko luonto riittävästi mukana opiskelussa ja työelämässä ja mikä merkitys luonnolla niissä on.

Sosiaali- ja terveysalalla on ollut työvoimapulaa. Alalle ei ole hakeuduttu opiskelemaan riittävästi, opiskelu ei aina ole johtanut alan töihin hakeutumiseen, työtehtävistä on lähdetty pois tai syynä on voinut olla kohtaanto-ongelma. Eläköityminen on yksi syy alalta poistumiseen. Palkkaus ja työsajaksaminen ovat haasteita sosiaali- ja terveysalan työtehtävissä. (Tuomaala 2024, Tevameri 2023 s. 48–54.) Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, voiko luontolähtöisyys helpottaa tilannetta.

Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopistossa haluttiin kokeilla luonnon liittämistä sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon opetukseen nykyistä vahvemmin sekä myös koulutusmarkkinointiin. Vuoden 2021 Green Care -päivillä tuotiin esille sitä, miten luonnon mukaan ottaminen työtehtäviin lisää työssajaksamista. Luonnon mukana olo sosiaali- ja terveysalalla ei ole itsestäänselvyys. Tavoitteena oli saada selville, onko tarvetta kehittää näihin tarpeisiin sopivaa koulutusta luonnonvara-alan tuella sosiaali- ja terveysalalle, saada vetovoimaa alan koulutukseen ja helpotusta alalla toimimiseen. Haluttiin myös tutkia, voiko luonnon ottaa mukaan koulutusmarkkinointiin uutta teknologiaa ja pelillisyyttä hyödyntäen ja voisiko syntyviä virtuaalisia ympäristöjä käyttää myös koulutusympäristönä autenttisen luontoympäristön lisäksi.

Opinnäytetyössä tutkittiin luonnon mukana olemista sosiaali- ja terveysalan työssä, Keski-Suomalaisessa sosiaali- ja terveysalan perustutkintokoulutuksessa ja koulutuksen markkinoinnissa ja vetovoimaisuudessa, miten se näkyi ja oliko sille tarvetta. Pilottien avulla saatiin ensimmäiset kokemukset. Opinnäytetyön tilaus tuli Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopistolta ja työn tilaajana toimi luonto- ja ympäristöalan lehtori Tarja Hyötyläinen. Ohjaavana opettajana toimi lehtori Tarja Stenman Jyväskylän ammattikorkeakoulun Biotalousinstituutista.

1 Tutkimusasetelma ja tutkimusote

Opinnäytetyön viitekehys voi olla kuin laatikko, jonka seinät voi kuvata neljänä näkökulmana. Ne annettiin opinnäytetyöhön Biotalouskampuksen ideologian mukaisesti ja ne ovat ekologinen, Human Factor, talouden ja teknologian näkökulmat. Elämme aikaa, jolloin joudumme pohtimaan ihmiskunnan vaikutusta siihen, mikä on meille olemisen ja elämisen kriittinen ehto: luonto. Luomme ilmastotavoitteita ja teemme suunnitelmia, miten lajit eivät katoaisi ja miten saisimme nauttia luonnon meille tarjoamista ekosysteemipalveluista, esim. puhtaasta vedestä, hapekkaasta hengitysilmosta ja ruuasta. Opinnäytetyön tutkimuksen taustalla oli huoli ihmisten asenteesta luontoa kohtaan. Miten siihen voisi vaikuttaa? Tämä rakensi tutkimuksen ekologisen viitekehysten.

Ekologisen viitekehysten sisältämät ongelmat aiheuttavat ihmisille ahdistusta, mutta luonto itsessään saa ihmisessä aikaan erilaisia hyvinvointivaikutuksia. Ymmärrämmekö arjessamme hyödyntää niitä? Näiden kahden asian välille syntyi yhteys. Voisiko ihmisen luontosuhdetta vahvistaa ja sivistää niin, että luonnosta välittäminen saisi ihmisen tekemään ekologisesti arvokkaita ratkaisuja omassa elämässään ja samalla luonto voisi vaikuttaa hänen elämäänsä hyvinvointia lisäävästi? Tästä muodostui tutkimuksen Human Factor -näkökulma. Miten visio voisi toteutua? Voitaisiinko kehittää yksi keino vaikuttaa asiaan? Kenen kanssa kehittäminen voitaisiin toteuttaa?

Sosiaali- ja terveysalalla vallitsi yhteiskunnallinen ongelma. Suomessa oli yleinen käsitys, että täällä on pula lähihoitajista. Jos niin olisi, miksi lähihoitajia on liian vähän. Millä keinoilla asiaan voitaisiin vaikuttaa? Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopisto osallistui Osaamisella töihin -hankkeeseen, jossa haluttiin mm. saada helpotusta alueen hoitajapulaan esittelemällä ja markkinoimalla sosiaali- ja terveysalan perustutkintoa uuden teknologian keinoin. Millaista teknologiaa käytettäisiin ja kuka niitä osaisi käyttää? Tähän saatiin apua DigiToast -hankkeesta, jossa sai opetella digipedagogiikan perusteita. Hankkeiden avulla alettiin rakentaa kolmiulotteista virtuaalista esittelytilaa. Näin teknologia liittyi yhdeksi näkökulmaksi luonnollisella tavalla. Tehtävään tartuttiin myös luonnonvara-alalla, sillä Osaamisella töihin -hankkeen kohderyhmä voisi hyvin sopia kehittämistyöhön. Päätettiin kokeilla, voisiko luonto olla yhtenä vetovoimatekijänä sosiaali- ja terveysalalle hakeutumiseen. Syntyi seuraava ongelma. Näkökö luonto lähihoitajaksi opiskelevien opetuksessa, pystytäänkö vastaamaan virtuaalisessa tilassa luotuun visioon? Jos kehittämisessä onnistuttaisiin, se toisi töitä useammalle ja täyttäisi avoimia työpaikkoja, mikä olisi talouden näkökulmasta erinomainen yhtälö.

Laatikon seinät olivat syntyneet ja näkökulmat rajasivat kehitystyötä. Avoimia kysymyksiä syntyi paljon. Kehittäminen vaati pohjatyötä, tutkimusta, jotta voitiin varmistaa, miten kehittäminen kannattaisi tehdä. Näin opinnäytetyön tutkimusotteeksi valikoitui tutkimuksellinen ja kokeileva kehittämistoiminta. Opinnäytetyön teoriapohjaan ja tutkijan vankkaan ammatilliseen osaamiseen nojautuen kehitettiin pilotti, jota testattiin kerran ohjelman kokonaan läpi vieden. Pilotista otettiin palaute, joka vei tutkimuksellisen kehittämistyön opinnäytetyön tavoitteen mukaiseen päätökseen. Syntyi käyttökelpoinen malli. (Ks. kuvio 1.)

Kuvio 1. Tutkimuksellisen kehittämistyön prosessi

1.1 Tutkimusongelma

Monen sosiaali- ja terveysalan perustutkinto-opiskelijan ammatti-identiteetistä puuttuu luonto.

Tutkimusongelmassa on lähtökohtaisia oletuksia. Luonnon tulisi olla tarpeeksi vahvana opetuksessa, että toimittaisiin tarpeeksi ilmastovastuullisesti ja luontoa säästävällä tavalla, mikä vähentää myös moraalista ahdistusta lisäten hyvinvointia. Luonto ei ole tukemassa lähihoitajaopiskelijoiden työssäjaksamista tulevassa ammatissa eikä heidän asiakkaidensakaan hyvinvointia riittävästi. Sosi-

aali- ja terveysalan perustutkinnon opiskelu ei anna riittäviä valmiuksia ottaa luontoa mukaan lähihoitajan työhön Pohjoisessa Keski-Suomessa työvoimapulan vallitessa alalla. Tavoitteena oli mahdollistaa luonnon saaminen osaksi lähihoitajaopiskelijan ammatti-identiteettiä. Alat eivät te yhteistyötä mahdollistaen luontolähtöistä opetusta ja kokemuksia tukemaan opiskelijan luontosuhteen kehittymistä.

Opinnäytetyön rajauksessa keskityttiin pääasiassa Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopiston toimintaympäristöön, miten luonnonvara-ala voi tukea sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon opetusta ja luontolähtöisyyden markkinointia vahvistaakseen opiskelijoiden ammatti-identiteettiä luonnonläheisemmäksi.

Perustutkimuksella haluttiin saada selville, miten luonto näkyy lähihoitajan työssä, jolloin sen pitäisi oletettavasti olla mukana myös opiskelussa. Haluttiin selvittää opiskelijan odotukset luonnon mukana olosta sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon opetuksessa mukaan lukien markkinointi. Jos tutkimus tuottaisi tarpeen järjestää luontolähtöistä opetusta lähihoitajaksi opiskelevien koulutukseen, voitaisiin perustutkimuksen pohjalta varmistaa tutkimuksellisen kehittämistyön motiivi.

Opinnäytetyön välitavoite oli kehittää pilotti, jolla tutkittiin opiskelijan luontosuhteen kehittämistä ja sivistämistä niin, että hänelle syntyisi tietoisempi ja mahdollisesti vahvempi suhde luontoon, hän saisi kokea luonnon tarjoamia hyvinvointivaikutuksia erilaisilla menetelmillä sekä saisi esimerkkejä ja ideoita, miten luonnon voi ottaa mukaan lähihoitajan työhön. Edellisen rinnalla tavoitteena oli kehittää käyttökelpoinen digitaalinen tila, jossa voitaisiin esitellä luonnon mukana oloa lähihoitajan opiskelussa ja työssä alan vetovoimaisuuden lisäämiseksi. Pää tavoitteena oli saada pilottista käyttökelpoinen malli, jonka avulla luonto voitaisiin mahdollistaa osaksi lähihoitajaopiskelijan ammatti-identiteettiä. (Ks. kuvio 2.)

Kuvio 2. Opinnäytetyön prosessikaavio

1.2 Tutkimuskysymykset

Mitkä tekijät vaikuttavat siihen, että luonnon pitäisi olla osana lähihoitajaopiskelijan ammatti-identiteettiä? Tämä tutkimuskysymys oli tärkeä perustutkimuksessa, kun haettiin ja varmistettiin pilottien tarpeellisuus. Tuloksena odotettiin myös löydettävän tukea seuraavaan tutkimuskysymykseen ja pilottien toteuttamisen tapaan.

Koulutuspilottissa tutkittiin, **mitkä tekijät vaikuttavat siihen, että mahdollistetaan luonto osaksi lähihoitajaopiskelijan ammatti-identiteettiä?** Pilotti muodostettiin teoreettisen tietoperustan avulla.

1.3 Tutkimusmenetelmät

Perustutkimuksen aineiston keruumenetelmäksi valittiin puolistrukturoidut teemahaastattelut, jotka toteutettiin haastatellen suoralla kontaktilla ja puhelimella muistiin kirjoittaen, Teamsilla äänitettynä sekä sähköpostihaastatteluna. Haastattelut litteroitiin ja yhteismitallistettiin txt-muo-

toon. Perustutkimuksen aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä luokittelulla, lukemalla, kategorioimalla, etsimällä segmentit, joiden avulla saatiin tulos. Osaa aineistosta oli redusoitava rönsyilleen tuloksen takia. Aineisto alkoi saturoitua. Pääosa aineistosta analysoitiin aineistolähtöisesti. Esiintymisfrekvenssien lisäksi aineistosta etsittiin oleellista aihetta selittävää lisätietoa. Perustutkimukseen liitettiin myös haastattelu, josta saatiin aineistosta nousseeseen tarpeeseen tietoa teoriapohjaista luokittelua varten. Perustutkimus tehtiin eri henkilöille opinnäytetyön aloitus-, keski- ja loppuvaiheessa. (Vrt. Kananen 2015, 81–84, 130 ja 144–155, 160–163 ja 166.)

Pilotin aineisto kerättiin havainnoimalla osapuolia välittömästi osallistuvalla havaintomenetelmällä ja kirjoittamalla havaintopöytäkirja käyttäen narratiivista menetelmää (vrt. Kananen 2015, 135–141.). Havainnoinnin tueksi tehtiin pilotin päätyttyä kysely, joka kirjattiin ylös ja opinnäytetyön valmistumisvaiheessa tehtiin vielä kysely osallistuneille opettajille ja opetuksen johdossa olleelle henkilölle. Pilotiin osallistuneelle opiskelijalle tehtiin vielä kysely viimeiseksi opinnäytetyön valmistumisvaiheessa, mikä toimi esimerkkinä pilotin vaikutuksesta. Pilotin kysely- ja havaintoaineisto litteroitiin. Aineisto analysoitiin sisältömenetelmällä aineisto- ja teorialähtöisellä tulkinnalla. (Vrt. Kananen 2015, 171–177.)

Markkinointipilotin aineistoa ei saatu, joten sitä ei myöskään analysoitu. Perustutkimuksesta saatiin kuitenkin aineistoa, jonka perusteella markkinointipilotin onnistuessa olisi todennäköisesti saatu tutkimukseen sopivaa tietoa.

1.4 Tutkimuskohde

Tutkimus kohdistuu sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon opiskelijoihin ja opettajiin, sekä sosiaali- ja terveysalan toimijoihin ja alaa harkitseviin hakijoihin (ks. kuvio 3). Perustutkimuksessa haastateltiin ensimmäisen vuoden nuorisosteen opiskelijaa, koulutuksen keski- ja päättymisvaiheissa olevia aikuisopiskelijoita, aikuisopiskelun päättäneitä työssä olevaa opiskelijaa, aikuisopiskelun päättäneitä jatkokoulutuksessa olevaa opiskelijaa, kahta aikuisopiskelijaryhmää ja kolmea opettajaa ja lasten päiväkotitoiminnan johtotehtävissä sekä päiväkotisuunnittelussa ollutta vasta eläköitynyttä henkilöä. Haastatteluissa oli siis eri ikäisiä, eri osaamisalojen koulutusta käyneitä opiskelijoita tai opettajia, mukana oli muutama miesopiskelija, mutta pääasiassa vastaajat olivat naisia.

Perustutkimuksen kysymykset olivat

1. Onko luonto ammatillisesti mukana lähihoitajan työssä? Miten se näkyy, jos on? Jos ei näy, pitäisikö sen näkyä? Miksi/miksi ei?
2. Onko luonto mukana sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon opetuksessa? Miten? Jos ei ole, pitäisikö olla? Miksi/miksi ei?
3. Näkyykö luonto sosiaali- ja terveysalan perustutkintokoulutuksen markkinoinnissa? Jos näkyy, miten näkyy? Jos ei näy, pitäisikö näkyä? Miten/miksi ei?
4. Hakeutuuko lähihoitajaopiskeluun riittävästi opiskelijoita? Tuleeko tilanne mielestäsi muuttumaan? Voisiko mielestäsi luonnon ammatillinen mukaanotto tuoda lisää kiinnostusta alalle hakeutumiseen?
5. Vapaa sana

Kysely tehtiin pilottiryhmän vastuupettajalle ja osittain mukana kehittämisen toteutuksessa olleelle opettajalle, sekä koulutuksen johtotehtävissä olleelle henkilölle. Haastattelut ja kyselyt tehtiin anonymisti. Tutkimukseen osallistui kaikkiaan 26 henkilöä tutkijan lisäksi, mukaan lukien kehittämispilotissa olleet henkilöt. Haastatteluihin osallistui 15 henkilöä. Pilottiin liittyviin kyselyihin osallistui kolme henkilöä, tutkijan lisäksi. Pilotin ryhmän opiskelijoille tehtiin kysely. Haastatteluihin ja kyselyihin osallistuneet asuivat Keski-Suomessa, lukuun ottamatta päiväkotitoiminnan johtotehtävissä ja päiväkotisuunnittelussa ollutta henkilöä, joka oli muualta Suomesta.

Pilotin jälkeisen kyselyn kysymykset olivat

1. Onko luonnon oleminen mukana lähihoitajan työssä mielestäsi tärkeää vai ei? Lyhyt perustelu.
2. Mitä mieltä olet luonnon liittämistä jonkin verran mahdollisesti jopa jokaisen lähihoitajan opetuksen? Tällä tarkoitan luontopäivän tai kahden järjestämistä siten, että avataan teoreettisesti sekä kokemuksellisesti, mitä luontoperustainen ajattelu ja toiminta omassa ammatissa tarkoittaa.
3. Kuinka todennäköisenä pidät, että lähihoitajaopiskelijat valitsevat maatalousalan perustutkinnossa olevan uuden tutkinnon osan Hyvinvointipalvelun tuottaminen maaseutu ympäristössä 15 osp tai Ilmastovastuullinen toiminta 15 osp, joka on sotealallakin valinnaisena tutkinnonosana suoraan valtakunnallisen opetussuunnitelman mukaan?
4. Kilpailevatko muut tutkinnonosat näiden valinnaisten kanssa niin, että niiden tarjoaminen ja/tai valinta jää tekemättä?
5. Pitäisikö em. tutkinnonosien tarjonta olla ennemminkin lisäkoulutuksena?
6. Vapaa sana

Käyttökelpoiseksi virtuaaliseksi tilaksi sosiaali- ja terveysalan markkinointia varten kehitettiin showroom, jota oli tarkoitus esitellä alaa opiskelupaikkaa etsiville nuorille ja aikuisille. Showroo-

min tuloksia ei saatu, koska se ei lopulta ollut toimiva ratkaisu tähän tarkoitukseen ja se oli poistunut käytöstä. Sen jälkeen luotiin markkinointia varten materiaalia Thinglink -ympäristöön tulevasta laajemmasta koulutuksesta, joten markkinointitarkoituksessa tämä rajattiin lopulta pois tästä opinnäytetyöstä. Ideologisesti ollaan luomassa opiskelijoille Thinglink -pohjaista esittelyä, jossa ohjataan tutkimaan omaa luontosuhdetta vahvistamaan luontoa mukaan ammatilliseen opiskeluun. Kohderyhmänä on ensi vaiheessa HYMY-hankkeen osallistujaopettajisto ja -opiskelijat.

Loppuhaastattelun kysymykset olivat

1. Nyt, kun aikaa on kulunut luonto-, eläin- ja koulutilapäivästä, haluan tietää tämänhetkisen tilanteesi. Millaiseksi koit päivät lähihoitajan ammattiin opiskellessasi?
2. Oliko joku päivästä erityisen tärkeä? Perustele vastauksesi.
3. Miten päivät vaikuttivat luontosuhteeseesi ammatillisesta näkökulmasta?
4. Pitäisikö tällaiset päivät tarjota jokaiselle lähihoitajaksi opiskelevalle?
5. Pitäisikö tällaiset päivät tarjota jokaiselle opiskelijalle?
6. Onko päivien määrä ja tyyppi sopiva?
7. Mitä muuttaisit päivissä?
8. Vapaa sana

Kuvio 3. Tutkimuskohde ja tutkimukseen osallistuneet (opiskeluun hakijat on rajattu pois)

1.5 Luotettavuusvarmistus

Luotettavuustarkastus tehdään jokaisen lähteen kohdalla. Tietolähteiden luotettavuus tarkastetaan. Aineisto käsitellään läpinäkyvästi, selkeästi ja selitetysti. Litterointi tehdään huolellisesti. Aineistot luetaan läpi monta kertaa. Ulkoa ei muistella asioita. Vertaisarviointia varten kaikki kirjoitetaan tarkasti ylös. Siirrettävyyden näkökulmasta lähtökohta ja oletukset kerrotaan ilmiön ymmärtämiseksi. Asia kuvataan mahdollisimman tarkasti. Ulkopuolinen auditoija olisi hyvä olla. Haastateltavat saavat lukea tulkin tai heille se luetaan ja tarkka kirjaus tukee luotettavuutta. Äänitetyt haastattelut voi tarkastella sanasta sanaan, mutta litterointi sanasta sanaan toimii myös. Saturaatio tuo luotettavuutta, kun osallistujia on tarpeeksi. Aiempia tutkimuksia pyritään löytämään vertailuun. Omien päätelmien tulisi olla objektiivisia. (Vrt. Kananen 2015, 337–345.)

2 Käsitelmäärittely

Ammatti-identiteetti on ihmisen käsitys ja mielikuva itsestään ammattialaansa kuuluen ja samastuen ja tämä on yhteydessä siihen, mitä hän oppii ja miten hän oppii (Eteläpelto 2005).

“Biotalousella tarkoitetaan sellaista tuotantoa, jossa hyödynnetään kestävästi luonnosta saatavia uusiutuvia materiaaleja sekä kehitetään ja otetaan käyttöön niihin liittyviä innovaatioita ja teknologioita. Suomessa myös luontoa hyödyntävät palvelut, kuten luontomatkailu, ovat osa biotaloutta.” (Ollas, T. (toim.) 2020.)

“Ekologinen kestävyys on yksi kestävän kehityksen neljästä ulottuvuudesta ja samalla sen perusta. Sen edellytyksenä on arvo- ja asennemaailman muuttuminen luonnon itseisarvon kattavaksi sekä ihmisen taloudellisen ja aineellisen toiminnan sopeuttaminen luonnon ja ympäristön uusiutumisen ja kestävyys. Ekologisen kestävyys tavoitteena on säilyttää kasvi- ja eläinlajien monimuotoisuuden ja ekosysteemien toimivuuden sekä käyttää luonnonvaroja kestävästi. Ihmisten hyvinvointi ja sen ulottuvuudet (sosiaaliset, kulttuuriset, taloudelliset) perustuu ekologiselle kestävyydelle.” (Ekologinen kestävyys 2024)

Ekopsykologia muodostaa keskeisen perustan kaikelle Green Care-toiminnalle. Se on alkujaan Yhdysvalloissa kehitetty psykologisen teorian ja käytännön haara, jossa ihminen nähdään osana muuta luontoa. Tällöin myös ihmisen ja luonnon hyvinvointi (tai pahoinvointi) ovat yhteydessä toisiinsa. Tavoitteena on ehkäistä ihmisen vieraantumista luonnosta ja rakentaa kestävän kehityksen mukaista elämäntapaa. (Ekopsykologia teoriaperustana n.d.)

“Ekosysteemipalveluilla tarkoitetaan ekosysteemien tuottamia ilmaisia, aineellisia ja aineettomia hyötyjä ihmiselle. Ekosysteemipalvelut jaetaan neljään luokkaan: tuotanto-, ylläpito-, sääntely- ja kulttuuripalveluihin. Ekosysteemipalvelut jaottelevat ekosysteemien toimintoja

ihmisen näkökulmasta. Tuotantopalvelut: ravinto ja vesi, lääkeaineet, rakennusaineet. Ylläpitopalvelut: fotosynteesi, ravinteiden kierrätys, maaperän muodostus. Sääntelypalvelut: ilman sääntely, veden puhdistus, ilman puhdistus. Kulttuuripalvelut: esteettisyys, virkistys, innoitus.” (Ekosysteemipalvelut 2024)

Human Factor on englannista suomeksi käännettynä inhimillinen tekijä.

*”Yleensä **luonnolla** tarkoitetaan sitä, minkä ihminen voi ympärillään maisemassa havaita, jolloin käsitteeseen luonto kuuluu sekä rakennettu että rakentamaton, enemmän tai vähemmän luonnonvarainen ympäristö. Yksityiskohtaisemmin eriteltynä luonnon muodostavat ne elolliset ja elottomat tekijät, joista elämä maapallolla on riippuvainen tai joihin eliöt ovat vuorovaikutussuhteessa. Käsitteellä luonto voidaan myös tarkoittaa joko ihmisen ulkopuolista, luonnonvaraista maisemaa tai laajemmin sekä luonnonvaraista että rakennettua maisemaa ihminen aikaansaannoksineen mukaan lukien.” (Mitä luonto on? n.d.)*

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto on toisen asteen koulutus, josta valmistuu **lähihoitajia** eri osaamisaloilta tai perustason ensihoitajia. Lähihoitajien osaamisalat ovat: ikääntyvien hoidon ja kuntoutumisen, lasten ja nuorten kasvatuksen ja hoidon, mielenterveys- ja päihdetyön, sairaanhoidon, suunhoidon sekä vammaistyön osaamisalat. (Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto 2024)

3 Opinnäytetyön tausta, teoreettinen viitekehys ja toteutus

3.1 Biotalouden näkökulmat ohjaavat kehittämistyötä

Opinnäytetyön rajausta ohjattiin tekemään biotalouden neljän eri näkökulman pohdinnan avulla. Tutkivan kehittämistyön luonne oli tähän sopiva ja teorian yhteys tutkittavaan aiheeseen tuodaan näkyväksi. Alussa selvitettiin tutkijan lähtökohtia olemassa olevasta osaamisesta peilaten kehittämistyön tavoitteisiin (ks. kuvio 4), jotta saatiin selville, millaista osaamista tutkijan on hankittava selvittääkseen kehittämistyöstä. Näkökulma-ajattelu selvensi työtä paljon. Kun tutkija joutui selvittämään omaa suhtautumistaan luontoon ja luonnon merkitykseen omassa elämässään osaamisen ja oppimisen suhteen, sivistyy hänen oma luontosuhteensa paremmaksi käsittelemään valittua aiheetta.

Kuvio 4. Neliapilamallissa pohditaan olemassa olevaa osaamista ja osaamiseen liittyvää kehittämistä

3.2 Ekologinen ajattelu

Kun tulevaisuutta pohditaan ekologisesta näkökulmasta, nousevat esille erityisesti ilmaston muutos ja luontokato. Maapallolla on ollut ilmastonmuutoksia aiemminkin ja sen eliöt ovat löytäneet uusia muotoja olla olemassa. Elämä on selviytynyt tähän päivään. Nykyisen ilmastonmuutoksen myötä ihminen ja erityisesti ihmisten kanssa vuorovaikutuksessa elävät lajit voivat olla uhatta kadota tai ainakin kärsiä. Ekopsykologisesti ajatellen ihminen nähdään osana muuta luontoa, jolloin ihmisen ja luonnon hyvinvointi ovat yhteydessä toisiinsa ja ajatuksena on ehkäistä ihmisen vieraantumista luonnosta rakentaen kestävän kehityksen mukaista elämäntapaa (Ekopsykologia teoriaperustana n.d.).

3.2.1 Sivistynyt luontosuhde ekologisten valintojen pohjalla

Yleisessä keskustelussa ilmenee ihmisten huoli siitä, että ihmiskunta kiihdyttää ilmastonmuutosta toimillaan ja aiheuttaa lajien joukkotuhoa sekä muitakin kestäättömiä uhkia. Ihmiset kokevat syyllisyyden tunteita epäekologisten tekojensa myötä. Voi alkaa ahdistaa. Jotta ahdistumiselta voitaisiin välttyä, ihmiset voivat kieltää tai vähätellä kaikkea (Northrop & Connor 2013, 29–30). Ekolo-

gisesti kestävillä valinnoilla voidaan yrittää vaikuttaa näitä uhkia pienentävästi. Sääntelyllä ja koulutuksella pystytään nostamaan asiaa esille helpottamaan ekologisten valintojen tekemistä. Tahattomien seurausten lain mukaan voi puolestaan tapahtua myös takaiskuja (Northrop & Connor 2013, 23–24). Siitä on esimerkkinä tiedotuksen mukana tuoma ilmastoahdistus. Tapahtui päinvastainen reaktio, mikä olisi ollut toivottavaa, koska ahdistuksesta saattoi seurata kieltäminen tai vähätteleminen. Nyt sitä paikataan ilmastotoivon avaamisella ja siihen liittyvällä koulutuksella, mikä voi vahvistaa ihmisen luontosuhdetta.

Haverinen, Mattila, Neuvonen, Saramäki ja Sillanaukee (2021) käsittelevät laajasti luontosuhteita erilaisista näkökulmista sekä luontosuhteen merkityksestä kestävyteen. Hyvä ja sivistynyt luontosuhde, jota luonnon tuntemus siis tukee, vaikuttaa luonnon kannalta positiivisesti ekologiseen ajatteluun. Tästä voitiin vetää johtopäätös, että opetusta kannattaa kehittää perustuen sivistyneeseen luontosuhteeseen. Jos yhtä lähihoitajaksi opiskelevaa ohjataan ottamaan luonto mukaan opiskeluun ja tulevaan ammattiinsa, hän saattaa viedä nämä eväät myös työmaalleen ja saada paljon hyvää aikaiseksi. Jos opetetaan kymmentä lähihoitajaa, välitön vaikutus voisi olla monin kertainen, mikä voisi vahvistaa yleisemmin ympäristötoivon sisäistämistä. Varsinkin varhaiskasvatuksessa ja mielenterveyskuntoutujien hoidossa tällä on ja olisi suuri merkitys.

Mitä sivistynyt luontosuhde tarkoittaa? Antti Moilanen (2021) kirjoittaa sivistyksen ymmärtämisestä tänä päivänä. Hän tuo esille sivistyksen historiallista taustaa ja teorioita. Hänen mielestään sivistykseen liittyy yhteiskunnallisia haasteita, esimerkiksi ympäristökriisi, joita on pyrittävä ratkaisemaan. Sivistyneellä ihmisellä on tieto- ja toimintakykyjä, hän osaa arvioida asioita ja olla empaattinen ja yhdessä toisten kanssa hänellä löytyy osaamista ja valmiuksia pyrkiä ratkaisemaan mm. ympäristökriisiin liittyviä ongelmia.

Luontosuhde on jokaisella ihmisellä omanlaisensa ja se muuttuu ajan myötä. Ihminen voi käsittää luonnon monella tavalla. Joku kokee luonnon olevan metsä tai järvi ja joku kokee luonnon olevan vahvasti osa omaa persoonallisuutta. Luontokokemusten karttuessa luonnon tuntemus lisääntyy ja ohjatut luontoretket avaavat luontoa uusin aistein koettavaksi. Opinnäytetyössä Metsät suomalaisten lapsiperheiden voimavaraksi (Perkiö 2020, 72–101, 107–111) tutkittiin suomalaisten metsäsuhdetta. Tutkimuksesta selvisi, että metsä koettiin todella monella tavalla, esimerkiksi tunteiden, aistien, olotilojen, sosiaalisten tilanteiden, muistojen, tekemisen, taloudellisen hyödyn,

terveyden, henkisten arvojen, turvallisuuden tunteiden, leikin ja etenkin rauhoittumisen kokemuksina. Metsä edustaa hyvin luontoa ja siitä voi vetää johtopäätöstä ihmisten luontosuhteiden moninaisuudesta. Luontosuhde voi näkyä ihmisen kotona esimerkiksi esineinä, materiaaleina ja ikkunanäkyminä. Se voi näkyä myös esim. pukeutumisessa ja koruissa. Luontosuhde voi olla myös hyvin hatara, luontokokemuksia ei ole välttämättä paljoa, luonto voi pelottaa (ks. esim. Correia & Mammola 2023) tai se ei kiinnosta. Luontosuhteeseen voi vaikuttaa. Sivistynyt luontosuhde voidaan siis käsittää siten, että ihminen tiedostaa vaikutuksensa luonnon monimuotoisuuteen, ilmastoon muutokseen ja haluaa omakohtaisesti pyrkiä vaikuttamaan ja toimimaan ekologisesti kestäväällä ja hyväksytyllä tavalla.

Kallio ja Laine (2023) peräänkuuluttavat ammatillisten oppilaitosten vastuuta tietoperustan opettamisessa sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon perusteiden luonnosta koskevassa Suomen luontopaneelin lausunnossa. Kestävän kehityksen opetus perustutkinnoissa useilla aloilla on suppea sisältäen lähinnä kestävän kehityksen käsittelyn yleisellä tasolla, jätteiden määrän vähentämisen ja lajittelun. Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnossa opetusta pitäisi laajentaa enemmän luonnon hyödyntämiseen terveyden ja hyvinvoinnin lisääntymisen ja ylläpitämisen takia. Lausunnossa ilmaistaan selvästi kattavan ympäristökasvatuksen ja -opetuksen tärkeys kaikilla koulutustasoilla ja -aloilla. Tähän tarpeeseen opinnäytetyö vahvasti pohjautuu, koska luonnosta kiinnostuminen mahdollistaa paremmin siitä huolehtimisen halun sekä osaamisen ja opetukseen saadaan mukaan kestävän kehityksen mukaisia tavoitteita laajemmin.

Sosiaali- ja terveysalalla on jo käytössä luontolähtöiset menetelmät, yleensä korkeamman asteen ja lisäkoulutuksen myötä. Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnossa luontolähtöisyys näkyy opetussuunnitelmatasolla valinnaisessa tutkinnonosassa, jonka nimi on toiminnalliset menetelmät hyvinvoinnin edistämiseksi ja toisessa, jonka nimi on ilmastovastuullinen toiminta (Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon e-perusteet 2024). Jälkimmäisen valinnassa voi vaikeutena olla sopivan toteutumistavan puuttuminen tai, että sitä ei olla markkinoitu.

Tietoperustaa tutkittaessa kiinnittyi huomio myös siihen, että monissa opinnäytetöissä, jotka aiheita käsittelivät, oli jätetty luonto pois taiteen ja kulttuurin rinnalta. Näyttäisi siltä, että luonto on jossain määrin helppo unohtaa sanoittaa lähihoitajien peruskoulutuksessa. Esimerkkinä voidaan tarkastella päiväkotien toimintasuunnitelmia. Tavallisten päiväkotien toimintasuunnitelmissa tai

hyvinvointisuunnitelmissa on luonto näkyvillä sanoitettuna melko vähän (ks. esim. Uuraisten kunnan Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (2024) ja Uuraisten kunnan varhaiskasvatussuunnitelma (2019), mikä perustuu varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteisiin (2022). Miten näitä suunnitelmia ja lakia tulkitaan, näkyy sitten arjen toiminnassa.

Tavallisen päiväkodin toimintasuunnitelmissa on eroja. Toisissa luontoa ei ole avattu muuta kuin lähinnä ekologisen kestävyuden yksikertaisimmilla ja helpoiten lähestyttävällä tavalla, nostoen esille lähinnä kierrättämisen, säästäväisyyden ja sen kaltaiset tutuimmat asiat. Tämän lisäksi ulkoilukunnan merkitystä korostetaan. Luontoa hieman enemmän esille tuovissa päiväkotien toimintasuunnitelmissa voidaan jo avata luonnon mukana oloa päiväkodin arjessa enemmän ja ottaa esille myös kestävyuden sosiaalista näkökulmaa ja avataan ekologisen sivistyksen näkymistä toiminnan suunnittelussa. Käytännön toiminnassa luonto voi olla hyvinkin vahvasti mukana päiväkodin arjessa, vaikka se ei kirjoitetuissa teksteissä niin vahvasti näkyisikään. Suomessa on kehitetty erityisiä teemoitettuja päiväkoteja, esimerkiksi musiikki- ja luontopäiväkodit. Luontopäiväkotien toiminnan perusta on luonnon mukana oleminen kaikessa ja se on avattu saataville myös sanallisesti (ks. Luontopainotteinen varhaiskasvatus Pilke-päiväkodeissa n.d.). Luonnon tuntemus voisi tuoda apua luonnon mukaan tuomiseen myös lähihoitajien koulutuksessa ja luontolähtöisyys uutta sisältöä lähihoitajan työhön. Tämä hypoteesi on lähtökohta opinnäytetyön laadulliseen tutkimukseen, jossa kysyttiin luontolähtöisen koulutuksen tarvetta sosiaali- ja terveysalan perusopetukseen.

3.2.2 Hyvinvointia luonnosta ilmastoahdistuksen sijaan

Ilmastonmuutos aiheuttaa psyykkisiä vaikutuksia. Useampia suomalaisia voi alkaa vaivata ns. kaa-mosoireilu, koska talvet muuttuvat leudommiksi ja vähälumisemmiksi, pimeämmiksi. Mielenterveyshäiriöt muuttuvat vakavammiksi ja yleisemmiksi. (Ruuheila 2018, 49–50.) Luonnon suomat terveys- ja hyvinvointivaikutukset voivat jäädä saamatta. Toisaalta, kun ympäristön tila muuttuu, muuttuisi maailma väkivaltaisemmaksi ja konfliktiherkemmäksi ja ympäristöpakolaisuus olisi tavallisempaa (Haavisto 2016, 16). Uutisoinnissa nämä asiat ovat käyneet meille jo tutuiksi.

Meistä jokainen voi altistua suorille psyykkisille vaikutuksille ilmaston muuttuessa. Se, miten asioista uutisoidaan, tuo helposti lisää paineita ihmismielen kestää. Tulevaisuudessa tarvitaan ihmisiä, joilla on taito keskustella ilmastonmuutokseen ja luontoon liittyvistä asioista asiakkaan kanssa,

mutta yhtä lailla taitoa käsitellä asioita myös omissa ajatuksissaan jaksakseen omassa elämässään ja työssään.

Suomessa eletään usein hienojen elinympäristöjen keskellä ja luonto on lähellä, mutta luonnon hyvinvointivaikutukset voivat jäädä saamatta, jos luontoa ei hyödynnetä. Kiviruusu ja Paavonen (2024) kertovat, että nuoret käyttävät liikaa nettiä mikä näkyy erityisesti tytöillä. Liiallinen netissä oleminen vie aikaa mm. yöunilta ja liikunnalta. Tämä on yhteydessä mielenterveyden ongelmiin, oppimiseen ja oppimisen vaikeuksiin. Berg, Pihlajamaa & Polvinen (2012, 9) kertovat puolestaan, että lasten mielipaikat ovat siirtyneet sisätiloihin, mikä vieraannuttaa lapsia luonnosta. Tuleeko aikuistenkaan nautittua luonnosta tarpeeksi ja onko se mukana omassa työssä? On hyvä tunnistaa erilaisia ympäristöjä ja niiden vaikutusta ihmisten hyvinvointiin. Luontoon meneminen voidaan kiireessä unohtaa tai kokea vaikeaksi. Myös liiallinen ruutuaika voi vaikuttaa. Sosiaali- ja terveysalan perustutkintoon voidaan viedä luontokokemuksia erilaisin tavoin. Voidaan antaa kokemuksellista ohjausta, miten se voisi tapahtua ja miten luontoa voidaan tuoda myös rakennettuihin ympäristöihin tavoitteena asennemuutos, jolloin mielessä olisi usein kysymys, miten voisin ottaa luonnon mukaan työhöni ja myös omaksi voimavaraksi.

Ihminen heijastaa itsestään tunnelmia ja tunteita ympärilleen. Kun ahdistaa, se voi vaikuttaa toiseen ihmiseen huolta lisäävästi tai muulla tavalla. Kun työntekijä kuuntelee enenevässä määrin asiakkaidensa ahdistuneisuutta, hän käyttää helposti myös omia voimavarojaan työssään. Koulutus helpottaa tunnistamaan vuorovaikutusta, mikä liittyy esimerkiksi ilmastonmuutoksen synnyttämiin tilanteisiin. Ilmastotoivon oppiminen ja sen tyyppisen ajattelutavan kylväminen saattaisi auttaa. Se ei ole välttämättä ihan helppoa, koska uhkakuvat ovat aika hurjia. Vakuuttuminen siitä, että voimme vaikuttaa, voi tuoda ahdistukseen apua. Lähihoitajan peruskoulutuksessa ei juurikaan anneta tällä hetkellä siihen eväitä, joten luontolähtöiselle koulutukselle syntyy kysyntää.

Niin myönteisillä kuin kielteisillä tunteilla on vaikutus ilmastotekojen tekemiseen. Hiljainen signaali ilmastotoivosta sai aikaan koulutusta ja siitä seurasi ilmastoahdistusta vahvempi keino saada ihmisiä tekemään ilmastotekoja. (Sangervo 2020.) Tästä esimerkkinä ovat esim. Jyväskylän ammattikorkeakoulun ja Jyväskylän yliopiston Resurssiviisausyhteisön kanssa yhteistyössä opetustoimen henkilöstölle suunnatut ekososiaalisen sivistyksen kurssit. Hiljainen signaali luontokadosta on muuttunut globaaliksi luontokatoa estäväksi ilmiöksi, mikä on ihmiskunnan selviytymisen kannalta

hyvin tärkeää ilmastonmuutoksen hillitsemisen rinnalla. Sangervon (2020, 29) tutkimus osoitti, että ilmastotekoja tehtiin enemmän ja monipuolisemmin ilmastoahdistuksen ja ilmastotoivon samanaikaisesta yhteisvaikutuksesta. Sote alalla joudutaan kohtaamaan ilmastonmuutoksen mukanaan tuomaa ahdistusta enenevässä määrin ja sitä seuraa todennäköisesti luontokatoahdistus. Nämä ahdistukset ja tulevat uudet vastaavat ahdistukset voidaan koulutuksella johdattaa ilmastotoivoon ja luonnon monimuotoisuustoivoon. On kannustavaa lukea tutkimustuloksesta, josta voi päätellä ahdistuksen edistävän toivoa lisääviä tekoja, koska niitä tarvitaan tilanteen parantamiseen. Sangervon (2020, 16–17) työssä käytetty mittausmenetelmä voisi hyvin sopia muidenkin vastaavien ahdistus ja toivo asetelmien mittaamiseen, myös luontokatoahdistuksen ja luonnon monimuotoisuustoivon mittaamiseen ja päätelmien tekemiseen. Toivoa voidaan lisätä koulutuksen avulla. Sote alan opiskelijoita voi opettaa näkemään asiat toivon kannalta ja hyväksymään ahdistus positiivisena tilana, mahdollistajana yhdessä toivon kanssa. Ilmastoahdistus nähdään positiivisena myös siksi, koska ilmastotekojen lisääntyessä ilmastotoivolla on tulosten valossa mahdollisuus vahvistua (Sangervo 2020, 26–27). Tapahtuu oikeasti jotain. Luontolähtöinen koulutus kannattaa ottaa mukaan sotealan perustutkintoon. Tämä voisi toimia myös mallina luontolähtöisen koulutuksen järjestämisen mihin vaan koulutukseen. Sitä on jo saatavilla lisäkoulutuksena, mutta onko syytä lähteä jo aiemmin liikkeelle. Voisi olla kannattavaa antaa opetus luontolähtöiseen ajatteluun kaikessa jo siinä vaiheessa, kun ihminen alkaa vasta rakentaa ammatillista identiteettiään.

Motivaatio, tahto välittää ja huolehtia luonnosta tulee monella tavalla (ks. kuvio 5). Esim. biodiversiteettihypoteesin mukaan kosketus monimuotoiseen luontoon rikastuttaa ihmiskehon mikrobiomia, vahvistaa immuunitasapainoa ja suojaa sairauksilta. Miksi ihminen haluaisi tuhota jotain, mikä on hänelle hyväksi, kunhan on siitä tietoinen. Kun luonto voi hyvin, ihmisenkin voi hyvin ja päinvastoin. (Haahtela, Hanski, von Hertzen, Jousilahti, Laatikainen, Mäkelä, Puska, Reijula, Saari-
nen, Vartiainen, Vasankari & Virtanen 2017, 19–26.)

Kuvio 5. Ihmisellekin elintärkeä puhdas vesi on yksi luonnon suojeluhulun tärkeä motiivi

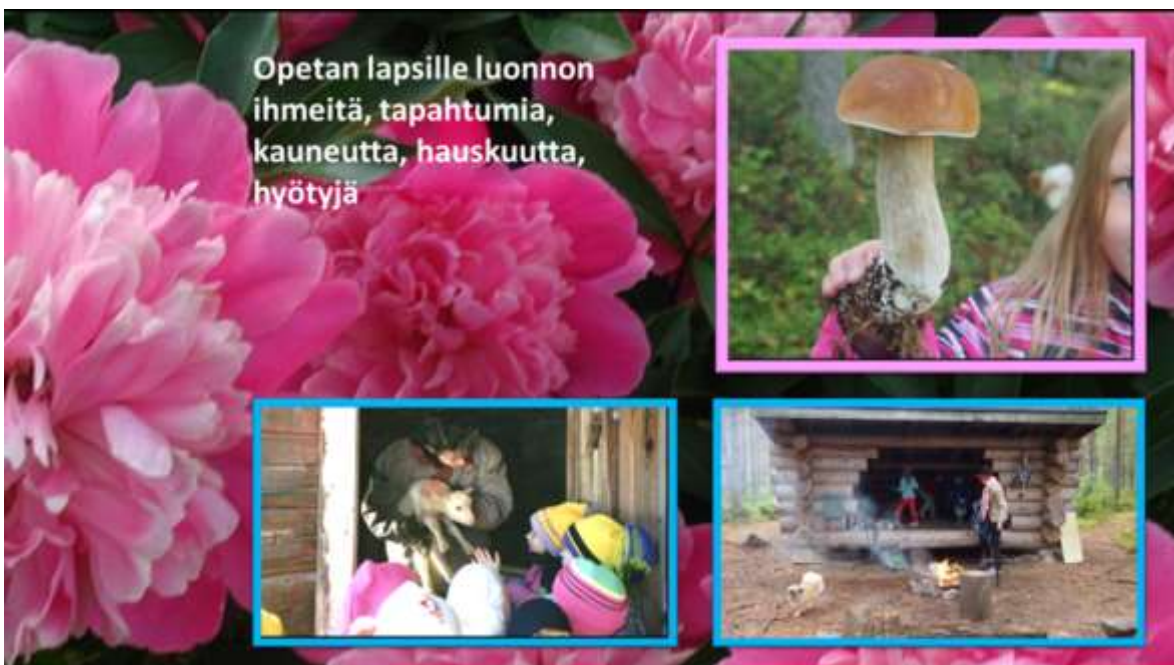
Tietoisuus luonnon hyvinvointivaikutuksista on tärkeää ja vaikuttavaa. Tietoisuus synnyttää tarpeen ja vastauksen, miten tarve voidaan tyydyttää, millaisia vaikutuksia on odotettavissa. Tämä tuo luonnon tärkeäksi ja syntyy kaikkia osapuolia hyödyttävä tilanne. Ihminen, asiakas, luonto, kaikki saavat etua, kun luonto otetaan mukaan sotealan koulutukseen. Mitä aikeisemmassa vaiheessa se tapahtuu ja mitä tiiviimmin se pidetään koulutuksessa mukana, vaikutus voisi olla sen suurempi. Tämä on hypoteesi, mitä olisi syytä tutkia lisää.

3.2.3 Ekosysteemipalveluiden ymmärtäminen luontolähtöisyyden perustana

Opinnäytetyössä tutkittiin, miten luontolähtöisyys saatiin osaksi sosiaali- ja terveysalan perustutkintoa. Miten voitiin perustella, että se olisi tärkeää ja järkevää ja mahdollista? Miten se voisi auttaa maapallon kantokykyä, ilmastotilannetta, biodiversiteettiä, ihmistä? Miten ihminen voi rajoittaa omaa hyvinvointiaan elämällä kestävästi, jos hän ei saakaan tarvittavaa tietoa kasvattaakseen toivoa ahdistuksen sijaan?

Vaikka ihminen on elänyt maapallolla vasta hetken verrattuna maapallon ikään, tai monien muiden täällä elävien lajien ikään, on ihminen vaikuttanut valtavasti maapallon tilaan. Toiminnallaan ihminen kiihdyttää ilmastonmuutosta, aiheuttaa luontokatoa ja kuluttaa maapallon luonnonvaroja

yli kantokyvyn. Tietoisuus lajimme aikaansaannoksista aiheuttaa monissa ahdistusta, mikä on ihan luonnollista. Nuorisobarometrin 2018 (Myllyniemi & Pekkarinen 2018, 73–78) mukaan nuoret tunsivat epävarmuutta ja uhkia eniten ilmastonmuutoksen takia kysytyistä 13 aiheesta. Jo 17 vuotta sitten nuoriso oli jo sitä mieltä, että ilmaston lämpenemisen torjuminen on muita poliittisia kysymyksiä tärkeämpi (Myllyniemi & Paakkunainen 2007, 35). Nuoret tuntevat ilmastoahdistusta globaalisti ja suomalaisnuoret ovat myös ilmaisseet, että ilmastonmuutos voisi olla syy olla hankkimatta lapsia. Sellaisissa maissa, missä ilmastokriisi näkyy pahoin, esimerkiksi Filippiineillä, ilmastokriisi aiheutti pelkoa 90 % ja ahdistusta 87 % nuorista. (Pihkala 2021). Nuorten välittämä viesti pakottaa meidät vaikuttamaan tuleviin sukupolviin niin, että ahdistuksen sijaan voitaisiin tuntea toivoa. Yksi tapa lähestyä asiaa on olla mukana kestävämmän toimivan uuden sukupolven kasvatustyössä (ks. kuvio 6). Oppia virheistä, mitä ilmastoahdistusta kokevien nuorten kustannuksella on tehty. Meillä on mahdollisuuksia. Monet lähihoitajat työllistyvät päiväkoteihin. Siksi sosi- ja terveysalan perustutkintoon olisi tärkeää sisällyttää ilmastotoivoa tukevaa opetusta, että voidaan ehkäistä kielteisiä ilmaston, luontokatoon ja liikakulutukseen liittyviä tunteita opettamalla, miten voidaan toimia kestävästi ja vahvistamalla lasten luontosuhdetta ja uskoa tulevaisuuteen.

Kuvio 6. Yksi ihminen voi hyvin saada ekologisesti hyödyllisiä tuloksia toimiessaan luontolähtöisesti

Hyvän ja sivistyneen luontosuhteen tunnistaminen ja olemassaolo (ks. kuvio 7) on ilmastotoivon ja kestäväen elämäntavan kannalta tärkeää. Ihminen on osa luontoa ja saamme siitä voimavaroja elämäämme tavallisina päivinä, mutta erityisesti myös kriiseissä. Kaikilla meillä on suhde luontoon. On hyvä kysyä, millainen se on. Tietoisuus luonnon vaikutuksesta meihin ja meidän vaikutuksettamme luontoon on keskeistä.

Kuvio 7. Oman luontosuhteen selvittäminen antaa työkaluja ammatilliseen kehittymiseen luontolähtöisesti. Kuvassa on osa yhden ihmisen luontosuhdekuvausta.

Ekosysteemipalveluiden käsite syventää ymmärrystä. Ekosysteemipalveluista osa on ihmiselle korvaamattomia. Niitä ovat mm. puhdas vesi, ruoka, ravinto- ja lääkeaineet, ravinteiden kierto ja ilmaston sekä vedenkierron säätely. Terveys- ja hyvinvointihyödyt sisältyvät kulttuuripalveluiden lisäksi tuotanto-, säätely- ja tukipalveluihin. Tämä tarkoittaa tuotantopalveluissa mm. ravintoa ja lääkeaineita, säätelypalveluissa mm. veden laadun ja tautien säätelyä, kulttuuripalveluissa mm. virkistystä, rauhoittumista ja esteettisiä ja henkisiä kokemuksia sekä tukipalveluissa mm. veden ja ravinteiden kiertoa, yhteyttämistä jne. (Jäppinen, Ojala, Reinikainen & Tyrväinen 2014, 12–14.)

Ekosysteemipalveluiden laaja-alaisen käsittelyn merkitys sosiaali- ja terveysalan perustutkintokoulutuksessa on ensiarvoisen tärkeää, että saataisiin syntymään halu liittää luontoperustainen toi-

minta omaan työhön, mutta yhtä lailla kaikkeen tekemiseen. Luonto ja sen mekanismit sekä vuorovaikutus ihmisen kanssa antavat mahdollisuuksia paljon. Ihminen on toimillaan kuitenkin osoittanut, että hän voi tuhota omalle hyvinvoinnilleen välttämättömän luonnon ja sen mekanismeja.

Maaseudun nuorilla on halua toimia luonnossa, mutta pelätään, että se ei työllistäisi riittävästi. Toisaalta sosiaali- ja terveysalalla olisi paljon työpaikkoja, mutta silloin pelkona on esimerkiksi työssäjaksaminen. Luontoperustaisuudessa on kyse myös työssäjaksamisesta. Vuonna 2021 Green Care -päivillä tutkija Erja Rappe (2021) & yrittäjä Keijo Viertoma (2021) Green Care -tila Toiskasta nostivat esille luennoillaan, miten jaksaminen tutkitusti kasvaa, kun luonto on mukana tekemisessä. Luonnon monimuotoisuuden arvo on korvaamaton ihmiselle. Green Care -päivillä esiteltiin myös toimivan tuntuista luontolähihoitaja koulutusmallia, jossa Hyrian Uumolla oli kuuden opiskelijan pilottiryhmä. Koulutus oli suunnattu aikuisille ja luonto oli mukana pitkän koulutusta, joka kuukusi toteutuvana luontopäivänä.

3.3 Human factor

Opinnäytetyössä kartoitettiin luonnon merkitystä ihmiselle. Millainen oma luontosuhde voi olla, miten luonnon suorat hyvinvointivaikutukset voivat näkyä ihmisessä (ks. kuvio 8), mitä restoratiivinen, eli palauttava, toimintakykyä parantava, ympäristö tarkoittaa hyvinvoinnille, miten ylikulutus voi rasittaa ihmistä maapallon kantokyvyn ohella ja miten Green Care toiminnasta voitiin saada tukea kehittämistehtävään? Tavoitteena oli saada tietoa ja työvälineitä luonnon mukaan ottamiselle omassa työssä ja saada esimerkkejä malliksi ja inspiraatioksi opiskelijoille.

Kuvio 8. Luonnon hyvinvointivaikutukset, esimerkiksi mielen rauhoittuminen ja elpyminen, voivat välittyä tästä kuvasta

3.3.1 Esimerkkitarina luonnon merkityksestä ihmiselle

Olen juuri saattanut oman äitini tuonpuoleiseen, mikä oli sairaalan saattohoituhuoneessa äidin rinnalla ja tukena erittäin raskas kokemus. Äitini asui vanhan männikön kupeessa isäni kanssa omassa talossa, jonka pihaa koristi ihana värikäs puutarha. Luonto oli aina lähellä kaikkina vuodenaikoina ja askareet pitivät toimeliaisuutta yllä, vaikka ikää ja sairautta oli jo tullut. Kun sairaus alkoi tulla jo haastavaksi kotona asumiseen, olivat luonnon eläimet ikkunan takana ja elävä tuli takassa suurena ilona ja hyvää oloa tuovina elementteinä. Muutos sairaalahuoneessa olemiseen verrattuna kotona olemiseen oli hyvin suuri. Valkoiset seinät, televisio, sairaalan välineet, katto, jossa oli potilaan jälkeensä jättämä tahra ja ikkuna, josta näkyi sairaalan parkkipaikalle, oli ankea ympäristö elää viimeiset päivät. Rikoimme sääntöä, että kukkiakaan ei saanut huoneeseen tuoda, jolloin hoitaja työnsi kukat tylästi roskapussiin äidin viimeisenä elinpäivänä. Pyysin äitiä sulkemaan silmät ja kuvailin kodin luonnonläheistä olotilaa, mistä äitini tuntui saavan kipujensa ja ikävänsä helpotukseksi kiinni. Äitini tuntui tietävän aikansa lähestyvän ja oli halunnut vastustaa voimakkaasti sairaalaan joutumista. Kotona luonnon ja luonnon elementtien keskellä oli paljon helpompi olla ja kestää myös kipua ja harmejä.

Meri Valta (2014, 70–71) kertoo, että luonto pitäisi saada liitettyä kiinteäksi osaksi ympäristöjen ja myös esimerkiksi sairaaloiden suunnittelua. Hän kertoo, miten esimerkiksi materiaalit, muodot, värit, valaistus, akustiikka, sisäilman laatu, äänet ja meluhaitat, tilasuunnittelu, taide ja turvallisuus ovat seikkoja, joiden huomioiminen ja tasapaino voivat synnyttää restoratiivisen ympäristön. Mitä restoratiivinen ympäristö tarkoittaa? Valta kertoo, että silloin on tarkoitus lisätä hyvinvointia, psyykkisen ja fyysisen toimintakyvyn lisääntymistä. Se voi olla tila, jonka voimme kokea miellyttäväksi ja rentouttavaksi. Sairaalahuoneessa hyvin moni asia toimi juuri päinvastoin. Vaikka äitini piti valkoisesta, näkyivät epämiellyttävät asiat siitä selkeästi ja mitään kontrastia luontoon ei ollut kukkia lukuun ottamatta ennen kuin lapsenlapsi toi tilaan maalaamansa luontoaiheisen taulun.

Äidin poisnukkumisen jälkeen koin kovaa ahdistusta siitä, että äiti ei voinut kuolla kotona, koska kotisairaanhoidoa ei voitu järjestää. Oma kotini on maaseudulla metsän keskellä. Minun oli helppo mennä luontoon purkamaan ahdistustani. Olin päättänyt kävellä pitkän matkan kantaen painavaa taakkaa, eli ns. sylskoppaa, mitä äitini oli elämänsä aikana joutunut kantamaan. Kopassa oli puita, koska päätin kiivetä korkealle vuorelle ja sytyttää nuotion, katsella avautuvaa maisemaa ja muis-

tella äitiäni. Matkalla luonto oli läsnä hyvin monella tavalla ja hain siitä vertauskuvia äitini elämään. Erja Rappe (2014, 34) kertoo suoraan siitä, mitä sain kokea yhdessä luonnon kanssa altistaessani itseni luonnon vaikutuksille ahdistuneisuuteni lievittämiseksi. Hän sanoittaa sen kokemuksen, jossa huomio kiinnittyy itsen ulkopuolelle:

” Jotta viherympäristö voi vaikuttaa hoitavasti, tulee henkilön saada ympäristöstä aistihavaintoja, jotka hän tulkitsee myönteisesti, tuntee turvallisuutta sekä yhteenkuuluvuutta ja hänellä tulee olla mahdollisuus tehdä toiminnallisia valintoja omien tarpeidensa ja kykyjensä mukaan.”

Oli hyvin lohdullista huomata taipaleella vaikeita ja helppokulkuisia kohtia, joita äitini taipaleella tiesin olleen. Houkuttelevat tienhaarat kertoivat lukuisista mahdollisuuksista, mitä elämä soi. Tie, mitä äitini kulki isän rinnalla, vei minua kuitenkin vakaasti kohti loppua. Matkalla tapahtui lukuisia asioita, missä saatoin samastua äitini elämään ja ymmärtää matkaa kohti päätöstä. Viimeinen koettelemus oli vuorelle kiipeäminen. Se, että autoin äitiä sairaalassa, kuvastui ihmeellisesti traktori miehen apuna, kun hän tuli vastaan kohdassa, missä piti kääntyä metsäautotielle kohti vuoren huippua. Sain kulkea traktorin perässä aurattua tietä pitkin syvässä lumessa rämpimisen sijaan. Huipulla sytytin tervaksen ja kantamani puut tuleen. Osaan vislata hirveän kovalla äänellä ja vislasin joka ilmansuuntaan tuskaani ja ahdistustani. Oli vislattava joka väli-ilmansuuntaankin, koska ahdistus oli niin suuri. Luontoon mahtui ääntä. Rappen (2014, 34) sanoessa tunteeni heräsivät, tunnistin niitä ja kykenin sanoittamaan niitä luonnon avulla. Luonto toi mukaan tuulen ja puhalsin kipua pois sen kanssa, se lohdutti. Tuli toi ilon ja tanssin sen kanssa iloiten yhteistä elettyä elämää. Liekkien kielet nauroivat kanssani ja antoivat minulle luvan nauraa ja katsoa eteenpäin. Korkeat vanhat kuuset, joiden alla olin, auttoivat venyttelemään sairaalassa kipeytyneitä jäseniä ja saatoin tajuta, miten koville otti olla epämukavissa asennoissa äidin tuskaisen olemuksen rinnalla. Luonto soi maiseman, jota katsellessa sai rauhoittua muistelemaan. Lea Konttinen (2014, 37–39) nostaa artikkelissaan Luonto hyvinvointipalvelujen osana esille sen, miten teknologia voidaan valjastaa osaksi hyvinvointipalveluja. Omassa kokemuksessani vuoren huipulla teknologia mahdollisti lasteni mukana olon, kun kuuntelin kännykästäni heidän jakamaansa musiikkia äidin muistolle. Se oli äärimmäisen lohduttavaa viheltäessäni, puhaltaessani, tanssiessani, nauraessani ja venytellessäni vuoren hupulla. Lopulta valitsin kännykästä äidin toiveen saattohetkeen: Vaiennut viulu. Kun ensimmäinen viulun vingahdus kuului, alkoi taivaalta sataa jäätävää sadetta ja tuli hirvittävän kylmä. Sade yltyi ja sain itkeä ja ikävöidä, mutta erityisesti surra äitini liian varhaista kuolemaa. Oli äärimmäisen lohdullista itkeä yhdessä sateen kanssa. Olin joutunut pidättämään äärimmäisiä tunteitani

äidin rinnalla, ollakseni vahvana vierellä tukemassa. Itku ei tahtonut tulla kuoleman jälkeen. Nyt luonto auttoi sen tulemaan vuolaana ja aitona.

3.3.2 Sairaalahankkeet esimerkkinä luonnon tuomisesta sosiaali- ja terveysalalle

Miia Heikkiä (2018, 2) esitteli keinoja, miten taide ja luonto on tuotu sairaaloihin taiteen ja ympäristösuunnittelun keinoin, miten potilaat, vierailijat ja henkilökunta pääsisivät sairaaloissa toteuttamaan itseään ja tarpeitaan yksin ja yhdessä. Tämä liittyi ympäristöestetiikkaan ja ympäristön merkitykseen ihmisen hyvinvoinnille. Sairaalahankkeissa oli pyritty pehmentämään perinteistä sairaalamielikuvaa, luomaan ilmapiiriltään sallivia ja mahdollistavia, laadukkaita ja elvyttäviä, kokonaisvaltaisia hyvinvoinnin ympäristöjä.

Ihminen kuluttaa planeetan varoja liikaa, kiihdyttää ilmaston lämpenemistä ja lajien sukupuuttoa. Toisaalta ihminen on osa luontoa ja luonto tekee meille hyvää. Luonnosta vieraantuminen lisää uhkaa, että planeetasta ei kanneta tarpeeksi huolta. Koulutuksella voidaan vaikuttaa ihmisten käyttäytymiseen luontoa arvostavampaan suuntaan. Tässä opinnäytetyössä haluttiin yhdistää eri alojen osaamista. Heikkilän työ toimii esimerkkinä siitä, miten luonnon voi valjastaa hyvinvoinnin tuottamiseen monin tavoin, yhdistäen ja soveltaen. Sosiaali- ja terveysalaa lähestyttiin luonnon hyvinvointivaikutusten näkökulmasta. Heikkilän työssä mahdollisuus konkretisoitui isossa mittakaavassa tunnettujen sairaaloiden hankkeiden myötä. Miten luonnon voi paremmin valjastaa lähihoitajien koulutukseen tärkeänä ja ihmisen kokonaisvaltaista hyvinvointia tukevana luonnollisena osana?

Keskeiset syyt, miksi luonto ei ole vahvasti mukana sairaalaympäristössä ovat hygienia, tehokkuus ja talous (Heikkilä 2018, 6–7). Tämä näkyy myös perusterveydenhuollossa. Mielikuva laitoksista on usein liian helposti esille tuova, helposti puhdistettava, minimalistinen ja melko autio ympäristö. Nämä ympäristöt voivat olla sairaaloiden ja terveyskeskusten lisäksi myös esim. palvelukoteja, päiväkoteja, kouluja, mutta myös eläinklinikoita ja -hoitoloita.

Keskeisimmät käsitteet olivat hyvinvointi, luonto, taide ja ympäristö. Esteettistä kokemusta määriteltäessä, rajattiin pois työtä kohtaan merkityksettömiä asioita, kuten niitä, mitkä eivät oletetusti edistä elpymistä. Laadullisessa esteettisessä kokemuksessa on mukana moniaistillisuus, joka mahdollistuu ympäristökokemuksen avulla ja joissa on mukana psykologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia

tekijöitä. Esille tuli myös problematiikkaa, kuten se, että länsimaisessa kulttuurissa asetetaan usein visuaalinen informaatio muiden aistikokemusten edelle, mikä näkyy ympäristön suunnittelussa. Heikkilä nosti esille ympäristön laajuuden, joka mahdollistuu yhteydellä historiaan ja ajankulkuun. Se on yksi elvyttävän luontoympäristön tekijä, jossa kokija voi tuntea olevansa osa suurempaa kokonaisuutta. Ympäristösuunnittelijoilla ja arkkitehdeillä on mahdollisuus vaikuttaa tilojen käyttäjien hyvinvointiin. He tarvitsevat tietoa elvyttävän ympäristökokemuksen ominaisuuksista, joita ovat mm. tunnelma, moniaistisuus, sosiaalinen ulottuvuus ja mielikuva. (Heikkilä 2018, 9–15.)

Sosiaali- ja terveystieteiden koulutukseen tulee lisätä samankaltaista tietoa. Kokonaisvaltaisen aistikokemuksen mahdollistaminen on tärkeää. Esimerkiksi aistikokemusten paikan valinnan kriteerinä on yleensä se, mitä näemme, kuten avara maisema korkealla paikalla tai veden näkeminen. Luontoperustaisten hyvinvointikokemusten mahdollistaminen perinteisessä hoitotyössä vaatii ajatusten tuulettamista ja avartuvaa ajatusmaailmaa. Selkeät määrittelyt keskeisistä asioista nostaa fokuksen esille ja niihin on varmasti syytä usein palata työn edetessä. Opinnäytetyössä käytettiin keskeisinä määriteltävinä asioina seuraavia: luontolähtöisyys, luontopedagogiikka ja digitaalisuus. Heikkilän selkeä ja riisuttu ilmaisutapa oli hyvä esimerkki. Hän käytti ilmaisua ”tässä tutkielmassa tämä tarkoittaa...”, mikä toi käsitteeseen täsmennystä ja vapauttaa käsitteen moninaisen ymmärtämisen erilaisissa konteksteissa. Oli syytä keskittyä oleelliseen.

Luontoyhteys voi olla muodostunut sairaalaan eli luonto toimii sairaalan suunnittelussa punaisena lankana tai kokoavana teemana. Luonto on mukana luontoelementteinä mm. väreissä, materiaaleissa ja muodoissa. Hyvinkään sairaalan eri kerroksissa on näkyvillä omanlaiset maisematyyppit. Lastenosastolla on teemana metsän pohja kiinnostusta herättävine eläimineen, jälkineen ja värikäine elementteineen. Suoteeman ajatellaan puolestaan suovan rauhoittavaa ja turvan tunnetta luovaa kokemusta psykososiaalisten klinikoiden ihmisille. Sairaala Novan suunnittelussa on syntynyt sairaalan tarina, mikä kumpuaa keskisuomalaisista kansallispuistoista. Kuopin yliopistollisen sairaalan taidesuunnittelun inspiraationa oli ihmisen muotokieli ja teemana vesi. Haluttiin, että sairaalataide tarjoaisi katsojalleen mentaalisen Arkhimedeen kylvyn, ettei taide ole vain koriste vaan se tarjoaisi väylän uusille ajatuksille, muutoksille, läpimurroille ja innovaatioille. (Heikkilä 2018, 28–32.)

Luontoyhteys voidaan mieltää sellaiseksi, että yksilö kokee olevansa osa luontoa, eikä voisi irrota siitä kokonaan haavoittumatta (ks. kuvio 9). Millainen olisi lähihoitajan ammatinkuvan luontoyhteys? Voisiko luonto olla erilaisine elementteineen aina mukana? Eri vuodenajat, vuorokaudenajat ja säät voitaisiin ottaa kaveriksi työhön. Olisiko tulevaisuudessa luontevaa, että lähihoitajan ajatuksessa on aina mukana se, miten luonto voisi missäkin tilanteessa olla mukana. Olisiko tarinallistaminen yksi työkalu lähihoitajien ammatinkuvan uudistamisessa? Hololaseja käyttävien ihmisten avulla voitaisiin välittää tarinoita, miltä heistä tuntuu ja mitä heille tapahtuu erilaisissa ympäristöissä? Kykeneekö vastaanottaja kokemaan moniaistillisuutta. Voiko sairaala Novan esimerkin tavoin olla parempi, että kokemus ei ole liian osoittavaa. Ihmisten kokemukset ovat erilaisia saman asian äärellä. Asiakkaan tulee saada olla oman elämänsä tuntija, miten hän kokee ympäröivän maailman ja itsensä siinä. Täytyy luottaa luonnon antamiin mahdollisuuksiin kumppanina työssä. Uutta ajattelua syntyy oivaltaen ja itse keksien aikaansaaden läpimurron. Luonto löytäisi keinon. Se pitää vaan mahdollistaa.

Kuvio 9. Ihminen voi kokea luontosuhteessaan yhteyttä luonnon kanssa

Sairaalataide voi olla luonnon suora kuvaamista näkyen, kuuluen tai muiden aistien välityksellä kokien tai sitten suoran luontoyhteyden luomisen sijaan se voi ikään kuin korvata luontoa. Sairaalataide voi olla integroituna luonnon todellisiin tapahtumiin innovatiivisilla keinoilla. Abstraktin taiteen avulla halutaan antaa katsojalle enemmän tulkinnan aihetta. Valoa heijastavilla ja valotaide-teoksilla luodaan tunnelmia katsojan omakohtaisesti kokea. (Heikkilä 2018, 33–38.)

Hanna Virhiälän Ketohanhikki -teos (Heikkilä 2018, 36) voi synnyttää tunnelman tuulessa havisevasta haavasta ja kokemuksen raikkaasta tuulahduksesta kasvoilla, vaikka ollaan sisätiloissa tuuletetussa paikassa. Taiteilija on tehnyt teoksen abstraktina taiteena ja sellaisen kokeminen antaa mielikuvitukselle mahdollisuuden toimia. Jos se on hankalaa, siihen voi olla apua työkalujen antamisesta sen avaamiseksi. Taideteos saa siten monta tarinaa. Sama tapahtuu luonnossa. Tärkeä oppi lähihoitajakoulutuksessa on, että emme voi toiselle sanoa, miten luonto tulisi kokea, vaan meidän tulee antaa ihmiselle oikeus kokea se itse sellaisena kuin se hänelle tulee. Antaa luonnon tehdä tehtävänsä, siihen on luotettava. Sille on annettava oma aikansa ja oma tahtinsa. Tehtävämme on mahdollistaa, kannustaa antamaan luonnolle mahdollisuus toimia. Nämä Heikkilän tutkimat ja analysoimat sairaaloiden suunnitelmat tuovat luottamusta lähihoitajakoulutuksen uudistamiseen luontolähtöiseen suuntaan. Jos näin vaikuttavissa ympäristöissä on keskitytty aiheeseen toteuttamalla suunnitelmia, on muutoksella mahdollisuus ja suuri tuki näiden sairaalasuunnitelmien taholta.

3.3.3 Ylikulutus esimerkkinä siitä, mihin ammatissa toimiessa voi vaikuttaa

Global footprint network on määrittänyt YK:n tilastojen perusteella maailman ylikulutuspäivän (Earth Overshoot Day n.d.). Veli-Matti Värri (2018) kuvailee asian ikään kuin käytössämme olisi todellisen planeettamme rinnalla toinen kuvitteellinen planeetta, vaikka asumme vain yhdellä planeetalla. Elämme hedonistisessa kulttuurissa, mikä tarkoittaa sitä, että kulttuurissamme nautinto on eettisesti korkein arvo tai arvo sinänsä (Tieteen termipankki n.d.). Mielihyvää koetaan siitä, että meillä on kaikki tavara, mitä hyvään elämään kuuluu ja jos meillä ei jotain ole, voimme hankkia sen määrätyn ajan puitteissa. Jos tutkitaan ajatuksiamme, löydämme niistä usein hankintasuunnitelmia. Jos luemme tai kuuntelemme tiedotusvälineitä, on siellä aina mukana kaupallisuutta ja jonkin tavoittelua. Haaveilemme oleskelusta mökillä tai matkustelemisesta, kokemuksista, mitkä vaativat energiaa ja varoja, olivat ne sitten luonnonvaroja tai rahaa. Vallitsevana ajatteluna yhteiskuntarakenteessamme on, että taloudellinen kasvu ja Suomen vauraus ovat onnellisuutemme mittari. On hyvä, että olemme alkaneet ymmärtää onnellisuuteen kuuluvan muutakin kuin yltäkylläisyys, raha ja koulutustaso. World Happiness Reportin (Aknin, De Neve, Helliwell, Layard, Sachs & Wang (Toim.) 2024, 5) mukaan Suomi on maailman onnellisin maa seitsemättä kertaa vuonna 2024. Siitä huolimatta meillä on vuodessa n. 750 itsemurhaa ja Mieli Ry:n Kriisipuhelimeen tuli itsetuhoisia puheluita päivässä keskimäärin 18 kpl (Kukkonen 2024). Kelan (2024) mukaan yli 100 000 suoma-

laista joutui sairauspäivärahalle mielenterveysongelmien takia vuonna 2023. Tilastokeskuksen mukaan 16,3 % kotitalousväestöstä eli 873 000 henkilöä oli vuonna 2022 köyhyys- tai syrjäytymisriskissä (2023). Mielikuva onnesta ajaa meitä ostamaan ja hamstraamaan tavaroita ja/tai kokemuksia. Siihen liittyvältä ongelmalta olemme sulkeneet silmämme melko pitkän aikaa niin yksilön kuin yhteiskunnan tasolla. Päätöksenteko yhteiskuntarakenteiden eri tasoilla, korkeista instansseista yksilöön asti on perustunut useimmiten maapallon voimavaroja ylikuluttavaksi. Niin maailman, mutta etenkin Suomen, ylikulutuspäivä on varsin aikainen, joskin korona-aika vaikutti kulutusta pienentävästi elämää rajaavine suosituksineen ja määräyksineen (Ylikulutus n.d.). Hyvä kysymys kuitenkin on, omistaako ihmiskunta maailman? Ekologinen ajattelu on synnyttänyt ”Älä osta mitään” -päivän, mikä saattaa auttaa toivon tuntemiseen.

Yhteiskunta on rakentunut täällä hetkellä sellaiseksi, että lapset kasvatetaan kuluttamaan. Tiedotusvälineet välittävät voimakkaasti kaupallista viestiään ja usuttavat ihmisiä ostamaan ja kuluttamaan lapsesta lähtien. Poliitikko viestii jatkuvasti taloudellisen kasvun välttämättömyydestä. Kaikki tämä on vastaan ekologista sosiaalistamista yhteiskunnan suunnalta. Sosiaali- ja terveysalan toimijalla on mahdollisuus työssään vaikuttaa ylikulutusta hillitsevästi siinä missä minkä tahansa muunkin alan toimijan.

3.4 Talous ja toimintaympäristö

Sosiaali- ja terveysalalla on ollut työvoimapulaa ja työssäjaksamisessa on ollut alalla haasteita. Talouden näkökulmasta syntyisi hyvin todennäköisesti säästöjä, kun tekijöitä olisi riittävästi, työtehtäviin saataisiin helpotusta sekä työtä tukevia taukoja ja näiden lisäksi työntekijöiden omasta hyvinvoinnista huolehtimiseen riittäisi aikaa, energiaa ja hyviä keinoja. Toki palkkatilanteen paraneminen lisäisi ymmärrettävästi motiivia jaksaa.

3.4.1 Luontolähtöiset työpaikat ja koulutus

Suomessa on yrityksiä, joissa luonto on hyvinvoinnin lähteenä. Valtakunnallinen Green Care Finland ry -järjestön sivuilla esitellään laajasti Green Care -toimintaa (Ks. Green Care Finland ry n.d. ja Green Care n.d.). Käsitteet Luontohoiva ja Luontovoima erottavat sen, onko luontolähtöinen toiminta hyvinvoinnin tuottamiseksi Sote-lainsäädännän alaista toimintaa vai ei. Green Care Finland ry on lanseerannut nämä käsitteet kehittäessään laatua luontolähtöisiin palveluihin Green Care

toiminnassa. Ammatillisuus on pystynyt vahvistumaan tutkimustiedon ja koulutuksen avulla ja siten mahdollistanut luonnon liittämisen sosiaali- ja terveysalan palveluiden tarjontaan ja niiden rahoittamiseen paremmin. Luontolähtöistä ammatti-identiteettiä olisi hyvä alkaa kehittää jo perustutkinnosta alkaen, jotta luonnon voisi ottaa työhön mukaan sujuvammin ja aiemmin.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää paikallinen tutkinnonosan toteutus tukemaan tätä ajatusta tähtäimenä parempi työllistyminen ja työssäjaksaminen. Koulutusmarkkinointiin otettiin myös luonto mukaan houkuttelevuutta kasvattamaan.

3.4.2 Työssäjaksamista luonnosta

2010-luvulla järjestettiin Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopiston luonnonvara-alalla viikon mittaisia vapaavalintaisia kursseja, joissa tehtiin retkiä eläinten kanssa palvelutaloihin, päiväkoteihin, vammaisten yksikköihin tai mielenterveyskuntoutujien toimintapaikkoihin tarkoituksena tuottaa elämyksiä ja hyvinvointia asiakkaille. Näistä yksi kurssi järjestettiin koemielessä sosiaali- ja terveysalan opiskelijoille. Kurssille hakeutui opiskelijoita, joilla oli kokemusta eläinten kanssa toimimisesta ja se oli tärkeä pohjaosaaminen kurssin onnistumiselle. Silloin havaittiin, että asiakkaan kohtaaminen oli eri koulutusaloilla opiskeleville erilainen. Eläintenhoidon opiskelijat keskittyivät vahvemmin eläimistä huolehtimiseen ja niistä kertomiseen, kun taas lähihoitajaopiskelijat keskittyivät enemmän asiakkaan kohtaamiseen ja hänen kokemukseensa tapahtumassa. Kumpikin ryhmä piti eläimistä hyvän huolen opettajan tuella. Tämä kokeilu oli erittäin arvokas koulutuksen järjestäjälle, sillä silloin opittiin toisiltamme tärkeitä asioita. Opittiin opettamaan toisaalta asiakkaan parempaa kohtaamista ja toisaalta tarkkailemaan paremmin eläimen hyvinvointia asiakastyössä. Samalla vahvistui ymmärrys siitä, miten antoisaa on liittää harrastusosaaminen ammatilliseen opiskeluun ja ehkä myöhemmin myös ammatin harjoittamiseen. Opiskelijalle on tärkeää laatia henkilökohtainen suunnitelma opiskelun aikana osaamisen kartoittamiseksi, jolloin otetaan huomioon jo olemassa oleva osaaminen. Opiskelijan harrastuneisuus voi olla niin vahvaa, että osaamista on hankittu riittävästi sen tunnustamiseksi. Kuinka paljon tätä on hyödynnetty opiskelussa? Voisiko vahva luontoosaaminen olla tukemassa sosiaali- ja terveysalan opiskelijaa luontolähtöiseen ammatti-identiteettiin? Opinnäytetyön tutkimukseen liittyvässä pilottikokeilussa rohkaistiin sosiaali- ja terveysalan opiskelijoita tutkimaan omaa luontosuhdettaan ja etsimään omia luontolähtöisiä vahvuuksiaan liitettäväksi omaan työhön ja työssäjaksamiseen, sekä myös jaksamiseen opiskella.

Opettajan työssä harrastuneisuus korostuu luonnonvara-alalla esimerkiksi eläinten hoidon osamisalalla, jonne hakeutuvalla on vahva kokemus eläimistä. Opiskelemaan hakeutuu selkeästi heterogeenisempi joukko harrastuneisuuden näkökulmasta katsottuna. Etenkin aikuisopiskelijoilla voi olla niin vahvaa osaamista, että he selviävät ammatin vaatimista tehtävistä erinomaisesti jo lähtökohtaisesti. Jos sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinnon opiskelijalla on olemassa vahvaa luonto-osaamista, olisi järkevää integroida se ammatti-identiteettiin monipuolistamaan koulutusta.

Opettajat ja harrastusohjaajat voivat vaikuttaa paljonkin siihen, päätyykö nuori tekemään harrastuksestaan työn. Sen arvot löytyvät siitä, että saa kehittyä ja kokea työnsä arvokkaaksi ja mielekkääksi vaikka palkkatulo ei olisikaan hyvä (Berg ja Ylöstalo 2019.) Luonnonvara-alan opettajan kannustus ja esimerkki on hyvä tuki luonnon ottamisessa mukaan lähihoitajaopiskelijan tulevaan työhön.

Voiko luonto auttaa yhteiskuntaa. Kustannustehokkuutta saadaan ennaltaehkäisevällä luontolähtöisellä toiminnalla, esimerkiksi vanhustyössä tai syrjäytymisvaarassa olevien nuorten kanssa toteutuvan kokonaisaltaisen tuen turvin. Tämä mahdollistaa myös maaseudun elinvoimaisuutta ja tasa-arvoisuutta kasvukeskusten ja haja-asutusalueiden ihmisten kesken. Positiivisena esille nousi myös työssäjaksaminen. (Kamau, Kuorelahti, Okulov, Rainerma, Rautamäki, Tuurnas, Yli-Laturi ja Yli-Viikari. 2021.) Anja Yliviikari (2021) luennoi asiasta syvällisemmin Green Care päivillä 2021. Hän toivoi joustavuutta alan toimintaan ja kannusti ottamaan luontolähtöisyyden kaikkiin sotealan koulutuksiin, mikä tukee opinnäytetyön motiivia. Yliviikari toi esille virtuaalisella ja digitaalisella tavalla toimivan kuntoutuksen kustannustehokkuuden mutta kyseenalaisti vuorovaikutuksen onnistumisen näin, koska toiminnallisuus ja osallisuus jäisi ohueksi.

Luonnon monipuolisuus mahdollistaa erilaisille asiakkaille sopivia yksilöllisiä tukimuotoja. Luonto rauhoittaa ja se on turvallisuutta vahvistava ympäristö, jossa toisaalta tekeminen on innostavaa ja osallistavaa. Luonnossa on helppoa kommunikoida toisten kanssa. Ammattilaisen oma hyvinvointi heijastuu myös tilanteeseen, jossa ollaan asiakkaan kanssa. Hyvinvointivaikutusten lista jatkui Yliviikarin kerronnassa. Hän esittää vaihtoehdon yhteiskunnan kannalta nykyistä tehokkaampaan sosiaali- ja terveystieteiden toimintaan terveyden edistämiseksi, ikäihmisten elämänlaatuun vaikuttamisessa, kuntoutuksen ja terapian tarpeessa olevien ihmisten palveluissa sekä nuorten ja lasten sosiaalista kasvua ja kehitystä tukevassa työssä. Luontosuhteen siirtyminen seuraaville sukupolville

askarrutti myös hyvinvoinnin tukemisen tärkeänä säilymisessä. Luennolla kannustettiin kokeilemaan kehittämiseen ja esille nousi myös lähihoitajien koulutus. (Yliviikari 2021.)

3.4.3 Kilpailukykyä monialaisuudella

Ilmastotekoja ja luonnon monimuotoisuutta tukevia tekoja tulisi tehdä kaikilla aloilla kaikkien toimesta. Toisen asteen luonnonvara- ja ympäristöalan opettaja voi tuntea vastuuta osallistua tähän tekemiseen erityisesti ammatin ja osaamisen puolesta. Kilpailukyky voi syntyä yhteistyöllä toisten alojen kanssa. Positiivinen suhtautuminen uuden oppimiseen on avainasemassa. Tarvitaan kekseliäisyyttä, rohkeutta ja viitseliäisyyttä. Opinnäytetyössä yhdistetään luonnonvara- ja ympäristöala, sosiaali- ja terveysala sekä tulevaisuuden teknologiat. Siinä etsitään ratkaisuja luonnonvara- ja ympäristöalan sekä sosiaali- ja terveysalan työllisyyskysymyksiin molempia osapuolia hyödyttävän koulutuksen avulla ja yhdistetään teknologia koulutuksen markkinointiin ja koulutukseen, jolloin pyritään tuomaan esille myös teknologian positiivisia vaikutuksia alojen kehityksessä.

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon opetussuunnitelmassa on sisällä paljon kestävyuden sosiaalista näkökulmaa, mikä näkyy erityisesti ihmisen hyvinvoinnista huolehtimisena. Opetussuunnitelman rivien sisällä on mukana kestävyuden taloudellinen näkökulma kansanterveydestä huolehtimisessa. Aiemmassa perustutkinnossa kestävä kehityksen teema näkyi suoraan käsitteinä kierrätys ja lajittelu (Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto 2021). Perustutkintojen uudistuksen myötä sosiaali- ja terveysalan perustutkintoon tuli mukaan Ilmastovastuullinen toiminta -tutkinnonosa (Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto 2024). Kestävä kehitys merkitsee myös hyvin paljon muuta, mikä tulisi modernissa koulutuksessa olla vahvasti mukana alalla kuin alalla. Luontolähtöinen lähestymiskulma osana sotealan perustutkintoa voi tuoda koulutussisältöihin kestävä biotalouden teemoja. Ilmastokriisi ja luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen vaikuttavat ihmisten hyvinvointiin, mikä tuntuu myös sotealalla (Mayer & Siltanen 2020, 32–39). Yhteistyö eri alojen kanssa voi olla antoisaa opiskelijoille. Tällainen tutkinnonosa toteutui luonnonvara- ja ympäristöalan toimesta soveltuen eri aloille pohjaksi luontolähtöiseen ajattelumalliin. Luontolähtöisellä ajattelulla ammatin harjoittamisessa on tarkoitus vahvistaa ja kehittää omaa ja asiakkaan luontosuhdetta, lisätä ihmisten hyvinvointia ja kasvattaa kiinnostusta luonnon hyvinvoinnin turvaamiseen omilla toimilla ja valinnoilla.

Ammattijärjestöt Tehy ja Super toivat korona-aikaan esille sitä, miten sosiaali- ja terveysala oli kriisissä ja sen odotettiin jatkuvan korona-ajan jälkeenkin (Hoitoala ei toivu ilman tukea n.d.). Työvoimapula on pahinta erityisesti vanhusten hoidossa, jossa työntekijät palavat loppuun pitkien työaikojen takia asiakkaiden kärsiessä myös. Teknologiasta voisi olla apua, jos esimerkiksi ajankäyttö voisi jakautua sen avulla kestävämmäksi ja työ muodostua mielekkäämmäksi. (Junko 2018). Teknologia voi tuntua kuitenkin vieraalta ja pelottavalta (Kraama 2020). Sosiaali- ja terveysalalla työskenteleville hoiva on yksi vahva motiivi olla alalla ja teknologiaosaaminen on naisvaltaisella alalla tänä päivänä tärkeää. Osaamisella on kysyntää ja siihen on vastattu koulutuksella. Tyttöjen kiinnostus teknologia-alaan kaipaa kannustamista ja kokemuspohjaista teknologiaoppimista (Tiainen 2017). Sotealan koulutuksessa on tärkeää tutustuttaa alan opiskelija teknologian suomiin mahdollisuuksiin, jolloin asenne teknologisia ratkaisuja kohtaan voi muuttua positiivisemmaksi tai rohkeammaksi henkilökohtaisen kokemuksen kautta. Pohjoisen Keksi-Suomen ammattiopisto on vastannut tähän tarpeeseen tarjoamalla Tulevaisuuden teknologiat -tutkinnon osan kaikille aloille. Sosiaali- ja terveysala on vastannut tähän haasteeseen ja kehittänyt innovatiivisesti teknologiaosaamista ja -opetusta

Monialaisuuden kehittämisessä työtapana toimisi erinomaisesti kokeilukulttuuri. Rakentamalla palveluita verkoston kanssa yhdessä ja kokeilemalla itselle vieraita, mutta asiaan kuuluvia asioita, voi oppia hyvin paljon. Paikallisissa yrityksissä Pohjoisessa Keski-Suomessa löytyy halukkuutta antaa tiloja ja välineitä kokeilla ja testata omia ideoita ja palvelumuotoilun synnyttämiä tuotteita. Teknologiaosaaminen kehittyy, kun opiskelija saa kokeilla omakohtaisesti virtuaalisin keinoin toteutettuja ideoitaan. Sotealan törmäyttämistä luonto- ja ympäristöalaan esiteltiin virtuaalisessa Mozilla Hubs Showroomissa, joka kehitettiin Osaamisella töihin -hankkeessa. Mozilla Hubs ympäristön voi opetella itse rakentamaan. Opiskelija voi mennä virtuaalimaailmaan VR-teknologian keinoin virtuaalilasit päässä ja ohjaimet käsissä tai vaikka kannettavalla tietokoneella tai jopa puhelimella (Havinen & Särs 2021). Vaikuttavin kokemus saavutetaan virtuaalilasien avulla. Tällaisen kokemuksen voi luoda myös tulevalle asiakkaalle. Virtuaalisin keinoin voidaan myös olla asiakkaan kanssa yhteydessä ja vaikka ohjata häntä päivän jumppatuokioon. Luonnon mukaan tuominen voi merkitä esim. virtuaalisin menetelmin järjestettyä luontokokemusta/rentoutushetkeä, jos asiakkaalla ei ole mahdollisuutta päästä luontoon esimerkiksi toimintakyvyn puutteen tai kiireisen työpäivän takia.

Luonto- ja ympäristöala olisi monelle maaseudulla luonnon lähellä kasvaneelle nuorelle mielekäs opiskelualue, mutta pelko siitä, että ala ei työllistä voi ohjata nuoret muille aloille ja usein myös pois kotiseudulta. Maaseudun elinvoimaisena pitämisessä tarvittaisiin innovatiivista yrittämistä ja luonto- ja ympäristöala voisi olla erittäin potentiaalinen mahdollisuus, kun luontoa on riittämiin aivan lähellä. Luonnon liittäminen sotealaan voisi olla mahdollisuus lisätä kiinnostusta ja luottamusta alaa kohtaan (ks. kuvio 10).

Kuvio 10. Luonnon ihmeiden tutkiminen lasten kanssa tuo mielekkyyttä myös työntekijän arkeen

Maaseudun työvoimapula kasvaa sotealalla (Löfgren 2021). Uutiset työn raskaudesta ja pienestä palkasta estävät monia nuoria hakeutumasta alalle, vaikka hoiva-ala voisi muuten kutsuakin. Opiskelijoiden tulisi saada kokemus uudelta ajattelulta sosiaali- ja terveysalalla. Luontolähtöinen ajattelu voi tehdä työstä mielekkäämpää ja opiskelun aikana opittu oman luontosuhteen kehittäminen jaksamisen avuksi voi antaa voimavaroja työn tekemiseen. Lisääkö teknologian mukana olo poikien kiinnostusta hakeutua alalle, jolloin palkkakehitys voisi olla nousujohteinen, kunhan markkinointi onnistuisi. Työn mielekkyys, omasta jaksamisesta huolehtiminen, luonnon läheisyys, hyvä fyysinen, psyykinen ja henkinen kunto ja tunne olla yhteisölle tärkeä, sekä digitaalisuuden tuoma helpotus ja myös haaste voivat auttaa luontolähtöisen ajattelun omaavaa lähihoitajaa työssään. Tällainen pohjakoulutus voi synnyttää uudenlaisia menettelytapoja. Malli olisi sovellettavissa myös täydennyskoulutukseksi. Alan arvostus, paremmat palkat, inhimillisesti kestävä työajat, teknologian tuoma apu ja luontolähtöisyys voivat nostaa alan kiinnostavuutta. Tällainen yhdistelmä voisi synnyttää myös uutta yrittäjyyttä sotealalle. Esimerkiksi luontopäiväkodit ovat lisääntyneet Suomessa ja työssä on varmasti etu, jos luonto on ollut mukana jo opiskeluajana. Toimija voisi

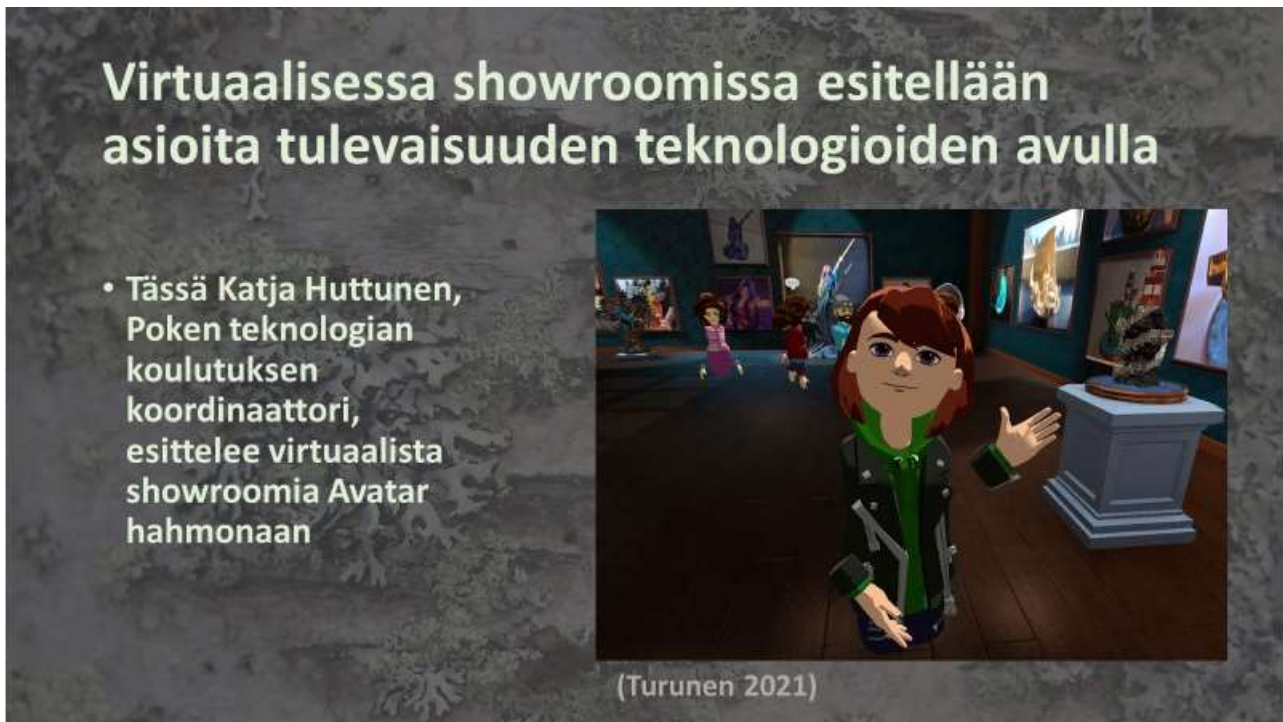
tuoda myös luontoa sinne, missä sitä ei ole ja tarjota palveluitaan tällaisille yksiköille. Ikäihmisten asumista kotona voitaisiin tukea luontolähtöisten toimintakykyä vahvistavien palveluiden tarjonnalla. Kuviossa 11 on pohdittu monialaisuutta SWOT-analyysin avulla.

Kuvio 11. SWOT-analyysi integraatiosta sote, luonto, teknologia

3.5 Teknologia

Elämme digitalisaation aikakautta. Tulevaisuuden teknologiat kehittyvät koko ajan ja nopeasti. Markkinointiin ja opetukseen on tullut mukaan virtuaalisuutta ja pelillisyyttä. Osaamisella töihin -hankkeen yhtenä tavoitteena oli esitellä ammatillista opiskelua modernilla tavalla näyttäen, että alakin on uudistunut (Virtuaalinen showroom valitulle tutkinnonosalle 2021). Opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda virtuaalinen showroom (ks. kuvio 12) markkinointiin, tehdä malli digitaalisuuden keinoista tuoda luontoa sosiaali- ja terveysalan toimintaympäristöihin. Digitoast-hankkeen tavoitteena oli oppia digipedagogiikkaa, jotta sitä voi käyttää omassa opetuksessa. Hankkeissa opittuja taitoja hyödynnettiin toteutuksessa.

Kuvio 12. Virtuaalinen avatar-hahmo esittelemässä showroomia elehtien, silmiin katsoen ja keskustellen toisten hahmojen kanssa (Diassa näkyvän kuvan lähde: Turunen 2021)

Teknologia kehittyä kovaa vauhtia ja opinnäytetyön tekemisen aikaankin muutos oli nopeaa. Laitteet esimerkiksi kehittyvät nopeasti helpommin käytettäviksi. Menetelmiä, joilla asioita ilmaistiin tai voitiin tutkiskella, oli monia. VR (Virtual Reality) on tietokonesimulaation avulla luotu keinotekoinen ympäristö, mikä voidaan avata päähän laitettavalle katselulaitteelle, tietokoneen näytölle tai laajakankaalle. AR (Augmented Reality, eli lisätty todellisuus) tarkoittaa virtuaalitodellisuuselementtejä (ääni, video, teksti, GPS-tieto), joita tutkiskellaan läpikatseltavan näytön välityksellä. Elementtejä yhdistelee kontekstoiva äly, eli todellinen ja virtuaalinen maailma yhdistyy. (OPH n.d.) MR (Mixed Reality, tai HR eli Hybrid Reality) on yhdistelmä, jossa navigoidaan virtuaalisten ja todellisten maailmojen välillä samaan aikaan luoden uusia visualisointeja. (Mikä on Mixed Reality n.d.) Kiinnostavin laite oli vasta Suomen markkinoille tullut HP Omnicept VR-setti, mikä osasi lukea mm. käyttäjän silmänliikkeitä, pupillin reaktioita tai sydämen sykettä (biometriikkaa) (HP Omnicept: A Revolution In VR 2020).

4 Tutkimustulokset

4.1 Perustutkimus

Perustutkimusten vastauksissa luonnon mukana olemisen suhteen nousi vahvimmin esille hoitotyö ikääntyneiden ja päiväkotilasten parissa. Joissakin haastatteluissa käsiteltiin myös muita hoiva-aloja, mutta vähäisemmässä määrin. Tietoperustassa käsitellään enemmän laitospäristöjä mitä haastattelutuloksissa ja se tuo työhön tuloksiin näkemystä ja pohjustaa paremmin johtopäätösten tekemistä.

4.1.1 Tutkimustulokset, miten luonto näkyy hoiva-alan työssä

Perustutkimuksesta tuli ilmi, että luonto on ja ei ole mukana lähihoitajan työssä. Enemmän on kuin ei. Eniten oltiin sitä mieltä, että riippuu paljon paikasta, sen arvoista ja linjauksista, johdosta, työn tekijöistä ja työnantajasta itsestään. Asiakaslähtöisyys vaikuttaa luonnon näkymiseen hoitotyössä, mutta myös hoitajan ja hoidettavan viitseliäisyys. Luonnon mukana oloa koettiin estävän erityisesti kireät työvuorot ja aikataulut. Eläinten mukana oloa estävät allergiat.

Keskusteluissa siitä, miten luonto näkyy lähihoitajan työssä, esiteltiin ikääntyneiden ja päiväkotien ikkunanäkymiä, ikääntyneiden kanssa kuvien katselua ja VR-laseillakin oli voitu luontoa ihaila. Päiväkodeissa ulkoilu oli tärkeä osa, mutta ikääntyneillä se enemminkin näkyi ulkoilun puutteena. Sitä oli helpotettu parvekkeelle pääsyllä. Oli mainittu, että eläimiä oli ollut mukana ikääntyneiden paikoissa joko paikalle tuotuna tai omina eläiminä. Päiväkodeissa luonto näkyy paljon ja monessa, jopa kaikessa, laitoksissa ei juurikaan, paitsi sairaala Novassa. Lähihoitajaopiskelija oli työpaikassaan saanut nähdä luonnon mukana olon aistikokemuksiin perustuvassa interventiossa ikääntyneiden kanssa. Luontolähtöisyys tuli esille usein ekologisessa näkökulmassa: kierrätyksessä, lajittelussa, taloudellisuudessa yms. Luontoa oli tuotu myös sisälle ja kesällä se oli jonkun keskustelun mukaan myös puutarhatöissä. Sitä oli yhdessä keskustelussa surtu, että ruuassa ei ollut väriä eikä ravinteita, oli liian steriiliä myös.

Yleisesti ottaen suurimmassa osassa vastauksista oltiin sitä mieltä, että luonnon pitäisi näkyä hoitoalan työpaikoilla enemmän. Jossakin suora vastaus jäi keskustelussa saamatta. Missään keskustelussa ei oltu sitä mieltä, että luonnon pitäisi näkyä vähemmän tai että sitä on riittävästi. Luonnon

pitäisi olla mukana hoitotyössä ja -ympäristöissä, koska luonto tarjoaa hyvinvointia. Se piristää, antaa väriä elämään, iloa ja vaihtelua, nautintoa, stressinlievitystä, on rauhoittava ja rentouttava. Lisäksi se mahdollistaa hyvän ruokavalion. Luonto-identiteetti voi olla asiakkaalla vahva ja sen säilyttäminen koettiin jossain keskustelussa tärkeäksi. Kokonaisvaltainen hyvinvointi, voimavara, terapeutin vaikutus, vaikuttavuus yleensä ja se että ihmisellä on muistoja ja luonto auttaa muistiasioissa ja vuodenaikojen seuraaminen tuli keskusteluissa ilmi myös. Luonnon mukana olo hoivatyössä on tärkeä yhteiskunnallinen asia, se on resurssiviisautta. Kasvatus ja luontokasvatus, kestävyys koettiin tärkeäksi. Todella usein tuli esille, että luonnon mukana olo on hyväksi myös hoitajalle. On oma asenteesta kiinni, että luonnon mukana olo voi tapahtua, mutta siihen koettiin tarvittavan myös enemmän aikaa.

Tietoperustan mukaan luonto näkyy vähemmän kirjoitetuissa toimintasuunnitelmissa tavallisissa päiväkodeissa, mutta luontopäiväkodeissa koko toiminta perustuu luontolähtöisyyteen, mikä tuodaan vahvasti myös esille. Silti keskusteluissa ilmeni, että aivan tavallisissa päiväkodeissakin luonto on vahvasti mukana.

Tietoperustassa luvussa 4.4.3 todettiin hoiva-alan kärsivän kovasta työvoimapulasta. Sama asia oli haastatteluissa esillä aika vahvasti. Osa haastateltavista koki, että kiire estää nauttimasta työstä ja aiheuttaa paljon stressiä itselle ja asiakkaille. Vaikka luonnon haluaisi ottaa mukaan työhön, siihen ei aika riitä. Tämä näkyi haastatteluissa pääasiassa ikäihmisten hoitotyössä. Mainintoja oli myös vammais-, mielenterveys- ja päihdekuntoutuksen aloilla.

Luvuissa 4.3.1 ja 4.3.2 kerrottiin luonnon näkymisestä tai näkymättömyydestä laitoksissa, missä sairaanhoitajien lisäksi voi työskennellä myös lähihoitajia. Muutos tuntuu olevan tulossa ja sille koetaan olevan tarvetta. Keskusteluissa tuli sama asia ilmi. Isot sairaalat tuntuvat näyttävän tietä muille luonnon näkymisessä laitosympäristöissä.

Tietoperustassa käsiteltiin luonnon merkitystä ihmisten hyvinvoinnille monista eri näkökulmista. Ekosysteemipalvelut ovat ihmisille jopa elinehto. Luonnon suomia hyvinvointivaikutuksia esitellään laajasti luvuissa 4.2, 4.3 ja 4.4. Tätä olisi voinut esitellä vielä paljon laajemminkin. Haastatteluissa aihepiiri sai myös paljon keskustelua aikaan. Vaikka koulutusta luonnon hyvinvointivaikutuksista ei juurikaan ollut saatu, tuli haastatteluissa ilmi, että asiaa oli pohdittu omakohtaisten kokemusten

myötä havainnoimalla. Osalla haastatelluista oli selvästi jo koulutusta takana, koska vastauksissa näkyi ammatillisuus esimerkiksi sivistyneitten termien käytössä. Asian tärkeys ja vakavuus näkyi haastatteluissa myös siinä, että keskustelu poiki paljon ideoita asioiden korjaamiseen varsinkin iäkkäiden ihmisten hoivan parantamiseksi.

4.1.2 Tutkimustulokset, miten luonto näkyy lähihoitajasi opiskelussa

Perustutkimuksen tuloksista kävi ilmi, että luonto on ja ei ole mukana sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon opiskelussa. Toisaalta pohdittiin sitä, että luonnon näkymistä opiskelussa ei tunnistettu, että ei ymmärretty, miten moninaisesti luonto näkyy, varsinkin lasten ja nuorten kasvatuksen ja hoidon osaamisalalla. Haastatelluista miltei kaikki toivat esille sen, että luonto näkyi opiskelussa kestävän kehityksen kurssin käymisenä. Siinä oli opiskeltu ekologisen kestävän kehityksen perusteemoja kierrätystä, lajittelemista ja taloudellista toimintaa. Kursista oli erialaisia variaatioita pituuden ja opetustavan mukaan. Alan painotus oli puuttunut. Haastatteluissa selvisi, että moni kaipasi sosiaalisen kestävän kehityksen opiskelua ja yhdessä haastattelussa toivottiin kursseille enemmän konkretiaa pelkän teorian lisäksi. Tutkinnon osa toiminnalliset menetelmät hyvinvoinnin tuottamisessa antaa mahdollisuuden opiskella myös luontolähtöisyyttä. Se jää kuitenkin usein hyvin pienelle huomiolle, sillä tutkinnonosassa on paljon muutakin tarjolla luonnon rinnalla. Haastateltavat kertoivat, että teema otettiin joko mainintana tai ”Luonto asiakkaalle” -päivänä. Jotkut olivat tehneet myös retken luontoon. Koska tutkinnon osa on valinnainen, eivät kaikki sitä valitse. Opettajat kokivat, että luontoteema oli vahvemmin esillä opetuksessa kuin opiskelijat. Joissakin keskusteluissa pohdittiin, että luonto sopisi miltei kaikkiin tutkinnonosiin ja jonkun mielestä luonto voitaisiin liittää, vaikka näytteen ottoonkin esim. luontoaiheisena tapettina seinällä jännitystä lieventämään.

Kaikissa vastauksissa koettiin luonnon olevan tärkeä osa sosiaali- ja perustutkinnon koulutusta. Yhdessä haastattelussa todettiin, että on kummallista, ettei luonto ole perusasia, koska elämme metsien keskellä ja toisessa pidettiin itsestään selvyytenä, että luonto on koko asian perusta, miksi se ei näkyisi koulutuksessa (keskustelimme haastateltavan kanssa päiväkodista lasten hoivan ja varhaiskasvatuksen näkökulmasta). Kaikissa vastauksissa toivottiin lisää luontoa lähihoitajien opiskeluun.

Haastatteluissa tuli esille myös ristiriita. Joidenkin opettajien pohdinnassa syynä puuttumiselle oli opetussuunnitelman tuomat rajoitukset, sitä opetetaan, mitä vaaditaan. Toisen mielestä taas opetussuunnitelma ei mitenkään estäisi luonnon mukaan ottamista. Joku puolestaan kertoi, että tärkeimpien opettavien asioiden opettamiseenkaan ei aika tahdo riittää, että luonnon tuominen opetukseen ottaisi ajan pois jostain muusta. Sekin tuli ilmi, että sitä opetetaan, mikä koetaan tärkeäksi ja itselle kiinnostavaksi. Esille nousi vahvasti kysymys, mitä on hyvä hoitotyö. Käsitukset poikkesivat toisistaan. Toivottiin myös ulkopuolista apua asian opettamiseen esimerkiksi verkkokurssin muodossa.

Opiskelijoiden vastauksissa oli enemmän yhteneväisyyttä. Luontoa toivottiin paljon mukaan, jopa ”niskanahalle” aina olemaan. Yksi haastateltava kertoi surullisena, miten kyynelet silmissä täytyy lähteä asiakkaan luota pois, kun aika ei riitä. Asia siirtyi myös yhteiskunnalliseksi ongelmaksi. Joku suri lähihoitajien koulutuksen muuttumista pinnallisemmaksi. Yhteiskunnallinen näkökulma oli näkyvästi esillä työssäjaksamisenkin puolesta. Haastatteluissa pohdittiin sitä, miten luonto ja erilainen tapa toimia voisi tuoda helpotusta niin asiakkaan hyvinvointiin kuin hoitajan jaksamiseen.

Tietoperustan luvussa 4.2. käsitellään ekologisen ajattelun syntymistä luontosuhteen sivistämisen keinoin. Sivistämistä on järkevää tehdä opettamalla luontotaitoja ja ymmärrystä luonnon mekanismeista ja vaikutuksesta sekä tarjoamalla luontokokemuksia. Tutkimuksessa luontoa toivottiin enemmän opetukseen. Se tekee asiasta hyvin ajankohtaisen. Luvussa 4.4.3 tutkittiin luonnon mukana olemista opetussuunnitelmissa. Opetussuunnitelmien uudistamisen yhteydessä jokaiseen tutkintoon tuli mukaan Ilmastovastuullinen toiminta -tutkinnonosa. Se ei näkynyt vielä haastateltavien puheissa muuta kuin opettajien osalta, koska tutkinnonosa on niin uusi. Luvuissa 4.2., 4.3. ja 4.4. käsiteltyjä luonnon tarjoamia hyvinvointivaikutuksia toivottiin mukaan opetusaiheiksi ja ne katsottiin tärkeäksi myös oman hyvinvoinnin kannalta.

4.1.3 Tutkimustulokset luonnon näkymisestä sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon markkinoinnissa

Perustutkimus tuotti yksiselitteisen vastauksen, että luonnon tulisi näkyä alan markkinoinnissa enemmän tai ylipäätään edes näkyä, koska se ei tutkimuksen mukaan ole juurikaan näkynyt. Kahdessa haastattelussa tuotiin esille ehto, että sen tulee siinä tapauksessa olla myös mukana koulu-

tuksessa. Luonto saattoi näkyä koulun markkinointikanava Instagramin postauksessa tai taustakuvassa. Koska koulutukseen koettiin hakeutuvan liian vähän hakijoita ja alalla on työvoimapulaa, toivottiin markkinointiin enemmän vetovoimaa, jota luonto voisi omalta osaltaan olla tarjonnassa. Ilmeni myös, että luonto todennäköisesti vetäisi asiasta kiinnostuneita enemmän kuin ketä tahansa ja yhdessä oltiin sitä mieltä, että luonnon tulisi näkyä sopivasti, ei liikaa.

Tutkimuksessa hoitajapulan uskotaan johtuvan huonosta palkkauksesta ja imagosta. Tuntui, että moni oli hakeutunut alalle sisäisestä tahdosta tehdä hyvää, ja yksi haastateltava sanoitti alan olevan hänelle juuri oikea huonoista puolista huolimatta. Sama henki huokui muistakin vastauksista. Keskusteluissa pohdittiin myös syitä huonoon imagoon. Se nähtiin johtuvan hoitajapulasta ja kiireestä, joka kiristi työilmapiiriä. Markkinoinnista toivottiin apua ongelmaan, imagoa toivottiin parannettavan positiivisella viestinnällä alasta. Luonto voisi olla yksi positiivisen viestinnän keino. Kiinnostuneille näkyisi, että ala ei ole vaan fyysisesti raskasta hoitotyötä. Tuli myös esille, että monet paikat koettiin positiiviseksi, mutta ala negatiiviseksi. Vaikka ala kiinnostaa paljon nuoria naisia, toivottiin alalle myös miehiä. Ikäluokkien pienenemisen myötä kilpailuhakijoista kiristyy. Myös hoitajamitoitukset vaikuttavat asiaan monella tavalla. Päiväkodissa opettajien määrän kasvu syö paikkoja hoitajilta, mutta voimakas ilmaisu ”robotit eivät voi lapsia hoitaa” kertoi uhkasta, mitä koettiin. Palkkojen paranemisen, digitaalisten teknologioiden mukaan tuleminen ja luonto koettiin olevan osa keinoista, joilla poikiakin saataisiin houkuteltua alalle. Miesten kiinnostus hoiva-ammattiin koettiin olevan lievässä nousussa.

Tietoperustan luku 4.4 käsittelee työvoimapulaa, alalle hakeutumista, sen syitä ja mahdollisuuksia sen helpottamiseen. Haastattelussa tulleet asiat nousivat esille tietoperustan tavoin hyvin samanhenkisesti. Haastateltavien mielipiteet olivat erittäin yhdensuuntaisia. Tietoperustassa perustellaan vielä alojen yhteistyötä asian ratkaisemiseksi ja se tuli esille myös haastatteluissa.

Tietoperustan ja perustutkimuksen tulosten perusteella voitiin jatkaa seuraavassa vaiheessa eli kehittämistehtävissä.

4.2 Virtuaalinen showroom -tapahtuma ja tulokset

4.2.1 Virtuaalitapahtuman suunnittelu

Jonna Lappalainen ja Tiia Skyttä (2020, 41–54) tutkivat virtuaalitapahtuman järjestämisen kannattavuutta ja tuloksesta ilmeni, että sellaisille oli kysyntää, mutta samalla niille syntyy paljon erilaisia odotuksia, kuten mielikuvituksellista, monipuolista vuorovaikutusta. Osaamisella töihin -hankkeessa kehitettiin virtuaalisia showroomeja, joissa esiteltiin sosiaali- ja terveysalan toimintaympäristöjä ja työtehtäviä ja tietenkin perustutkintoa ja opiskelua digitaalisilla keinoilla. Hankkeen tarkoituksena oli tehdä alan koulutus kiinnostavammaksi. Yhdessä showroomissa oli tarkoitus yhdistää luonto tietoisesti lähihoitajan ammattiin. Tärkeimpiä ihmisen luontoyhteyden liittyviä teorioita esiteltiin napakasti. Planeetan tilan ahdinkoa ei esitelty syyllistämällä, vaan kannustamalla, miten jokainen meistä voi vaikuttaa asiaan. Lappalaisen ja Skyttän opinnäytetyössä syntyneestä tiedosta on hyötyä showroomien suunnittelussa, koska showroomit toimivat rekrytointitapahtumana hakuprosessissa.

Virtuaalinen tapahtuma voidaan toteuttaa erilaisin digitaalisin menetelmin. Vanhempaa teknologiaa voivat edustaa kaksiulotteiset videot tai esim. PowerPoint esitykset. Modernimpaa teknologiaa voivat edustaa VR, AR ja MR (ks. kuvio 13), joissa on kysymys kolmiulotteisesta virtuaalisesta maailmasta, mihin voi ”uppoutua” sisälle kokemaan asioita, mitä todellisessa maailmassa ei välttämättä voi kokea (Lappalainen & Skyttä 2020, 12–13).

Kuvio 13. Lisättyä todellisuutta tekemässä

Osaamisella töihin hankkeessa tuotettiin ja käytettiin virtuaalisia tekniikoita monella tavalla. Kännykällä ja i-padilla voitiin sekä tuottaa aineistoa, että tutustua siihen. Kameralla, 360-kameralla (myös vedenalaisella), dronokameralla ja piirtopöydällä voitiin tuottaa aineistoa. Tietokoneella, pelitietokoneella ja XR-tekniikalla voitiin tuottaa ja käyttää aineistoa. XR-tekniikassa oli tässä työssä kyse VR-, AR-, MR-/HR-tekniikoista. Opinnäytetyössä selvitettiin, mikä tekniikka voi parhaiten vastata koulutusrekrytoinnin tarpeisiin.

Tapahtuman suunnittelu on tärkeää. Kohderyhmä odotuksineen, realistiset ja mitattavat tavoitteet, aikatauluttaminen, kuvaaminen, budjetointi sekä järjestäjien vastuut ja roolit kannattaa määrittellä ja kirjata. Tapahtuman tunnelman ja teeman merkitys on suuri asiaa viestittäessä. (Lappalainen & Skyttä 2020, 28–31.)

Osaamisella töihin -hankkeessa oli määritelty valmiiksi kohderyhmät ja aikataulut muodostuivat myös hankkeen aikatauluun. Kohderyhmien odotuksia olisi voitu mitata uusimman virtuaalitekniikan avulla haastattelun lisäksi. Tavoitteen määrittely sai pohjansa sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon opiskelijamäärätavoitteesta ja siitä, mitä informaatiota haluttiin potentiaalisen hakijan saavan tietoonsa. Kohderyhmälle haluttiin viestiä omassa Virtuaalisessa showroomissa aiemmin kerrottu sisältö. Budjetissa eteen tulivat virtuaalisen toteutuksen laitehankinnat ja työ. Hauskin tehtävä luovalle ihmiselle oli tunnelman luominen. Oli iso haaste onnistua haluamallaan tavalla, sillä oli paljon opittavaa laitteiden käytössä ja toimimisessa yhteistyössä luonnonvara- ja ympäristöalaa, sosiaali- ja terveysalaa ja teknologiaa opiskelevien ja heidän ohjaajiensa kanssa. Lisäksi haasteita asettivat verkot, saatiinko kaikki laitteet toimimaan, saatiinko kaikki haluttu tallennettua ja minne se tallennettiin. Jo olemassa olevaa aineistoa käytettiin mahdollisimman paljon. Sen etsiminen oli myös haaste. Tehtävä oli erittäin mielenkiintoinen ja haastava, mutta tarkoitukseltaan erittäin tärkeä.

4.2.2 Virtuaalitapahtuman toteutus

Showroom perusympäristö mallinnettiin Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopiston Digilabissa asiantuntija Sara Kumpulaisen toimesta. Sinne luotiin huoneita, joihin tuotiin erilaisia elementtejä tarpeen mukaan. Yksi tila oli omistettu sosiaali- ja terveysalalle ja sen sisälle rakennettiin luononäkökulman mukaan ottavat tilat. Showroomeista tehtiin ensin käsikirjoitukset. Toteutukseen suunniteltiin tekniikat ja laitteet, joilla käsikirjoitusta alettiin toteuttaa.

Esimerkkinä eräänlaisesta showroomista oli Pekka Oulin (2020) esittely Pokelandiasta, joka löytyy YouTubesta. Tässä tapauksessa luotiin oma tila Mozilla Hubs -pohjalle. Pekka Ouli toimi yhtenä kouluttajana työn edetessä. Oulin mukaan luotuun virtuaaliodellisuuteen voitiin tutustua mm. pelitietokoneella ja virtuaalilaseilla, jos siellä haluaisi liikkua. Muutoin tutustuminen tapahtuisi esim. YouTube-videoiden avulla. Jos olisi haluttu olla reaaliajassa esittelemässä paikkoja kokonaan virtuaalisin menetelmin, olisi voitu liikkua tiloissa esimerkiksi virtuaalisina Avatar-hahmoina, jotka voivat keskustella keskenään. Avatar-hahmo voitiin luoda itsestänsä Mozilla Hubs -ympäristössä.

Ympäristöön tuotiin virtuaalisin keinoin kuvia, esitteitä, tietoiskuja, animaatioita kaksi- ja kolmiulotteisina (ks. kuvio 14). Ihmeellisimpiä elementtejä olivat kolmiulotteiset pallot, joihin saattoi mennä sisälle, jolloin eteen avautui maisema, jota pystyi tarkastelemaan joka suuntaan. Näkymä oli luotu 3D-kameralla, jolloin näkymä oli se, mikä kameralla oli otettu, esimerkiksi saatoit päätyä suuren puun alle katselemaan avautunutta peltomaisemaa kauniina syyspäivänä ylläsi sininen taivas ja allasi kellastuva ruoho. Elementit sijoitettiin eri puolille virtuaalirakennusta.

Kuvio 14. Virtuaalisen showroomin esittelyä

Tilaan tuotiin myös ääniä, mutta sinne olisi voinut tuoda myös tuoksuja ja muitakin aisteihin perustuvia tunnelmia joko virtuaalisesti tai liitettynä muilla menetelmillä. Erilaisia kohteita olisi voitu esitellä myös ikään kuin purettuna elementeiksi 3D-tulostusmalleina, joita voi siirrellä paikasta toiseen, purkaa tai koota. Tilasta toiseen siirtymiseen tehtiin myös teleportteja (ks. kuvio 15).

Kuvio 15. Virtuaalimaailmasta toiseen voidaan siirtyä teleporttien avulla. Tässä on teleport virtuaalisessa AltSpace -ympäristössä.

Osaamisella töihin hankkeessa haluttiin tuoda luonto esille lähihoitajakoulutukseen ja koulutusmarkkinointiin virtuaalisen showroomin avulla. Markkinoinnin tarpeeseen tuli tehdä hyvin lyhyitä esityksiä (ks. kuvio 16), jotka ovat nopeasti sisäistettävissä. Lyhyet tuokiot asian äärellä voivat tarjota realistisen vision alan työtehtävistä luonto mukaan ottaen ja perustella luonnon merkitystä alan työtehtävissä. Seuraavassa esitellään esimerkkejä teknisten mahdollisuuden käytöstä.

Kuvio 16. Showroomin yksi infotaulu, nopea asian esittely

Esitystilan rakentaminen haastattelemalla alan toimijoita kännykällä esimerkiksi vierailen luontopäiväkodissa keskustelemassa luonnon vaikutuksesta lapsille tai alan tutkijaa voidaan pyytää kertomaan, mikä merkitys on lapsuuden aikana saaduista kokemuksista hänen tulevaisuuteensa peilaen hänen saamiinsa luontokokemuksiin. i-Padilla voidaan kuvata vierailua ikäihmisten luonaeläinten kanssa, josta selviää, miten lähihoitajan tulee valmistautua vierailuun (opetustilanne) tai mitä siellä tapahtuu (esittely). On hyvin tärkeää kuvata vain ihmisiä, joilta on saatu siihen asianmukainen kuvauslupa. Kameralla voidaan kuvata alan toimintaympäristö, missä luonto ei ole mukana ja lisätä siihen luontoelementtiehtotuksia piirtotekniikalla. Luontotoimintaympäristöjen esittelemistä lintuperspektiivistä voidaan kuvata drone-kameralla lisäten siihen selittäen esimerkkejä erilaisten luontoympäristöjen käytettävyydestä. Luontotoimintaympäristön esitleminen maan pinnalta 360-kameralla, tosin tässä 180 kuvaus riittäisi, voisi olla vaikka virtuaalinen rentoutusharjoitus, jossa asiakas voi pötkötellä pehmeällä alustalla virtuaalilasit päässään ja katsella kameralla otettua livekuvaa/-filmiä luonnosta antaen luontonäkymän rentouttaa ajatuksia ja kehoa.

Luontotietous on yksi tavoite, mitä myös lähihoitaja voisi lisätä omissa opinnoissaan. Luonnon monimuotoisuutta voitaisiin esitellä vedenalaisella 360-kameralla kuvaten ja kertoen näkymistä. Toisaalta tällainen tiedon puute voi ruokkia terveellistä ajatusta verkostoitua alan toimijoiden kanssa ammatillisesti. Jos halutaan lisätä virtuaalisia elementtejä todellisuuteen, käytetään hololaseja. Esimerkiksi jos halutaan tuoda siili näppäimistöille päivää piristämään, se näkyy hololasien avulla, vaikka näppäimistö on edessä oikeasti (ks. kuvio 17). Hololasien kautta näkyvät siis molemmat. Todellisuus ja virtuaalinen lisä. Tietokone toimii välineenä tiedon muokkaamiseksi halutun laiseksi. Pelitietokoneella tai virtuaalilaseilla sitä voi testata. Virtuaalinen showroom rakennetaan kuitenkin asiantuntijoiden toimesta lopulliseen muotoonsa POKE:n digilabissa. Asiakas voi tutustua luonnon mukana olemiseen virtuaalilasien kautta joko ohjattuna, mutta myös kotoa käsin, jos sieltä löytyy sopiva laitteisto.

Kuvio 17. Virtuaalinen siili tuotu näppäimistölle

4.2.3 Virtuaalitoteutuksen haavoittuvuus ja ratkaisu

Virtuaalinen showroom otettiin käyttöön Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopistolla markkinoinnissa. Vaikeutena oli ympäristössä tapahtuvat muutokset ja sisäänpääsyn ongelmat eri tiloihin. Ne olivat ajoittain käytettävissä, mutta pääsyongelmien takia luontotilaan ei aina päästy, mikä vei esittelijöiltä motivaatiota esitellä tilaa. Tekijä itsekään ei aina päässyt tilaan. Rinnalle tehtiin uusia showroomeja, joiden koko oli rajatumpi ja hallinta vain joillakin opettajilla. Näiden esittely onnistui paremmin ja ne olivat käytössä koulutusmarkkinointitapahtumissa. Huomio kiinnittyi siihen, että pojat olivat rohkeampia laittamaan VR-lasit päähän ja kokeilemaan liikkumista luoduissa virtuaalisissa tiloissa. Tytöt näyttivät seuraavan katsojan kokemusta mieluummin näytöltä (ks. kuvio 18).

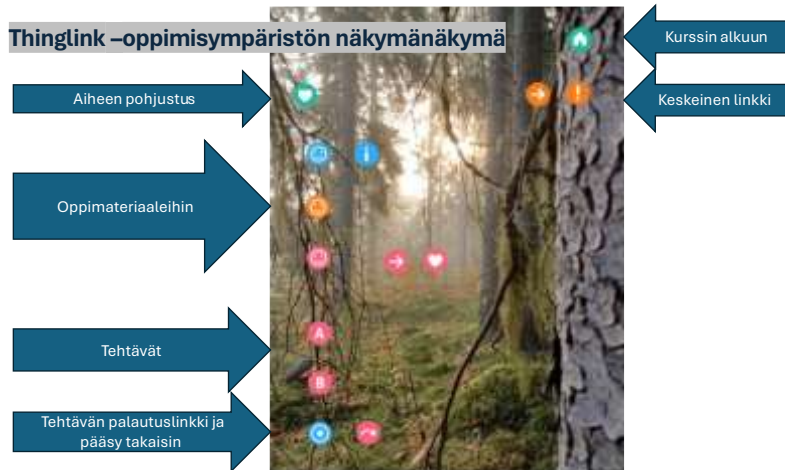

Kuvio 18. Käännettävän kolmiulotteisen virtuaalimaailman näkymä näytöllä

Maailmojen luomista luonnonvara-alalla harjoiteltiin erilaisissa konsepteissa. Virtuaalinen metsänäkymärentoutus oli showroomien tekijälle hauska, mutta hieman latteaa kokemus, koska toteutukseen meni aikaa paljon ja muisto autenttisesta luontokokemuksesta oli niin vahva, että se latisti virtuaalisen maailman epäselvempää ja osin rajoitetumpaa näkymää. Tilanne oli kuitenkin jännittävä ja kiehtova, koska oli opittu saamaan aikaan 360-ulotteinen näkymä, johon pääsi laittamalla virtuaalilasit päähänsä ja avaamalla ohjelman. Teknologiaa pelkäämättömille tuntui olevan luonnollista asettaa laitteet ja alkaa tutustua ympäristöön. Ympäristönhoitaja- ja luonto-ohjaajaopiskelijat kokivat virtuaalisen luonnon olevan kaukana siitä, minkä tunsivat tärkeäksi, mutta asian avaaminen toi heille selvästi uuden näkökulman ja heillekin järjestyi mahdollisuus tutustua uusiin teknologioihin Pohjosen Keski-Suomen ammattiopiston Digilabissa. Asia muuttui siten kiinnostavammaksi. Kokemuksista huokui selvästi, että tarvittiin rohkeutta kokeilla ja teknologian tuomien mahdollisuuksien avaamista.

4.2.4 Muutos teknologian ottamisesta mukaan opetukseen luonnonvara- ja ympäristöalalla Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopistolla

Opinnäytetyön teknologiatekemisessä oli seesteinen vaihe, jonka aikana MozillaHubs ympäristöjen käyttäminen opetuksessa ja markkinoinnissa lopetettiin. Sosiaali- ja terveysalalla oli jo aikaisessa vaiheessa otettu käyttöön Thinglink-sovellus ja se tuli käyttöön kaikilla aloilla. Siitä seurasi, että eri alojen yhteistyössä siirryttiin myös käyttämään Thinglinkiä. Aiempia oppeja kyettiin erinomaisesti hyödyntämään uudessa ympäristössä. Syntyi uusi paikallisesti toteutettu tutkinnonosa luonnonvara- ja ympäristöalan tarjoamaan opetukseen. Hyvinvointipalvelun tuottaminen maaseutuympäristössä. Oppiminen tapahtuu työelämässä ja teoriaa opiskellaan virtuaalisessa Thinglink-toteutuksessa (ks. kuvio 19), jossa ohjataan opetussuunnitelmaan kuuluvat sisällöt viisiportaisesti jaoteltuna. Oppimateriaaleissa liikutaan pääasiassa kaksiulotteisessa maailmassa, sillä suurien kolmiulotteisten maailmojen lataus vie paljon aikaa, jos yhteydet ovat heikot.

Kuvio 19. ThingLink-ympäristö

Malli markkinoinnistakin siirtyi nyt Thinglink -ympäristöön. Tulevaisuudessa on valmisteilla alojen yhteistoiminnalla opinnäytetyön otsikon mukainen Thinglink toteutus jaettavaksi kaikille HYMY-hankkeessa oleville oppilaitoksille ja muille halukkaille tahoille. Näin alkuperäinen kehittämistyö muuttui radikaalisti. Löytyi uusi mahdollisuus ja vahvempi yhteistyö asian eteenpäin viemiseksi. Tutkimus jätettiin kesken näiden isojen muutosten takia.

4.3 Koulutuspilotti, luonto mukaan lähihoitajan opiskeluun ja ammattiin

Koulutuspilotissa järjestettiin kolmeosainen oppimistilaisuus. Ensimmäisessä osassa vietiin Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopiston Viitasaaren yksikön sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinnon opiskelijoille opetus, jossa pohdittiin luonnonvara-alan opettajan mukanaan tuoman esineistön, keskustelun, kuvituksen sekä luontointervention avulla, mitä luontosuhde on. Toisessa osassa saatiin opettajajohtoisesti kokea eläinten tuomia hyvinvointivaikutuksia ja oman eläinsuhteen tutkiskelua riikinkukkokyyhky Snown ollessa mukana opiskelijajoukossa vapaana sekä akaattikotiloiden, Vienojen ja Kainojen kanssa. Kolmannessa tapahtumassa opiskelijat saivat tulla luonnonvara-alan yksikköön kokemaan monenlaisia luonto-, eläin- ja maatilakokemuksia. Tavoitteena oli selvittää, miten luontosuhteen tutkiminen, luonto-, eläin ja maatilakokemukset ja toimintojen aihiot voisivat sytyttää luonnon mukaan ottamisen lähihoitajan ammattiin opiskellessa. Tavoitteena oli selvittää myös, miten eri alojen yhteistyö (tässä tapauksessa sosiaali- ja terveystieteiden sekä luonnonvara-alan) voisi olla hedelmällistä opiskelijan luontosuhteen vahvistamisessa omaan ammatti-identiteettiin.

Johtopäätökset kappaleiden lopussa vastaavat kysymykseen, mitkä tekijät vaikuttavat siihen, että mahdollistetaan luonto osaksi lähihoitajaopiskelijan ammatti-identiteettiä?

4.3.1 Luontopäivä lähihoitajaopiskelijoille

Syksyllä 2022 toteutettiin koulutuspilotin ensimmäisen päivä. Saapuminen Viitasaarelle oli mieleenpainuva. Odotukset olivat korkealla. Se näkyi mm. siinä, miten opiskelijajoukko otti pilotista vastaavan opettajan tavaroineen vastaan. Haluttiin heti osallistua kaikkeen. Tavarat saatiin luokkaan yhteisvoimin. Yhteys opiskelijoihin syntyi heti ja tämä toistui joka kerta.

Toteutuksessa avattiin, mitä luontolähtöinen toiminta voi olla ja miten sitä esimerkkien valossa voi omassa ammatissaan harjoittaa, esimerkkinä opettajan työ ja omaan persoonaan kuuluva luonto. Samalla heräteltiin ajatuksia, miten luontoa voi liittää osaksi lähihoitajan työtä. Opettaja avasi luontosuhteensa esineistöllä (ks. kuvio 20), jossa jokaisella oli jokin merkitys omaan luontosuhteeseen liittyen. Luontoharrasteet tuotiin esille tuluksilla, sieniveitsellä, kivilöydöillä ja monilla muilla esineillä. Kodin jokapäiväisen ympäristön luontoaiheisia esineitä olivat mm. pöllöaiheinen lasikuppi ja huonekasvikirja, keräilyharrastusesimerkkeinä olivat sulkakokoelma, arkeologinen opas ja luonnonväreillä värjättyjä lankoja, materiaalit esittäytyivät erilaisina pintamateriaaleina, kuten nahka, kivi, sulat ja kuoseina, kuten kala- ja metsäaiheiset kankaat, erilaisia luontoaiheisia kirjoja sai selata jne. Lukuisat esineet kertoivat tarinaa siitä, miten luonto voi fyysisesti näkyä yhden ihmisen elämässä.

Kuvio 20. Luontosuhdetta voi kuvata materiaaleilla, koruilla, muodoilla, muistoilla, tunteilla ym.

Tunteet tuotiin myös esiin esineiden avulla, jotka herättivät esimerkiksi muistoja sekä rakkauden ja hyvän olon tunteita, mutta myös surun ja ikävän tunteita. Aisteja koettiin myös esineiden kautta, voitiin tunnustella materiaaleja, katsella värejä, kuunnella ääniä, haistella ja jopa maistella jotain. Jokainen sai omia itselleen merkityksellisiä oppimisen kokemuksia. Alettiin ymmärtää, miten monella tavalla luonto kuuluu ihmisyyteen. Tutkiminen synnytti keskustelua, ideoita ja hämmästyä, miten luonto voi olla monin eri tavoin läsnä elämässämme.

Ensimmäisenä päivänä menttiin myös ulos, jossa tehtiin luontolähtöinen harjoitus. Paikkana piha-alue, jonka reunoilla kasvoi puustoa ja maisema avautui läheiselle järvelle rakennusten takaa. Paikka oli teollisuusalueella. Siellä etsittiin samastumispintaa omaan minään tai elämäntilanteeseen. Hiljennettiin ja rauhoituttiin tutkimaan omaa luontosuhdetta ja omaa minää. Jokainen sai itse valita, miten ja millaiseen asiaan halusi luonnosta merkityksen antaa. Päätteeksi sai kertoa kokemuksestaan, jos halusi. Ryhmä oli ennakkoluuloton ja osallistui harjoitteeseen uteliaana. Luonnon äärelle sai rauhoittua ja olla aivan hiljaa, mikä onnistui oikein hyvin. Syntyi keskustelua luonnon vaikutuksesta itseän. Jokainen koki harjoituksen omalla tavallaan.

Tutkimuskysymykseen vastauksena löytyi tekijöitä, jotka voivat vaikuttaa siihen, että voidaan mahdollistaa luonto osaksi lähihoitajaopiskelijan ammatti-identiteettiä. Tutkimusongelman ratkaisuehdotukseksi tässä päivässä saatiin malli esitellä luontoperustaista toimintaa monipuolisesti. Malli sisältää kolme tekijää:

- Luontoperustaisuuteen tutustuminen teoriassa mielenkiintoisella ammattialaan sidotulla tavalla.
- Oman luontosuhteen käsityksen avartaminen esimerkin avulla (luontosuhdenäyttely), tutustuen ja keskustellen. Tärkeää tässä on monipuolisuus luontosuhteen esille tuomisessa.
- Hyvän luontokokemuksen saaminen esimerkkiharjoituksessa ja sen analysoiminen. Tärkeää tässä on lähiluonnon hyödyntäminen.

4.3.2 Eläinpäivä lähihoitajaopiskelijoille

Toisen päivän 6.10. 2022 toteutuksessa luokkaan vietiin muutama suuri afrikkalainen maakotilo, eli akaattikotilo ja vitivalkoinen riikinkukkokyyhky Snow, joka sai olla tilassa vapaana. Opettaja kertoi opiskelijoille Snown selviytymistarinan orpoutuneesta pienestä paljaasta emojen hylkäämästä linnunpojasta ihmisten hyvinvointia elämäntyönään tehneeksi, kaikkien rakastamaksi kauniiksi kyyhkyherraksi. Snown tarinan myötä pystyttiin keskustelemaan mm. erilaisista kohtaloista ja

niistä selviytymisestä. Valkoinen kyyhky symboloi ihmisille yleensä rakkautta ja rauhaa (ks. kuvio 21). Snown rauhoittavaa vaikutusta sai jokainen vuorollaan konkreettisesti kokea. Samalla sai oppia ymmärtämään, että eläimillä on oma tahto ja omat tarpeet, joista meidän ihmisten on huolehdittava, jos me eläimiä lemmikkinä pidämme. Syntyi keskustelua merkittävistä eläinsuhteista, esimerkiksi koiran vaikutuksesta ihmisen haasteelliseen elämään. Snow sai opiskelijoille lievän jännityksen lisäksi onnistumisen ja ilon hymyn kasvoille.

Kuvio 21. Snow-kyyhky herättää tunteita

Päivän alussa ei monellakaan ollut minkäänlaista ajatusta siitä, miten kotilot voisivat olla merkityksellisiä tällaisena päivänä. Jokainen niistä esiteltiin yksilönä ja niiden anatomiasta ja fysiologiasta kerrottiin. Voitiin ihmetellä niiden silmiä tuntosarvién päissä ja kummastella radulasuuta, mitä ei voinut nähdä, mutta kuvitella. Kotiloita sai pitää kädellä ja ne liimautuivat kiinni ihoon, etteivät ne pudonneet. Tuntemuksia lievensi tieto, että monet kauneusvoiteet sisältävät kotiloilta kerättyä limaa. Alettiin hyväksyä kotilot elävinä ja tuntevina, hengittävinä ja aistivina, päättelykykyisinä olentoina. Vei aikaa voittaa pelkonsa tai inhon tunteensa ja ottaa kotilo käteen kulkemaan. Opiskelijat ylittivät omia rajojaan uteliaisuuden kasvaessa ja muiden rohkaisemina, mikä koettiin onnistumisen tunteina (ks. kuvio 22). Kotiloiden avulla pystyttiin myös kertomaan tarinaa. Opettajan kuvaus hyvän ravinnon merkityksestä tällaisille eläimille toimi esimerkkinä. Miten tärkeää näille eläimille on saada niitä ravintoaineita, jotka kasvattavat niiden näkyvän kuoren. Oli helppo ymmärtää, että kotiloiden avulla voidaan havainnollistaa hyvän ruuan merkityksen myös ihmisille, oli kuuntelijana pieni lapsi tai aikuinen ihminen. Iäkkäiden ihmisten kanssa tiedonjano ja elämykset

voivat olla mielenkiinnon kohde kotiloita tutkiessaan. Opittiin myös, miten tärkeää on huolehtia hygieniasta, etteivät eläimet sairastuta ketään tai toisinpäin.

Kuvio 22. Akaattikotilon siirtyminen toisen kädelle vaatii kosketusta toiseen ihmiseen

Uteliaisuus oli monella tunnistettava tunne ja eläimistä pitäminen. Samoin jollakin arkuus tai inho. Snow oli lähestyttävämpi kuin kotilot, sillä se koettiin sympaattisemmaksi ja normaalimmaksi. Se kulki jokaisen luo pulpetti pulpetilta. Kun eläin tulee vapaaehtoisesti ihmisen luo, tekee se häneen vaikutuksen. Se kertoo luottamuksesta ja hyvästä eläimen kohtelusta. Sympatia herää. Keskustelu oli sujuvaa. Kotiloista ei ihan jokainen pitänyt. Sekin herätti keskustelua ja oli hyvä, että negatiivisistakin tunteista pystyi kertomaan. Luokan vaikutus muutti asennetta uteliaampaan suuntaan ja lopulta viimeinenkin opiskelija uskalsi kohdata vaikeamman tilanteen. Luokka kuunteli huolella tarinoita, miten eläimiä voidaan pitää esimerkkeinä elämän realiteeteista ja miten eläinten kautta voi opettaa asioiden tärkeyttä ja miten eläimet voivat saada aikaan erilaisia tuntemuksia ja miten niiden läsnäolo voi herättää tunteita, miten tunteita voi tunnistaa ja käsitellä ja saada onnistumisen kokemuksia. Se, että opiskelijat saavat tietää eläinlähttöisiä toimintamalleja erialisten asiakkaiden kanssa, kiinnosti.

Tutkimuskysymykseen vastauksena löytyi tekijöitä, jotka voivat vaikuttaa siihen, että voidaan mahdollistaa luonto osaksi lähihoitajaopiskelijan ammatti-identiteettiä. Tutkimusongelman ratkaisuehdotukseksi tässä päivässä saatiin malli esitellä luontoperustaista toimintaa eläinlähteisesti. Malli sisältää 3 tekijää:

- Eläinlähteisyyteen tutustuminen teoriassa mielenkiintoisella ammattialaan sidotulla tavalla.
- Oman eläinsuhteen käsityksen avartaminen esimerkkien avulla eläimiin tutustuen ja keskustellen. Tärkeää tässä on lisäksi huolehtia eläinten hyvinvoinnista tutustumisen aikana, mikä on selkeästi tuotava esille kaikille osapuolille.
- Hyvän eläinkokemuksen saaminen harjoitukseen soveltuviin eläimiin tutustuen ja ottamalla niihin kontaktia itse kullekin sopivalla tavalla, keskustellen ja tilanteita analysoiden. Tärkeää tässä on huomioida kunkin tuntemukset, tunteet ja aiemmat kokemukset ja kunnioittaa niitä. Harjoituksessa edetään tukemalla ja kannustamalla, ei pakottamalla eikä painostamalla.

4.3.3 Koulutilapäivä lähihoitajaopiskelijoille

Kolmantena päivänä 10.2.2023 opiskelijat pääsivät Tarvaalaan, luonnonvara-alan opetusympäristöön. Saatiin tutustua navettaan, pieneläintaloon ja sinisen talon luontohuoneeseen sekä kokea akvaariorentoutus päärakennuksen lehtilukusalin suuren akvaarion edessä. Navetassa saatiin nähdä lypsykarjan elämää, haistella aitoja maatilan tuoksua ja kuunnella eläinten aikaan saamia kolinoita. Nähdä, miten ne syövät ja hoitavat itseään karjaharjan rapsutuksessa.

Eläintalolla opiskelijat kohtasivat eläimen, joka oli jokaisen sydämessä jo valmiiksi, Snown. Osalle ympäristö oli jotain täysin uutta, mitä ikinä ei ollut saanut ennemmin kokea. Vierailu oli elämys. Kolumbian sateenkaariboa Jukka sai aikaan erilaisia tunteita ja oli hyväksyttävää pysyä kaukana pelon kohteesta tai tyydyttää uteliasuuttaan pitämällä käärmettä käsissään. Tuntoaistimukset ihmetyttivät. Ennako-odotukset, miltä käärme tuntui, olivat monella aivan erilaiset, kun saatu kokemus. Se, miten käärme piti kiinni, auttoi ymmärtämään, että eläinkin haluaa selvittää tilanteista sattumatta itseään.

Akvaariorentoutuksessa sai rauhoittua sisälle tuodun luontopalasen edessä. Tavoitteena oli tarjota rauhoittava ja miellyttävä hetki opiskelijoiden arkeen ja synnyttää ajatuksia erilaisista rentouttavista asioista, mitä luonnon avulla voitaisiin mahdollistaa asiakkaille omassa ammatissa. Päivään

liittyi myös ruokailu oppilaitoksen ruokalassa, missä ruoka tehdään vielä paikan päällä ja koostetaan hyvin terveellisesti ja ekologisesti maukkaaksi ja kauniiksi kokonaisuudeksi hävikkiä minimoiden.

Moni opiskelijoista ei ollut koskaan käynyt navetassa. Hajutuntemukset puhuttivat. Aistikokemukset jäivät helposti mieleen. Pieneläintalossa joukko hajaantui ympäriinsä. Eläimiä esiteltiin ja vaikutuksen näytti tekevän se, että niillä oli kaikilla nimet. Ihmettely näytti vievän kuitenkin voiton muista tunteista. Käärmeen käsitteleminen oli opiskelijoille taas jotain aivan uutta ja se kiehtoi (ks. kuvio 23). Oli sallittua, että joku ei tullut alas käärmeitten luokse. Akvaariorentoutus onnistui erittäin hyvin ja yksi opiskelijoista rentoutui aina uneen asti. Opiskelijat saivat päivästä paljon irti ja jäi vaikutelma, että suurin anti oli erilaiset elämykset. Järjestävän opettajan omat kokemukset olivat erittäin voimaannuttavia ja merkityksellisiä hänen opettajuudessaan. Ne toivat ammatin harjoittamiseen paljon iloa ja työssäjaksamista.

Kuvio 23. Opiskelija oivaltamassa elämysten merkitystä

Tutkimuskysymykseen vastauksena löytyi tekijöitä, jotka voivat vaikuttaa siihen, että voidaan mahdollistaa luonto osaksi lähihoitajaopiskelijan ammatti-identiteettiä. Tutkimusongelman ratkaisuehdotukseksi tässä päivässä saatiin malli esitellä luontoperustaista toimintaa opintoretellä. Malli sisältää kolme tekijää:

- Tutustuminen monipuoliseen elämyksiä ja kokemuksia tarjoavaan toimintaympäristöön esim. luonnonvara-alan opetusympäristö.

- Luontolähtöisten omakohtaisten kokemusten kartuttaminen oppimismielessä harjoitus esimerkein. Tärkeää tässä on ymmärtää tietoisien toiminnan merkitys luontokokemusharjoituksissa, mikä tuodaan esille keskustelemalla analysoiden ja pohtien, rohkaisten osallisia kertomaan, mitä kukin koki ja miten se häneen vaikutti.
- Harjoitusten järjestäminen niin, että osallistujalle mahdollistetaan esim. aistikokemuksia, elämyksiä, rentoutumista, turvallinen sosiaalinen yhdessäolo sekä tutustuminen erilaisiin tietoisesti luontolähtöisyyttä tukeviin tiloihin ja monimuotoisiin luontoympäristöihin. Tärkeää tässä on varmistaa osallistujien turvallisuus, huolehtia heidän osallisuudestaan, ohjeistaa osallistujat hyvin etukäteen ja paikan päällä, mahdollistaa tapahtumien ennakointi ja huolehtia päivän positiivisesta luonteesta.

Johtopäätökset

Perustutkimuksessa tuli esille paljon tekijöitä, jotka vaikuttavat siihen, että luonnon pitäisi olla osana lähihoitajaopiskelijan ammatti-identiteettiä. Koulutuspilottissa löydettiin tekijöitä, mitkä vaikuttavat siihen, että mahdollistetaan luonto osaksi lähihoitajaopiskelijan ammatti-identiteettiä.

Koulutuspilottissa tukeuduttiin vahvasti teoreettiseen tietoperustaan (ks. luku 3) suunnittelussa ja se tuki pilottin onnistumista. Jotta voidaan tietää, mitä pidempiaikaista vaikutusta koulutuspilottilla on, tarvittaisiin siihen lisää tutkimustietoa. Tämä tutkimus päättyi mallin syntymiseen.

4.3.4 Miten opiskelijat kokivat koulutuspilottin, aineisto ja johtopäätökset

He kokivat oppimiskokemukset erittäin vaikuttavina. Palaute oli 100 % kiitettävää. Opiskelijat olivat kertoneet, etteivät he olleet ikinä kokeneet samaa. Luontopäivä inspiroi opiskelijoita itsetutkiskeluun. He syventyivät tutkimaan omaa luontosuhdettaan, sen moninaisuutta ja miten sitä voi hyödyntää ammatissa. He olivat saaneet sisältöä, apua ja ideoita siihen, kuinka omaa luontosuhdetta voi käyttää omassa hoitotyössä.

Eläinpäivässä opiskelijat saivat kokea iloa ja onnistumisen kokemuksia. Snow-lintu kulki opiskelijoiden luona toisen luota toisen luo ja antoi opiskelijoiden pitää itseään sylissä. Suuria akaattikotiloita kohtaan tunnettiin melko voimakkaita tunteita ja ennakoluuloja, mutta opiskelijat saivat hämmästyä omasta rohkeudestaan kohdata oudot eläimet, jolloin koettiin voimakkaita onnistumisen kokemuksia. Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopiston maatilamiljöö oli opiskelijoille uusi kokemus ja elämys.

Käärmeen kohtaaminen oli jäänyt hyvin mieleen. Joillekin lähestyminen oli luontevaa ja jotkut olivat sitä mieltä, ettei missään nimessä tahdo kohdata käärmettä. Opiskelijat kokivat hyvänä sen, että omia rajojaan sai kunnioittaa. Oma luontosuhde vahvistui lisää. Päivässä oli koettu paljon erilaisia aistikokemuksia, navetan tuoksu oli joillekin uusi kokemus aivan kuin sekin, miltä käärmeen nahka ja lihasten liike tuntui. Jokaiselle aistille tulvi paljon koettavaa. Akvaariorentoutus (ks. kuvio 24) oli myös jotain uutta. Päivä oli ollut erittäin inspiroiva.

Kuvio 24 Akvaariorentoutus tila

4.3.5 Pilottiin osallistuneen vastuupettajan ja opettajan, joka on ollut mukana osassa tätä pilottia aineisto ja johtopäätökset

Vastuupettajan omat kokemukset olivat positiiviset:

- *Päivä oli ihana. Nautin yhteistyöstä. Sain opettajuuteen uusia näkökulmia, kuten luonnosta ammentaminen. Opettajakin oppii. Vielä en uskaltaisi itse vastaavia päiviä järjestää. Oli hieno kokemus oman ajattelun suhteen ja olisi upeaa, jos osaisin.*

Vastuupettaja oli inspiroitunut järjestämään opiskelijoille päivän, jossa he saivat kehittää mielikuvituksen luontolähtöisen ympäristön omaan asiakastyöhönsä, ja opiskelijat olivat innostuneet tehtävästä perehtyen erilaisiin mahdollisuuksiin ottaa luonto mukaan ammattiympäristöön, kukin omaan luontosuhteeseensa perustuen.

Kysely vastuopettajalle tuotti samansuuntaisen vastauksen, mitä teemahaastattelut antoivat. Hänen mielestään luonnon oleminen mukana lähihoitajan työssä on tärkeää. Vastauksesta löytyy myös opinnäytetyön näkökulmien mukaista ajattelua. Vastauksen perustelussa hän tuo esille syn-tyneitä ajatuksiaan.

- *Kyllä. Mielestäni luontosuhde on olennainen osa suomalaista identiteettiä jo pelkästään vaihtuvine vuodenaikoinen. Luonnon rakentama kello luo sosiaali- ja terveysalan osallistavissa toiminnoissa merkityksellisen kehyksen mm. varhaiskasvatuksessa ulkona tapahtuvalle toiminnalle. Luontoa voi kokea lisäksi aistimalla. Vaikka ikääntynyt ei pystyisi enää liikkumaan, luonto voidaan tuoda hänen luokse tuoksuineen esimerkiksi kasvien avulla tai järjestää virtuaalimatka vaikka metsäretkelle.”*

Tehdyissä perushaastatteluissakin tuotiin esille se, miten tärkeä osa suomalaisuutta luonto on. Vastauksesta huomaa, miten hyvin pilottiin osallistuminen avasi hänelle ehkä jo olemassa olleita ajatuksia, miten luonto istuu opetussuunnitelman sisältöihin soveltaen. Perushaastatteluissa nousi esille myös se, miten haastavaa voi suomalaisen luontosuhteen ymmärtäminen olla maahanmuuttajataustaiselle lähihoitajaopiskelijalle tai lähihoitajalle. Pilotissa pääsimme sitäkin kokeilemaan, eikä se ainakaan tässä pilotissa ollut esteenä onnistumiselle. Suomalainenkin voi tuntea saman kal-taisia kokemuksia erilaisten taustojemme takia. Kun pilotissa kohdattiin toisen ihmisen luonto-suhde, nousee tärkeänä asiana esille ymmärrys, miten erilaisia luontosuhteet ovat ja miten paljon oma luontosuhde voi poiketa toisen luontosuhteesta. Päivän yksi tavoite ymmärtää luontosuhteiden moninaisuus pohjaksi lukuisille keskusteluille asiakkaiden kanssa. Kun luonnosta kumpuavat mahdollisuudet osataan oikealla tavalla ottaa erilaisten ihmisten koulutukseen, voidaan oppimista helpottaa paljonkin.

Mukana ollut toinen opettaja nosti esille aiheen tärkeyden ja ajankohtaisuuden. Opinnäytetyön kolme näkökulmaa tulevat myös vastauksista esille:

- *Luonnon huomioiminen lähihoitajan työssä ja koulutuksessa on mielestäni erittäin tärkeää ja ajankohtaista nykyisessä yhteiskunnassa ja erilaisissa toimintaympäristöissä. Luonto ja sen il-meneminen eri tavoin (luontoympäristöt, eläimet, materiaalit, kulttuuriset uskomukset ja tari-nat luonnosta jne.) voivat toimia rauhoittavana ja terapeuttisena elementtinä, joka tukee sekä hoitajan että hoidettavan hyvinvointia. Se tarjoaa mahdollisuuden luonnolliseen stressin lievi-tykseen ja edistää kokonaisvaltaista terveyttä. Luontolähtöisyys on kestävä ja resurssiviisasta.*

Vastauksesta käy ilmi, miten luonnon voi ottaa mukaan monenlaisissa toimintaympäristöissä. Perushaastattelujen vastausten perusteella luonto näkyi eniten lasten kanssa toimittaessa. Päiväkotien toiminnasta voisi hyvinkin saada oppia esimerkiksi iäkkäiden hoitamisessa, jossa tarve luontolähtöiselle toiminnalle oli haastattelujen perusteella eniten esille tullut tarve. Lasten kanssa toimiessa erityisesti tulevaisuuteen ja luontokasvatukseen satsaaminen on todella tärkeää lapsen ja hänen ympäristönsä kannalta, mutta iäkkäiden hoidossa näkökulmapainotus on erilainen. Luontolähtöisyys voi saada paljon hyvinvointia edistäviä tapoja toimia hoivatyössä. Innovatiivisesti ajatellen nykyteknologian ja luonnon yhdistäminen on jo nyt antanut vastauksia siihen, mutta perushaastatteluissa esille tullut yksinkertainen toimintatapakin on jo arvokas. Pienetkin asiat vaikuttavat.

Vastuupettajan mielestä luonto voitaisiin liittää kaikkien lähihoitajiksi opiskelevien opetukseen. Hän otti palautteen pilottiin osallistuneilta opiskelijoilta ja palautteen mukaan onnistuttiin pilotissa todella hyvin. Hän nosti erityisesti esille oman luontosuhteen tutkimisen tärkeyden tulevan työn perustaksi, mikä oli pilotin alkuasetelma pienen teoria avauksen jälkeen.

- *Mielestäni tämä palvelisi erittäin varteen otettavalla tavalla lähihoitajan osaamista ja ammatti-identiteetin rakentumista. Jotkut omat opiskelijat ovat saaneet harjoitella juuri parin päivän verran (tai toiset lyhyemmän intervention) omaa luontosuhdetta erilaisten toimintojen avulla. Opiskelijoilta saatu palaute on ollut 100 % positiivista ja vastaavaa toimintaa on toivottu lisää. Lähihoitajan työssä on erittäin tärkeää kohtaamisen taito. Ensisijaisesti ennen toisen kohtaamista täytyy osata kohdata itsensä. Luontoperustainen ajattelu viitoittaa kohtaamista kummassakin tilanteessa, niin ammatti-identiteetin rakentumisessa kuin asiakkaiden kohtaamisessa.*

Pilotin onnistumiselle oli ladattu odotuksia. Siihen panostettiin melko paljon, koska ajallisesti opetukset olivat suhteellisen lyhyitä. Pilotti vei aikaa puoli päivää/kerta paitsi koulutilavierailussa pilotiryhmän päivä kului kokonaan, koska jo matkoihin meni paljon aikaa. Hyvä suunnittelu ja opetuksen valmistelu oli todella tärkeää onnistumisen kannalta. Kokonaisuuden hahmottaminen, mistä lähihoitajaopiskelijat oikeasti hyötyvät vaatii pohdintaa ja kanssakäymistä ammattialojen välillä. Kun ymmärrys syvenee, kyetään vastaamaan paremmin opiskelijoiden odotuksiin, tai jopa ylittämään ne.

Pilottiin osallistunut toinen sosiaali- ja terveysalan opettaja nostaa esille konkretian ja teorian yhdistämisen tärkeyden. Pelkillä luennoilla onnistuminen ei tässä mittakaavassa olisi ollut mahdollista.

- *Kannatan luonnon liittämistä lähihoitajan opetukseen. Luontopäivien järjestäminen voisi antaa opiskelijoille konkreettisia kokemuksia luonnon hyödyistä sekä teoreettista tietoa luontoperustaisesta ajattelusta ja hyvinvoinnin tukemisesta. Tämä voisi auttaa tuoda heille kokemusten kautta näkökulmia ja ideoita, miten luontoelementtejä voi hyödyntää lähihoitajan ammatissa.*

Se, että opiskelija saa omakohtaisesti kokea, on tärkeää. Luontolähtöisen harjoituksen tarkoitus ymmärretään nopealla ja tehokkaalla keinolla, kun sen saa itse kokea. Tämä vaatii opiskelijalta hyvää asennoitumista tapahtumaa kohtaan. Opettajalla on hyvä olla kykyä ottaa ryhmä haltuun ja sekin on osa tätä oppimisprosessia. Kaikki, mitä opettaja tekee, toimii mallina opiskelijoiden omassa kasvussa luonnon ottamisessa mukaan omassa opiskelussa ja työssä. Tämä tarkoittaa sitä, että opettajalla on hyvä olla riittävästi valmiuksia opettaa. Tässä tapauksessa interventiosta vastaavalla opettajalla on mm. Green Care Pro-pätevyys, joka jo auttaa opetuksen laadun varmistamiseksi.

Pilottiin osallistuneilta opettajilta kysyttiin, kuinka todennäköisenä he pitävät sitä, että lähihoitaja-opiskelijat valitsisivat maatalousalan perustutkinnossa olevan uuden tutkinnon osan Hyvinvointipalvelun tuottaminen maaseutuympäristössä 15 osp tai Ilmastovastuullinen toiminta 15 osp, joka on sotealallakin valinnaisena tutkinnonosana suoraan valtakunnallisen opetussuunnitelman mukaan? Molemmissa opettajavastauksissa uskottiin opintojen kiinnostavan opiskelijoita. Myös perushaastattelussa asia tuli ilmi. Koulutusmarkkinoinnissa mietitään usein, millainen nimi koulutuksella tulisi olla, että se kuvastaa hyvin tarjontaa ja herättäisi kiinnostusta. Kaikkia luonto ei kiinnosta, mutta pilotti avaisi kuitenkin kaikille tarjottavana sen, että opiskelija saa ymmärrystä, mistä siinä on kysymys ja osaisi sitten paremmin puntaroida, onko luonto hänen urallaan tässä kohtaa mahdollisuus vai ei. Kokemusten puuttumisesta, ei tarvitse olla liikaa huolissaan, koska oppimista tapahtuu ihmisen elämässä aina, mutta jos on olemassa olevaa osaamista luontoon liittyen, sen liittäminen ammatin kuvaan, on perushaastatteluiden vastauksissa oivallettu.

- *Uskoisin opiskelijoiden innostuvan tästä tarjonnasta melko todennäköisesti. Mikäli tutkinnon osan nimeä vielä hieman muuttaisi se saattaisi olla myös aktivoiva tekijä esimerkiksi Hyvinvointipalvelut ja luonnon mahdollisuudet tms.*

Eri alojen yhteistyö on usein hedelmällistä. Se antaa huomattavasti laajemmat mahdollisuudet tukea opiskelijaa oppimisessa monipuolisesti eri näkökulmilta. Luonnonvara-alalta tuleva asenneilmasto yhdistyy sosiaali- terveysalan kontekstiin täydentävästi, mikä avaa alan opiskelijalle uusia

ulottuvuuksia ja suuntia opiskeluun. Tämä tuotiin esille tärkeänä asiana myös perushaastatteluiden vastauksissa. Perushaastatteluiden sekä pilottiin osallistuneiden opettajien kanssa käydyistä keskusteluista selvisi, että luonto voidaan integroida lähihoitajien koulutukseen luontevasti ilman, että olisi otettava jotain pois. Tämä vaatii kuitenkin loogista ajattelua, miten se voidaan toteuttaa. Kyseessä on perushaastattelujen vastausten pohjaltakin siitä, että tehdään asiat toisella tavalla mihiin on historiassa totuttu.

- *Uskon, että nämä tutkinnon osat kiinnostavat opiskelijoita, erityisesti jos he ovat innostuneita ja avoimia yhdistämään luontoa ja hyvinvointia työhönsä. Seutukunnallisesti ja maakunnan koulutusmahdollisuuksia tarkastellen nämä opintokokonaisuudet rikastaisivat valinnan mahdollisuutta ja tukisivat luontolähtöisyyden hyödyntämistä monialaisesti.*

Pilotin ajatus oli se, että jokaiselle lähihoitajaopiskelijalle tarjotaan kokemus luonnon mukaan ottamisesta lähihoitajan työhön usealla eri metodilla. Luontokäsitys sisälsi metsien ja muun luonnoksi tavallisesti mielletävän lisäksi eläimet ja myös koulutilaympäristön eläimiseen, peltoineen ja esimerkiksi sisälle lehtilukusaliin perustettuine akvaarioineen. Perushaastattelujen vastausten mukaan luonto käsitettiin myös laajasti. Luonto tuotiin esille erilaisissa konteksteissa, sitä voitiin tuoda myös ihmisen luo, jos ihminen ei pääse esimerkiksi sairauden takia konkreettisesti luontoon. Pilotia laajempia luontoperustaisia opintojaksoja on olemassa ja tarjolla. Se vaatii opiskelijalta selkeän valinnan ja siksi haluttiin vielä tiedustella, kilpailevatko muut tutkinnonosat näiden valinnaisien kanssa niin, että ne voivat jäädä valitsematta. Tässä vastaukset opettajien kesken jonkin verran hajautuivat.

- *En koe näin. Tämä tutkinnonosana on täysin oma ja ainutlaatuinen kokonaisuutensa eikä sen kanssa "kilpailevaa" tarjontaa ole.*
- *On mahdollista, että muut tutkinnonosat kilpailevat näiden valinnaisten kanssa ja saattavat siten vähentää niiden valintaa. Siksi voisi olla hyödyllistä tarjota näitä tutkinnonosia myös lisäkoulutuksena, jotta opiskelijat voisivat täydentää osaamistaan myöhemmin, jos he eivät valitse niitä peruskoulutuksen aikana.*

Tässä kohtaa asia on ehkä käsitetty hieman eri tavalla, mikä tuo vastauksista jälleen eri näkökulmia esiin. Vastauksista pystyy vetämään saman johtopäätöksen, kuin mitä perushaastatteluissakin ilmi tuli. Jos opiskelijalla on taustalla jostain osaamisesta, mikä voisi hyvin täydentää omaa hoitajan uraa, hänen kannattaa harkita se liittämistä osaksi omaa työnkuvaa. Perushaastatteluissa tätä verrattiin esimerkiksi vahvaan musiikki- tai teatteritaustaan. Lähihoitajan ammattiin istuu luontevasti

laulaminen, soittaminen, tai vaikka runous. Niin lasten ja nuorten, kuin vammaisten tai mielenterveys- ja päihdekuntoutujien, iäkkäiden tai sairaalapotilaiden jne. kanssa voidaan omaa erityisosaaamista hyödyntää. Päiväkodeissa laulaminen, loruilu, leikki, näyttelemine on luonnollista. Miksi ei iäkkäidenkin kanssa? Luonto voitaisiin ajatella integroitavaksi normaaliin arkeen samalla tavalla. Ja mihin tahansa ympäristöön. Sen ilmenemismuodot voivat vaihdella suuresti. Kuten opettajien vastauksista ilmenee, pidemmät ja syvemmälle uppoutuvat tutkinnonosat voivat olla rikastuttamassa omaa suuntautuneisuutta, mutta opiskelijan halutessa paljon myös muita tarjolla olevia osaamisalaan vahvasti mieltämiään tutkinnonosia, voi kilpailua tulla ja valinta olla vaikeaa. Lisäkoulutus oli myös johtavassa asemassa olevan vastaajan mielestä hyvä vaihtoehto.

- *Näkisin lisäkoulutuksen olevan vartenotettava vaihtoehto, mutta se ei saisi poistaa sitä mahdollisuutta että sen voisi toteuttaa myös valinnaisena tutkinnonosana. Lisäkoulutuksena se voisi rakentua jo aiemmin hankitun osaamisen esimerkiksi lähihoitajakoulutuksen pohjalle ja lisäkoulutuksen käytyään nimikkeen edessä voisi käyttää lisänä sanaa luonto (lähihoitaja).*

Luontolähihoitajakoulutusta annetaan Suomessa jo tällä nimikkeellä. Opinnäytetyön tutkija tutustui yhteen tällaiseen toteutukseen ja sai siitä tuntumaa laajemman koulutuksen kehittämiseen. Tämä toteutus piti sisällään kerran kuukaudessa olevan teemaan kuuluvan koulutuspäivän määrätyn ajan. Päivät olivat teemoitetut ja niistä koostui yksi valinnainen tutkinnonosa. Näyttö tästä tutkinnonosasta annettiin koululla järjestettävässä luontoaiheisessa tapahtumassa. Koululle oli rakennettu myös aistihuone. Perushaastatteluissakin tuli esille aistihuoneiden olemassaolo.

Tässä opinnäytetyössä keskitytään luontokokemuksen tarjoamiseen lähihoitajan perusosaamiseen jokaisen lähihoitajaksi opiskelevan opiskeluun kuuluen. On tarkoituksen mukaista erottaa kokonaisen valinnaisen tutkinnonosan opiskelu tästä ikään kuin maistiaisesta, miten luonto voi olla osa jokapäiväistä lähihoitajan tekemistä asiakkaiden kanssa. Tämän kiteytti perushaastatteluun osallistunut henkilö:

- *Tietenkin, en voi ymmärtää, miksi ei kuuluisi. Suomessa onneksi eletään vielä elävässä ympäristössä, mitä voi suojella ja varjella. maailman onnellisin maa, kun on turvallista ja on luontoa ympärillä ja voi mennä sinne, yksi asia.*

Eri alojen yhteistyöllä voidaan vaikuttaa ihmisestä itsestä aina globaaleihin tekijöihin asti. Vaikka vaikutukset olisivat aluksi pieniä, ne voivat kasvaa suuremmiksi ja tärkeämmiksi.

- *Koen yhteistyön sosiaali- ja terveysalan ja luonnonvara-alan välillä ensiarvoisen tärkeänä. Tämän tyyppinen yhteistoiminta avartaa ajatuksiamme ja toivottavasti tulevaisuudessa rakentaa vielä laajempaa koulutustarjontaa esimerkiksi luontolähihoitaja-tapaiseen ammattinimikkeeseen.*
- *Korostaisin vielä, että luonnon ja ympäristövastuullisuuden integroiminen sosiaali- ja terveysalan koulutukseen on mielestäni tärkeää. Se ei ainoastaan rikastuta opiskelijoiden oppimiskokemusta, vaan myös edistää kestäväää kehitystä ja hyvinvointia yhteiskunnassamme.*

Kaikista haastatteluista, kyselyistä ja keskusteluista on saatu yksiselitteinen vastaus Luonnon tulisi kuulua osaksi lähihoitajan ammatti-identiteettiä.

4.3.6 Pilottiin osallistuneen yhden opiskelijan kokemus esimerkkinä johtopäätöksineen

Haastattelu puhelimitse, kun pilotista on kulunut noin kaksi vuotta

Nyt, kun aikaa on kulunut luonto-, eläin- ja koulutilapäivästä, haluan tietää tämänhetkisen tilanteesi. Millaiseksi koit päivät lähihoitajan ammattiin opiskellessasi?

- *Kyllähän se siis antoi hyvän ponnahduslaudan käyttää itse tässä, kun näki mitä tuotiin. Tuli omia ajatuksia mieleen, mistä voi ammentaa päiviin sisältöä. Lapset nauttivat omalla tavallaan kaikesta luonnon opettelemisessa ja mitä olen vanhusten ja kehitysvammaisten kanssa, ovat varsin otettuja, kun kaksi koiraä ovat mukana. Saa rapsuttaa ja muistelevat ja saavat harmaaseen ja itseään tois-tavaan päivään sisältöä. En ehkä elementtejä siinä laajuudessa olisi ottanut, antoi hyvän ajattelun siitä mitä voi käyttää ja miten. Toi pelinappuloita enemmän, jos lähtee suunnittelemaan luontoa käytettäväksi. Eräs eräopas kävi harjoittelupaikassani ja näytti videota ja toi erilaisia makuja aina tietyn teeman mukaisesti. Uudesta näkökulmasta sain kokea, miten hän sen toteuttaa. Ympäri suomen vie työkseen eri paikkoihin palvelua. Oli tuotteistanut palvelunsa.*

Työkokemus on osoittanut opiskelijan tietoisuuden siitä, että ikääntyvien päivät ovat helposti tylsiä. Pilotti selkeästi tuotti ideoita ja rohkeutta ottaa omia vahvuuksia ja elämään kuuluvia persoonallisia asioita, tässä tapauksessa luonnon, käyttöön asiakastyön monipuolistamiseksi luontolähtöisesti erilaisille asiakasryhmille ja asiakkaille. Lisäksi pilotin jälkeen opiskelija on saanut kokea muitakin rikastuttavia esimerkkejä. Hän on selvästi ollut avoin ottamaan vastaan ideoita omaan työhönsä, eikä ole ulkoistanut niitä vain muiden tehtäväksi.

Oliko joku päivästä erityisen tärkeä? Perustele vastauksesi.

- *Kaikki antoivat yhtä paljon. Siinä kun näki Tarvaalassa itse eläimiä, lintujen ja matelijoiden kohtaaminen sykehdyksen - oli elämys. Oli malli elämyksen tarjoamisesta. Toinen, mikä mieleen jäi, oli akvaariorentoutus. Se sykehdytti, oli mukava katsoa ja rauhallinen persoona toi siihen herkästi, (hän nukahti). Olisi enemmänkin käytössä, mutta akvaariossa on paljon huollettavaa, niin ei uskalleta. Helpompaa käyttää muita eläimiä, ei kosketuspintaa monella ole. Sehän saattaa tulla ensin pelottavana kokemuksena, mutta eihän nämä olekaan sellaisia ja sitten kääntyy positiiviseksi kokemukseksi. Jos olisi matelijoita, saattaisin ja käyttäisinkin. Tehoa yllättävästi. Minun isälläni on Alzheimer – verenpaine pysyy paremmin hallinnassa, kun on koirat, saa rapsuttaa. Eläimillä on semmoinen vaikutus.*

Opiskelija oli ottanut pilotin jokaisesta päivästä ja teemasta innoitusta ja oppia omaan arkityöhönsä ja myös omaan arkeensa. Hän oivalsi erilaisia metodeja ja tapoja toimia luontolähtöisesti. Hän oivalsi erilaisia luontolähtöisiä hyvinvointivaikutuksia ja miten niitä voisi tavoitella. Opiskelija oli myös pohtinut toimintojen järkevää resurssointia ja osannut vertailla eri vaihtoehtoja. Hän oli huomannut, että ennakkoluulot eivät ole este toiminnalle, vaan että on oltava avoin pohtimaan keinoja lähestyä asiakkaita turvallisella tavalla ja miten tukea asiakasta kääntämään vaikeitakin asioita paremmaksi helpomman asian avulla demonstroimalla. Hän on oppinut havainnoimaan ja seuraamaan arjessa luontolähtöisten hyvinvointivaikutusten mekaniikkaa.

Miten päivät vaikuttivat luontosuhteeseesi ammatillisesta näkökulmasta?

- *Kyllä siis avarsi ajatusta, miten luontoa voi käyttää hoidollisesta näkökulmasta. Yllätti se, ettei tarvinnut lähteä kovin kauas, voi lähteä, vaikka takapihalle, tai lähipuistoon ei satojen kilometrien päähän metsään. Avasi silmät katsomaan ympärillä olevaa, voiko tätä käyttää hyödyksi, ja viedä asukkaita pois sisästä, käyttää luonnon materiaaleja, kivi, puita ym., ettei aina tarvitse olla ns. kliinisessä ympäristössä.*

Opiskelija oli ymmärtänyt, miten pienillä asioillakin voi saada luontolähtöisesti hyvinvointivaikutuksia aikaan. Miten esimerkiksi lähiluonnon voi ottaa helposti ja resurssiviisaasti toimintaympäristöksi ja siellä pienistäkin asioista löytää keinoja ihmisen hyvinvoinnin tukemiseen.

Pitäisikö tällaiset päivät tarjota jokaiselle lähihoitajaksi opiskelevalle?

- *Jos minulta kysytään niin ehdottomasti ja vielä olisi tunti viitteessä olisi enemmän aikaa, että pysyisi enemmän syventymään siihen aihepiiri aihepiiriltä. Kun yrittää ympätä asiat pieneen aikaan,*

tulee helposti sillisalaatti. Opiskelijat saivat kysellä helpommin, kahtenakin päivänä. Pystyisi helpommin esittämään lisäkysymyksiä ja pureutumaan tekniikoihin. Voisin kouluttautua tämmöiseen lisää. Kun luonto on muutenkin lähellä sydäntä. Kun kouluttautuisi, saisi vieläkin enemmän erilaisen asukkaiden päiviin ja pysyviksi elementeiksi laitoksiin. Aistihuoneet, eri äänten ja elementtien ympärille. Kankaalla oli lentokone, jossa laskuvarjohyppy. Istuin penkille ja ovi avattiin ja lähti plexi käyntiin, ilmavirta ja penkki täräsi alla. Sai samanlaisen fiiliksen kuin olisi oikeasti ollut. Aistihuoneen käyttäminen on uskomattoman tehokasta. Kallis, jos ottaa kaikki tilpehöörit matkaan. Aistihuone olisi hyvä, jos rakentaisiin, niin tekisin aistihuoneen kaikessa laajuudessaan. Mieltä räjäyttävä kokemus. Lisäkouluttautuminen olisi omalta kohdalta varsin hyvä ajatus.

Opiskelijan halu syventää oppimaansa kertoo siitä, että hän oli saanut merkityksellisen monipuolisen oppimiskokemuksen. Pilotin anti oli ilmeisesti runsaudessaan haastava, koska sisäistäminen olisi vaatinut enemmän aikaa. Vuorovaikutusta ja omakohtaista harjoittelua olisi saanut syntyä enemmän. Opiskelija on ajatellut oppimaansa asiakaslähtöisesti löytäen lisää voimaa sisäiseen motivaatioonsa olla asiakastyössä luontolähtöisesti. Hän on ymmärtänyt, että hänellä on ominaisuuksia, jotka voivat rikastuttaa asiakkaiden elämää ja osaa ajatella työn pysyvyyden arvon. Jälleen hän on osannut ennakkoluulottomasti hakea uusia kokemuksia ja testannut oman elimistönsä ja tunteidensa kautta niitten tuomia mahdollisuuksia sovellettavaksi omaan asiakastyöhönsä resurssivii-saus mielessään. Hän jo vakuuttaa pohtiessaan itselleen lisäkoulutustarvetta. Aiheen käsittely selvästi ajaa häntä haastamaan itseään lisää.

Pitäisikö tällaiset päivät tarjota jokaiselle opiskelijalle?

- *Kyllä minä luulen, että alasta riippumatta antaisi lisää näkökulmaa, varsinkin niihimitkä ovat hyvin hektisiä, että pystyisi pysähtymään työpäivän aikana, ettei tarvitsisi koko ajan hektisesti miettiä työehtoja.*

Opiskelija näkee, että tämänkaltaisen pilotin arvo voisi olla suurempi, kuin mitä se yhdelle alalle jaettuna on. Hän myös jo pohtii, miten muut alat voisivat hyötyä luontolähtöisestä toiminnasta. Opiskelija vaikuttaa olevan innovatiivinen asian kehittäjä ja potentiaalinen asian eteenpäin viejä.

Onko päivien määrä ja tyyppi sopiva?

- *Ajallisesti enemmän ehdottomasti ja helpommasti, rauhallisempaan tahtiin voisi omaksua. Mä luulen, että ne, jotka käy opiskelemassa tätä, huomaa, miten tärkeästä asiasta on kysymys. Se ei ole hoitoyön opettamisesta millään tavalla pois vaan se tuo siihen lisäulottuvuuden. Ei ole pois varsina-*

sesta toteutumisesta. Hoitoa on niin monenlaista. Hoito ei aina voi pohjautua pelkälle kliiniselle hoidolle. Mentaalista hyvinvointia, pääkin tarvii hoitoa ja opetettu antoi juuri palikoita mentaalisen hyvinvoinnin lisäämiseksi. Se voi olla yllättävänkin suuri vaikutus, kun saat mentaalisesti hyvän flow'n itsellesi niin ei tarvitse hoitaa lääkkeellisesti tai fyysisesti niin paljon. On kohderyhmälle, ei ole ainoastaan sitä, joka vetää. Asiakasryhmä saa erilaista hoitoa. Ajattelen kaikki asiat kohderyhmän silmin.

Opiskelija kannustaa jatkamaan pilotista malliin kehittämällä sitä joko ajallisesti tai sisällöllisesti paremmaksi. Hän on omakohtaisesti huomannut, että asioita voi tehdä toisella tavalla perushoidon kärsimättä, luonnon voi integroida hoitotyöhön ja sen opiskeluun hänen mielestään hyvin ja kokee sen mahdollisuutena myös muille. Hän on kokenut oivaltavansa, millaista hänen mielestään on hyvä hoitotyö, johon kuuluu kokonaisvaltainen ihmisen hoito. Hän on kokenut luonnon hyvinvointivaikutusten vähentävän lääkkeellistä ja fyysistä hoitoa, mutta ymmärtänyt myös sen, että se voi tapahtua, että luonnolla voi olla mahdollisuus isoonkin asiakasta hyödyttävään vaikutukseen. Asiakaslähtöisyys toistuu jälleen ja hän kokee sen ohjaavan omaa toimintaansa, vaikka itsellään juuri luontoarvot ovat hyvin tärkeitä.

Mitä muuttaisit päivissä ja vapaa sana?

- *En mittään". Lyhyestä virsi kaunis. Tätä lisää. Mulla on semmoinen olo, jos työllistyn, jos se onnistuu, niin rimpautan, että voit tuoda sitä. Että muutkin ihmiset näkisi, miten pienistä asioista on kiinni että saa onnellisuutta ja henkistä hyvinvointia lisättyä.*

Vaikka aiemmin opiskelija toivoi enemmän aikaa, hän ei haluaisi, että mistään luovuttaisiin aikaresurssin takia pilotin muuttuessa malliksi. Opiskelija on selvästi sitä mieltä, että pilotti on kannattanut tehdä ja perustellut sen monipuolisesti ja sisäistyneesti. Opiskelija on tilanteessa, että hän siirtyy työmarkkinoille ja on valmis ottamaan vastaan lisää toteuttamiskelpoisia malleja omassa työssään saadakseen muutkin huomaamaan luontolähtöisen asiakaspalvelun merkityksen, saadakseen tukea oivaltamaansa tapaan toimia hoitotyössä luontolähtöisesti. Opiskelijalla on selvästi toteutunut opinnäytetyön tavoite ja luonto on osa hänen ammatti-identiteettiään.

5 Johtopäätökset

Luonnon tulisi olla osa lähihoitajaopiskelijan ammatti-identiteettiä, koska se tuo hänelle keinoja osata elää luontoa kunnioittavasti saaden myös hyötyä omaan jaksamiseensa ja ammatin harjoittamisen monipuoliseen toteuttamiseen. Ekologisesti ajatellen on tärkeää, että lähihoitajaopiskelija

tuntee ekosysteemin ja ymmärtää luonnon tärkeyden globaalien kriisien lisääntyessä maapallolla, ilmastonmuutoksen ja luontokadon tuomissa uhkanäkymissä, toimiakseen kestävämmällä tavalla. Tähän on toivottu koulutuksellista tukea. Luonnon olisi hyvä olla osa opiskelijan ammatti-identiteettiä, koska se tukee hänen hyvinvointiaan opiskelussa ja tulevassa työelämässä. Kun hänelle kehittyy sivistynyt luontosuhde, se mahdollistaa hänelle luonnon ottamisen mukaan erilaisiin työtehtäviin, ympäristöihin ja yleensä että hän ajattelee ja suunnittelee asioita luontolähtöisesti, koska sille on hoitotyössä ja hoitoympäristöissä kysyntää.

Luonto voi olla osalle motivoiva tekijä alalle hakeutumiseen, alalla opiskeluun ja alan työtehtävissä toimimiseen, koska ihmiset ovat valveutuneita asian suhteen ja haluavat oppia toimimaan ammattillisesti luonto mielessään. Lisäksi osalla luonto voi kuulua jo vahvasti omaan arki-identiteettiin ja tarvitaan tukea luonnon mukana pitämiseen myös ammatissa. Luonnon näkyminen työpaikoilla erilaisissa konteksteissa tuo yleensä hyvinvointia kaikille osapuolille ja se voi lisätä työssäjaksamista ja työssä pysymistä, koska alan työvoimapulaan tarvitaan helpotusta. Luonto on mukana selvimmin päiväkotiympäristöissä, mutta sen puuttuminen on näkyvintä ikäihmisten hoivapaikoissa ja laitoksissa, koska sitä ei ole ymmärretty, haluttu tai kyetty ottaa mukaan, vaikka hoivatyössä siitä olisi etua ja kaikkiin näihin paikkoihin luontoa voitaisiin sisällyttää enemmän. Monissa hoivapaikoissa voitaisiin ottaa mallia päiväkotien tavasta pitää luonto mukana toiminnoissa ja ympäristöissä, koska niissä se on sujuvammin integroitu kaikkeen. Vaikka laitoksissa ei ulkoilumahdollisuuksia voi kaikilla olla, samoin kuin huonokuntoisimmilla iäkkäillä ihmisillä, voidaan luonto tuoda asiakkaiden luokse monin eri tavoin ja lähihoitajan on hyvä oppia ajattelemaan luontolähtöisesti niin, että pienilläkin asioilla voi olla suuri merkitys etsittäessä keinoja tuoda luontoa enemmän hoitotöihin ja -ympäristöihin. Viitseliäisyyden tai ajan puutteen ei tulisi olla este luonnon tuomiseen hoitotyöhön, koska kokonaisvaltainen ihmisen hoito tuo helpotusta monella tavalla. Kun asiakas voi hyvin, hoitaja voi hyvin ja hyvinvoiva hoitaja hoitaa asiakasta paremmin.

Omaakohtaiset ja onnistuneet luontokokemukset sekä kiinnostuksen herääminen tietoa kohtaan varsinkin oma-alaisella tulokulmalla ovat hyviä lähtökohtia siihen, että luonto voidaan mahdollistaa osaksi lähihoitajaopiskelijan ammatti-identiteettiä. On tärkeää ohjata opiskelija oman luontosuhteen tarkasteluun, hyviin luontokokemuksiin ja tietoisuuteen luonnon vaikutuksesta ihmisen hyvinvointiin sekä tukea luonnon mukaan ottamisessa opiskeluun ja tulevaan ammattiin monipuolisilla esimerkeillä, neuvoin ja kannustuksella. Luontosuhteen tarkasteluun voidaan ohjata opettajan

oman esimerkin avulla, jotta tietoisuus, mitä kaikkea se voi sisällään pitää, laajenee. Opettajan on tärkeää tutkia omaa luontosuhdettaan, jotta voi sen esimerkiksi ottaa. Esimerkiksi luonnonvara- ja ympäristöalan ammattilainen tai Green Care asiantuntija ovat erittäin hyviä tukemassa opiskelijaa luontolähtöisesti. Luontosuhteen tarkastelemisessa on tärkeää muistaa eri ihmisten luontosuhteiden erilaisuus ja kunnioittaa sitä, ettei loukkaa opiskelijan tärkeäksi kokemiaan asioita, tunteita tms.

Omaehtoisten hyvien luontokokemusten ohjaamisessa on opettajan osaamisella merkitystä. Hänen on hyvä tietää erilaisia menetelmiä ja niiden vaikutusmekanismeja onnistumisen mahdollistamiseksi. Sosiaalinen ryhmä vaikuttaa myös. Opettajalla on hyvä olla hyvät ryhmänohjaustaidot optimaaliseen onnistumiskokemukseen tähdätessä. Kun ryhmä tuodaan johonkin tilaan, on tärkeää, että paikka on tarkastettu turvalliseksi ja että tapahtumasta tulisi positiivinen kokemus. Kun ohjeet ovat hyvät ja pelisäännöt kerrotaan kaikille, opiskelijalle on turvallisempaa osallistua tapahtumaan. Ennakoitavuus poistaa pelkoa ja jännitystä. Hyvä valmistelutyö ja monipuoliset menetelmät antavat opiskelijalle hyvän ponnahduslaudan luonnon ottamisessa osaksi omaa ammatti-identiteettiään. Tämän kaltaisen toiminnan toistuvuus opiskelijan omatoimisella päätöksellä alkaa harjoitella pienin askelin luontolähtöisyyden ottamista omaan ammatissa toimimiseen, lisää tietoa hakien, vahvistaisi luonnon olemista osa hänen ammatti-identiteettiään.

Pilotin käytännön ratkaisut vaikuttivat onnistuneilta. Pilotti jakautui kolmeen päivään, mikä oli toimiva ratkaisu, koska silloin voitiin keskittyä valittuun teemaan kerrallaan. Kahtena päivänä toiminta kesti vain puoli päivää ja yksi päivä kesti matkoineen täyden koulupäivän verran, mikä oli hyvä, koska opettajan resurssointi voisi estää laajemman koulutuksen, joka voidaan toteuttaa valinnaisena tutkinnonosana. Päivien sisältöjen jakautuminen aihepiireittäin oli hyvä ratkaisu opiskelijoille, koska keskittyminen yhteen teemaan rauhoittaa opiskelijan tutkimaan paremmin päivään kuuluvaa asiaa. Luontopäivässä perehdyttäminen luonnon hyvinvointivaikutuksiin herätti opiskelijoiden uteliaisuutta asiaan, koska kyse oli erityisesti heidän alaansa liittyvään kestäväen kehityksen sosiaaliseen aspektiin perehtymisestä, mihin heillä oli ollut melko vähän opetusta. Opettajan levittämä luontosuhdenäyttely avasi opiskelijaa tutkimaan omaa luontosuhdettaan monipuolisemmin, mikä lisäsi tietoisuutta omista mahdollisuuksista ottaa luonto mukaan omaan työhön. Lähiluonnon käyttö luontokokemuksen tuojana havainnollisti opiskelijoille, että luonto on saatavilla melko hel-

posti. Lähiluonnossa sai esim. samastua, voimaantua, rauhoittua tai ihastella. Kokemusten vaikutusten jakaminen avarsi opiskelijoille sitä, miten eri tavalla eri ihmiset kokevat asioita, miten monipuolisesti luonto voi kuhunkin sillä hetkellä vaikuttaa. Luontokokemuksia voitiin saada myös sisällä, esimerkkeinä opiskelijoille toimivat akvaariorentoutus sekä elämykset pieneläintalolla eksoottisten eläinten kanssa ja aistihavainnointina navetassa. Kaikki nämä monet keinot esitellä opiskelijalle, miten luonto voi olla osa työnkuvaa pystyttiin helposti tarjoamaan kolmena päivänä. Opiskelijoiden mahdollisuuksia saada luonto osaksi ammatti-identiteettiä voitiin tukea lähihoitaja-opiskelijaryhmän opettamisella, integroiden luonto sisältymään kyseisen päivän sisältöön, oli se sitten mikä tutkinnon osa tahansa viemättä liikaa tilaa muulta opetukselta. Tämä riippuu vain tah-
totilasta.

Koulutuspiilotista saatu malli on valmis otettavaksi käyttöön lähihoitajien ja soveltaen ammattialalähtöisesti myös muiden alojen opiskelijoiden opetukseen alojen yhteistyöllä. Opettajalla tulee olla hyvä asenne ja riittävä osaaminen mallin käyttöönotossa.

Malli esitellä luontoperustaista toimintaa monipuolisesti:

- Luontoperustaisuuteen tutustuminen teoriassa mielenkiintoisella ammattialaan sidotulla tavalla.
- Oman luontosuhteen käsityksen avartaminen esimerkin avulla (luontosuhdenäyttely), tutustuen ja keskustellen. Tärkeää tässä on monipuolisuus luontosuhteen esille tuomisessa.
- Hyvän luontokokemuksen saaminen esimerkkiharjoituksessa ja sen analysoiminen. Tärkeää tässä on lähiluonnon hyödyntäminen.

Malli esitellä luontoperustaista toimintaa eläinlähöisesti:

- Eläinlähöisyyteen tutustuminen teoriassa mielenkiintoisella ammattialaan sidotulla tavalla.
- Oman eläinsuhteen käsityksen avartaminen esimerkkien avulla eläimiin tutustuen ja keskustellen. Tärkeää tässä on lisäksi huolehtia eläinten hyvinvoinnista tutustumisen aikana, mikä on selkeästi tuotava esille kaikille osapuolille.
- Hyvän eläinkokemuksen saaminen harjoitukseen soveltuviin eläimiin tutustuen ja ottamalla niihin kontaktia itse kullekin sopivalla tavalla, keskustellen ja tilanteita analysoiden. Tärkeää tässä on huomioida kunkin tuntemukset, tunteet ja aiemmat kokemukset ja kunnioittaa niitä. Harjoituksessa edetään tukemalla ja kannustamalla, ei pakottamalla eikä painostamalla.

Malli esitellä luontoperustaista toimintaa opintoretkellä:

- Tutustuminen monipuoliseen elämyksiä ja kokemuksia tarjoavaan toimintaympäristöön esim. luonnonvara-alan opetusympäristö.
- Luontolähtöisten omakohtaisten kokemusten kartuttaminen oppimismielessä harjoitus esimerkein. Tärkeää tässä on ymmärtää tietoisien toiminnan merkitys luontokokemusharjoituksissa, mikä tuodaan esille keskustelemalla analysoiden ja pohtien, rohkaisten osallisia kertomaan, mitä kukin koki ja miten se häneen vaikutti.
- Harjoitusten järjestäminen niin, että osallistujalle mahdollistetaan esim. aistikokemuksia, elämyksiä, rentoutumista, turvallinen sosiaalinen yhdessäolo sekä tutustuminen erilaisiin tietoisesti luontolähtöisyyttä tukeviin tiloihin ja monimuotoisiin luontoympäristöihin. Tärkeää tässä on varmistaa osallistujien turvallisuus, huolehtia heidän osallisuudestaan, ohjeistaa osallistujat hyvin etukäteen ja paikan päällä, mahdollistaa tapahtumien ennakointi ja huolehtia päivän positiivisesta luonteesta.

6 Pohdinta

Oli hämmästyttävää huomata, miten eri osaamisalojen mukaisilla lähihoitajien työpaikoilla nähtiin luonto tärkeänä osana työtä ja toimintaympäristöä, mutta siellä kuitenkin ilmeni isoja eroja luonnon mukana olosta. Ääripäät tuntuivat keskustelun mukaan olevan päiväkotikäiset lapset ja iäkkäät ihmiset. Toimintaympäristöinä nämä tarkoittavat päiväkotia ja ikäihmisten hoivakoteja, palvelukeskuksia tai -asuntoja, tai muuta vastaavaa. Laitokset mainittiin keskustelussa myös ääripäänä ikääntyneiden kanssa, mutta siitä syntyi vain vähän keskustelua. Eniten keskustelua herättivät ikäikäiden hoitotyö ja -ympäristö. Iäkkäiden tilanne on noussut esille mediassa ja huoli heistä on Suomessa puheen aiheena melko paljon. Päiväkodit olivat myös keskusteluissa vahvasti mukana. Tuntuu, että luonnosta puhuminen toi esille huolen lasten kännykän käytöstä ja ulkoilun vähyydestä ja että päiväkodeille on asetettu kasvatustavoitteita vanhempien tueksi. Luontopäiväkotien arkeen (nimenkin mukaisesti) kuului luonto jokapäiväisesti sisälle sulautuneena. Iäkkäiden hoidossa ilmaistiin usein, että ”luonto voidaan tuoda” ja ”luontoon mennään”. Puhuttiin ”siitä luonnosta” ja ”se luonto”, aivan kuin luonto olisi ulkoistettuna ja erillisenä. Oli outoa huomata, että tutkija itsekin alkoi käyttää termiä ”se luonto” haastattellessaan henkilöitä, jotka puhuivat ”siitä luonnosta”. Se varmaankin todistaa sitä, miten helposti luonto on jotain erillistä, kun se puolestaan yhden haastattelun mukaan oli kaikkea, ettei sitä voi erilleen edes laittaa.

Luonto oli kuitenkin pieninä asioina mukana iäkkäidenkin hoidossa, sitä ei monessa haastattelussa laskettu mukaan, koska luontoon meneminen tuntui olevan oikeaa luonnon mukana olemista. Kuvausta luonnon näkymisestä iäkkäiden laitoksissa tai asumisyksiköiden huoneissa tai yleensäkin

materiaaleissa, tauluissa, vaatteissa tai muissa arkisissa asioissa, ei juurikaan puhuttu. Päiväko-
tiympäristöissä sellaiset tulivat kyllä selvästi enemmän ilmi. Päiväkodeissa työskentelee lähihoita-
jien kanssa hoitajamitoituksen takia lastentarhaopettajia, joiden vaikutus lisää selvästi luontoläh-
töistä toimintaa. Lähihoitajienkin koulutuksessa kasvatusta on yksi työnkuvaan kuuluva osa-alue.
Haastattelusta jäi tunne, että luontokasvatusta tulee opetushenkilöstön kautta vahvemmin esiin.
Uudessa sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon opetussuunnitelmassa luonto on kuitenkin enem-
män esillä ilmastotavoitteiden valossa, mutta uutena se tuntuu haastattelujen mukaan haluttu-
jonkun muun tahon järjestävän. Tässä toki luonnonvara-alan kanssa yhteistyö olisi varsinkin alussa
ihan paikallaan, että ilmastotietous juurtuisi luonnolliseksi osaksi alaa.

Painopisteet lasten ja iäkkäiden välillä ovat luonnollisesti erilaiset. Iäkkäillä luonnon suomat hyvin-
vointivaikutukset korostuvat ja lapsilla niiden lisäksi luontokasvatusta on tärkeää. Lapset ovat tule-
vaisuuden toivoja ja opettamisella ja luontokokemuksia kokemalla voidaan saada aikaan sivistyvä
positiivinen luontosuhde. Iäkkäillä on enemmän kyse ikään liittyvien rajoitteiden ja haasteiden vai-
kutuksen helpottamisesta ja mielekäs vanhuus. Kun lasten loruissa, lauluissa, leikeissä, askarteluissa
ja monessa muussa luonto on mukana paljon, voitaisiin mallia ottaa muillekin. Tietoisuus nousi
aina välillä esille haastatteluissa. Tietoisesti lauletaan luonnosta, runoillaan, muistellaan luontoko-
kemuksia. Luonto on monelle iäkkäälle hyvin rakas ja se siinä arjessa, päivittäisessä rytmisessä voisi
hyvin olla mukana osana ihmisyyttä ja arkea. Päiväkodeissakin on eroja. Niin kuin haastatteluissa
tuli ilmi, on ihmisen omasta asenteesta ja myös kokemuksista, arvoista kiinni, onko luonnollista
pitää luonto mukana työtehtävissä ja ympäristössä. Koulutuksella tälle annettaisiin mahdollisuus.
Pilotista saatujen tulosten avulla voidaan vetää johtopäätös, että tietoisuutta voidaan kasvattaa
melko helpolla tavalla esimerkin avulla. Antamalla kokemuksia, miten se voidaan toteuttaa ja
ikään kuin sysätä juna liikkeelle, mikä kussakin opiskelevassa lähihoitajassa on persoonansa mu-
kaan olemassa, että ottaisi rohkeasti luonnon arkeen luonnollisena osana, eikä niin, että ”kun
tämä työpäivä loppuu, pääsen viimein metsään kävelyllä”. Sisäistää luontoa työympäristöön niin,
että voi sanoa, että ”olipa antoisa päivä”, kun luonto oli jo olemassa eri muodoissaan työn teossa.
Moni opiskelija ei ole kunnolla tietoinen siitä, että heitä ympäröi paljon luontoa sisältävä ympä-
ristö. Tuntui, että asiaa ei olla tultu niin kovin ajatelleeksi.

Yhdessä haastattelussa tuli ilmi huoli yhteiskunnan teknologisista ratkaisuista hoidossa. ”Lapset tarvitsevat hoitoa, ei robotti voi lapsia hoitaa!” Huoli opettajien määrän lisäämisestä hoitajien kustannuksella oli suuri. Ikäihmisten kanssa oli hyväksyttävää esim. hyljerobotti, mutta sen oletetaan-kin tuottavan mentaalista hyvää. Hoivakodeissa asuvilla iäkkäillä on nukkeja ja pehmoleluja hoivattavina, ja ne antavat hyvää mieltä hoivaajilleen. Nämä koettiin olevan hyviä kavereita erityisesti allergiatilanteissa, mikä saattaa olla eläinlähteiselle toiminnalle esteenä.

Loppuhaastattelussa saatiin esimerkki siitä, miten suuri vaikutus opiskeluaikaisilla kokemuksilla voi olla tulevaan elämään. Opiskellessa voidaan jo ottaa asiakkaitten kanssa luontoa mukaan arkeen ja omassa hyvinvoinnissakin se voi näkyä. Työelämässä olevia kiirehaasteita voidaan opiskelijan avulla lieventää kokeilemalla vaihtoehtoisia tapoja, vaikka vähitellen opiskelijavoimin. Kun nuorisokeskus Piispala tarjosi mahdollisuutta kokeilla omaa palveluideaa heidän ympäristössään, syntyi keskustelussa myös ajatus, miksi sitä ei voitaisi kokeilla myös esim. palvelukodeissa, hoivayksiköissä, jos siihen saisi luvan. Yhteistyö koulun ja yksikön välillä olisi silloin tärkeää.

Opinnäytetyöllä oli useita toisiinsa liittyviä tarkoituksia. Yksi oli luonnosta välittäminen, mikä tukisi ihmisen valintoja vihreämpään suuntaan. Toinen oli hyvinvointi ja työssäjaksaminen. Kolmas oli opiskelun ja alalla toimimisen sekä työvoimapulan helpottaminen ja kestävä kehityksen opetuksen monipuolistaminen sosiaali- ja terveysalalla. Tämän tavoitteen mukainen malli opetuksesta saatiin synnytettyä. Aika tulee näyttämään, onko mallin toteuttamiseen olemassa tulevaisuudessa-kin resurssi ja saadaanko malli rutiininomaisesti pysymään käytössä ja levitettyä mallia muillekin. Aika näyttää myös, toteutuvatko tarkoituksen mukaiset tavoitteet.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tarjota sosiaali- ja terveysalan perustutkinto-opiskeluun luontolähtöisiä kokemuksia ja opintoja luonnonvara-alan tuella mahdollistamaan luontolähtöistä ajattelua tulevan ammatin harjoittamiseen ja koulutuksen markkinointiin. Lisäksi tavoitteena oli heijastaa opetuksen vaikutuksia myös työelämään hyvinvoinnin lisääntymisenä asiakkaalle, työympäristöön ja omaan elämään luonnon suomien hyvinvointivaikutusten avulla. Mallin mukaista opetusta kehitettiin ja se tuotti positiivisia tuloksia, mikä rohkaisee jatkamaan.

Keinona opinnäytetyön tavoitteiden toteuttamisessa oli luonnonvara-alan vahvuuksien käyttäminen sosiaali- ja terveysalan alan hyväksi. Alussa tutkittiin, kuinka paljon sosiaali- ja terveysalan perustutkintokoulutuksessa osallisina olevat kokivat luonnon olevan mukana alan toiminnassa, perustutkintokoulutuksessa ja markkinoinnissa ja haluttiinko sen olevan mukana niissä. Tutkimuksen tuloksiin vastattiin kehittämällä tutkimuksesta esille tulevia ja tavoitteiden mukaisia toimintoja hyödyntämällä myös teknologisia menetelmiä. Tarve luonnonvara-alan asiantuntijuudelle oli olemassa ja siksi toi hyvän pohjan yhteistyölle alojen välillä. Sivistystä tuli myös vastuuopettajalle, koska hän sai olla mukana pilottipäivissä. Tuntui tärkeältä, että sosiaali- ja terveysalan opettajat saavat myös kokemuksen luontolähtöisestä toiminnasta, jotta hekin saavat samanlaista tukea luontolähtöiseen asenteeseen. Toteutettaisiinko tämä opettajien kokemus koulutuksen kautta vai opiskelijaryhmän mukana olemalla, jää odottamaan vastausta. Ainakin suunniteltiin koko Poken päivään tuoda aihe kaikkien alojen opetushenkilöstön mietittäväksi esittelemällä ja demonstroimalla pilotointi yhteisessä koulutuspäivässä. Lisäksi ajatusmallia jaetaan HYMY-hankkeen kautta yhteisessä päätöspäivässä teknologian avulla (Thinglink).

Opinnäytetyön tekemistä ohjasivat myös eri hankkeet. LuoKse (Luontolähtöisiä palveluja Keski-Suomesta) -hankkeessa oli aiemmin kehitetty malleja hyvinvoinnin tuottamisesta luonnon ja eläinten avulla ja niitä voitiin nyt viedä eteenpäin. Osaamisella töihin -hankkeessa tavoitteena oli tukea työllisyyden kuntakokeilua, johon sisältyi VR-teknologian hyödyntäminen. Luotiin virtuaalinen Mozilla Hubs showroom sosiaali- ja terveysalan perustutkintokoulutuksen markkinointiin. Digipedagogiikkaa opittiin ja otettiin haltuun Digitoast-hankkeessa, joka tuki laadullisen digitaalisen opettamisen ja markkinoinnin kehittämistä. SAKU Ry:n (Suomen ammatillisten koulutuksen kulttuuri- ja urheiluliitto) luotsaamassa HYMY-verkostohankkeessa kokoontui kuusitoista koulutuksen järjestäjää SAKU RY:n lisäksi yhteen kokeilemaan, mallintamaan ja juurruttamaan toimintoja, joissa opiskelijälähtöisyys korostui. Luontopaneelin tavoite saada luonto kulttuurin rinnalle nousi esille HYMY-hankkeen myötä. Hankkeen sisälle kuuluvan pienemmän Hymylehto-solun tavoite oli opiskelijayhteisön hyvinvoinnin lisääminen luonnon ja eläinten avulla sekä henkilöstön ymmärryksen kasvattaminen aiheesta. Hymylehtosoluun kuuluivat Keski-Suomesta Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopiston (POKE) lisäksi Jyväskylässä toimiva kansanopisto JKO, Jyväskylän palvelualojen opisto JYPAO, sekä AhlmanEdu Tampereelta. Solun kantava teema oli saada luontolähtöisyys osaksi ammatti-identiteettiä, mikä oli myös tämän opinnäytetyön kantava teema.

Opinnäytetyön rajauksessa keskityttiin Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopiston toimintaympäristöön, miten luonnonvara-ala voi tukea sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon opetusta ja lopulta myös luontolähtöisyyden markkinointia vahvistaakseen opiskelijoiden ammatti-identiteettiä luonnollisemmaksi. Rajauksessa pysyttiin hyvin ja Tulokseksi saatiin malli, jota voi tulevaisuudessa levittää soveltaen muualle ja muille koulutusaloille myös.

Toisen pilotin päädyttyä loppumaan Mozilla Hubs ohjelmasta luopumisen takia siirryttiin käyttämään Thinglinkiä opetuksen teknologisessa uudistamisessa, markkinoinnissa ja esittelemisessä. Pilotin ohessa kehitettiin koulukohtainen toteutus 15 osp:n laajuisesta valinnaisesta luontolähtöisestä tutkinnonosasta. Tämä esiteltiin sosiaali- ja terveysalan sekä kasvatus- ja ohjausalan opettajille syyskuussa 2024. Tämän lisäksi tehtiin päätös kehittää yhdessä Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopiston luonnonvara-alan, sosiaali- ja terveysalan ja Digilabin kanssa Thinglink-sovelluspohjainen tehtäväpaketti ”Luonto osaksi ammatti-identiteettiä” jaettavaksi ammatillisen koulutuksen järjestäjien käyttöön mille tahansa alalle. Saatuja tuloksia voivat soveltaa muutkin koulutusalat ja koulutuksen järjestäjät. Näin ollen tässäkin opinnäytetyöhön kuuluvassa tavoitteessa päästiin hyvään lopputulokseen, jonka tuloksia tullaan seuraamaan ajan myötä.

6.1 Luotettavuuspohdinta

Opinnäytetyössä toteutettiin laadullinen eli kvalitatiivinen perustutkimus haastatellen joko suoraan tai Teamsin välityksellä, puhelimitse tai sähköpostilla sekä opiskelijoita että opettajia sosiaali- ja terveysalan perustutkinnossa, lähihoitajia, joista toinen oli työssä hoiva-alalla ja toinen sosiaali- ja terveysalan jatkokoulutuksessa. Johdon henkilöstöhaastatteluun löytyi päiväkotitoiminnassa elämäntyönsä tehnyt ihminen, jonka toimintapaikka oli ollut muualla Suomessa. Ensimmäisen teemahaastattelun tavoitteena oli kartoittaa alkutilanne. Alkutilanne saatiin kartoitettua ja perustutkimusta päätettiin jatkaa loppuun asti, jotta saatiin varmempaa tietoa saturaatiota ja monipuolista näkökulmaa ajatellen sekä samalla pysyi tieto päivitettyinä. Onnistumisessa oli vaikeuksia. Ensimmäinen haastattelu tehtiin koulujen päättyessä keväällä 2021. Opettajia ei tahtonut saada kiinni helposti. Myös opiskelijat olivat työpaikalla tapahtuvan oppimisen jaksolla. Toisaalta laadulliseen tutkimukseen ei tarvita suurta joukkoa haastateltavaksi, mutta joukko laajentui myöhemmin. Tähän olisi voinut liittää myös kvantitatiivisen tutkimuksen, yksinkertaisen kyselyn samasta aiheesta kyllä /ei/en osaa sanoa vaihtoehdoilla. Se olisi voinut tuoda myös vastakkainasettelua, jota nyt ei juurikaan näkynyt. (Vrt. Kananen 2015, 142–158 ja 356)

Tämän jälkeen kehitettiin tapa toimia, mikä pilotoitiin. Pilotin aikaan tehtiin havainnointia, joka kirjattiin ylös. Havainnoinnin olisi voinut tehdä tarkemmin. Lisäksi mukana ollut vastuupettaja teki osallistuneille opiskelijoille kyselyn, jonka tulokset hän selvitti tutkijalle. Johtopäätöksen tekemisessä saatua aineistoa peilattiin tietoperustaan. Opetuksesta pidettiin paljon. Osalle kokemus oli varmasti sillä tavalla positiivinen ja elämyksellinen, että ei välttämättä mielletty niin tarkasti perimmäistä tavoitetta. Osalle asia sisäistyi jopa täydellisesti. Päivä oli ollut kuitenkin monen mielestä paras kaikista. Tyytyväisyys oli ollut 100 %. Jotta pitkäaikaisempi sisäistäminen voitaisiin varmistaa, saatiin pitkän ajan kuluttua kiinni yksi pilottiryhmän opiskelija, jolle tehtiin tarkempi haastattelu, koska haluttiin selvittää, oliko pilotilla vaikutusta opiskelijan tulevaisuuteen. Luotettavuutta olisi lisännyt, jos olisi saatu kaikki pilottiin osallistuneet haastatteluun mukaan. Pilotin jälkeen tehtiin kysely opettajille, jotka olivat osallisia pilotissa. Tavoitteena oli selvittää, miten luonnon mukaan ottaminen perustutkintokoulutukseen -kokeilu oli vaikuttanut vastaajien asenteeseen sosiaali- ja terveysalan perustutkintokoulutuksen kehittämiseen luontolähtöisemmäksi. Opettajien asenne luontolähtöisen opettamisen kehittämiseen oli jo vahvaa, mutta sai lisää vahvistusta pilotin myötä. Keinot olivat ne asiat, mitä tunnuttiin tarvitsevan ja siihen pilotissa pystyttiin hyvin vastaamaan. Opettajat valikoituivat pilottiin hyvin suurella todennäköisyydellä sen takia, että he olivat valmiiksi luontolähtöisyyden suhteen positiivisella asenteella mukana. Tutkimuksen luotettavuutta lisäisi, jos se tehtäisiin vielä sellaisessa ympäristössä, missä luonto ei ole niin vahvasti opettajien oman mielenkiinnon kohteena. (Vrt. Kananen 2015, 134–142)

Tutkijan oma konteksti (vrt. Kananen 2015, 338) on vaikuttava tekijä erityisesti tutkimuksen käynnistymiseen. Tutkijalla on vahva historia opiskella ja tutkia luonnon mukana oloa opettajan työssä ja omassa elämässä. Hänellä on Green Care Pro -pätevyys ja hän on tutkinut ja opiskelut ekologiaa ja luontolähtöisyyttä agrologin opinnoissaan. Hän on osallistunut luontolähtöisiin hyvinvointihankkeisiin toimijana ja etenkin kokeilijana ja kehittäjänä. Luonnonvara-alan opettajana toisen asteen kestävän kehityksen oppilaitoksessa 25 vuotta toimineena on ammattitaitoa kertynyt opiskelijoiden kanssa toimimiseen paljon. Tämä kaikki on vaikuttanut tutkijan asenteeseen luonnon mukana olon hyödyistä. Kiinnostus tutkimusta kohtaan oli vahva ja oli luettava vastaukset todella moneen kertaan, ettei oma asenne vaikuttanut niihin. Toisaalta tutkijan asenteen siirtyminen opiskelijoille vakuuttavalla pilotoinnilla saattoi myös vaikuttaa lopputulokseen, mitä tutkija taas ei pitänyt pahana asiana, sillä tavoitteen saavuttamiseksi vakuuttava asian esitleminen oli myös tarpeen. Jää pohdittavaksi, olisiko lopputulos epävarman opetuksen myötä samanlainen.

Virhelähteiden suhteen (vrt. Kananen 2015, 338–339) tutkija sai haastateltavat pyytämällä oppilaitoksilta opettajia ja opiskelijoita, jolloin vastaamaan saattoi valikoitua luontoon myönteisemmin asennoituneita opiskelijoita. Tutkija ei valinnut haastateltavia tietoisesti ns. luontoihmisistä. Opiskeluaan jatkanut lähihoitaja on ainoa, jonka tutkija valmiiksi tiesi olevan Green Care -toiminnasta kiinnostunut lähtiessään jatko-opintoihin. Pilottiryhmä valikoitui sattumanvaraisesti tiedustelemalla, olisiko jollain Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopiston opettajista halua tällaiseen toimintaan luokkansa kanssa. Ison päiväkodin eläköitynyt johtotehtävässä ja suunnittelussa ollut henkilö valikoitui haastatteluun siksi, että oli tieto hänen tehtävänsä monipuolisuudesta, mutta ei tietoa luonnon mukana olemisesta ammatillisesti. Vastaus hämmästyttikin tutkijan ja avarsi paljon tutkivaa ajattelua ja ymmärrystä tutkia esim. päiväkotien ja ikäihmisten hoivapaikkojen eroavaisuuksia ja syytä eroavaisuuksille. Tutkimuksessa haastateltavat saattoivat olla myös vaikeasti verrattavissa toisiinsa erilaisen resurssoinnin takia, minkä vuoksi tutkimuksen laatua nostaisi eri konteksteissa tehdyt tutkimukset.

Reaktiivisuuden (vrt. Kananen 2015, 339) suhteen tutkija huomasi, että hän käytti samaa ilmaisua ”se luonto” keskustellessaan haastateltavien kanssa, jotka selvästi pitivät luontoa enemmän irrallisenä asiana kuin asiaan kuuluvana ilmiönä. Samoin tutkija joissain kohdissa ilmaisi omaa asiantuntijuuttansa luotettavan esimerkin valossa kohdissa, joissa haastateltavat olivat epävarmoja tiedon suhteen. Äänitetyissä haastatteluissa tutkija poisti sellaisen kohdan tuloksista, jossa pelkäsi saastumisen tapahtuneen. Havainnoinnissa (Kananen 2015, 339) tutkija tuki vastuukouluttajan havaintoihin, olivatko havainnot samat ja ne olivat. Palautteessa, minkä vastuukouluttaja pilottiryhmän opiskelijoilta sai, tuki myös tutkijan havaintoja. Lisäksi haastattelu esimerkkinä yhden opiskelijan kokemuksesta vielä kahden vuoden jälkeen, tuki tulkintaa. Tutkija luki johtopäätökset pilottiryhmän vastuupettajalle, joka todensi tuloksen omasta näkökulmastaan. Vastuupettaja totesi, että olisi ollut hyvä tutkia, miten paljon pilottiin osallistuneet opiskelijat veivät luontolähtöisyyttä seuraavaan työpaikalla tapahtuvaan opintojaksoonsa, mutta se voi olla seuraavan tutkimuksen aihe.

Haastatteluista (vrt. Kananen 2015, 341) luotettavimpia ja toistettavimpia ovat äänitetyt haastattelut. Nopeasti etenevät äänittämättömät haastattelut tuottavat tutkijalle ydinasioita karsien kaiken turhan pois, mutta auki kirjoitettuna voivat saada aikaan virhetulkinnan. Tämä pyrittiin poistamaan kirjoittamalla muistiinpanot auki mahdollisimman nopeasti. Sähköpostihaastatteluilla oli

se ongelma, että teemakysymyksiin vastattiin kerralla ja jatkokysymyksiin ei tahtonut saada kailta vastausta. Joku haastattelu piti osin muistella ja se oli kaikkein epäluotettavin, eikä siitä saanut montaa vastausta talteen. Puhelinhaastatteluissa muistiin kirjoitetut asiat kysyttiin haastattelutavalta, tuliko asia oikein ylös, mikä tuo luotettavuutta.

Totuuden arvioinnissa on pyritty mahdollisimman tarkkaan dokumentaatioon. Äänitysten litterointi tehtiin sanasta sanaan ja poistettiin tilkesanat. Muu aineisto litteroitiin muistiinpanojen ja sähköpostista saatujen vastausten avulla. Aineistosta etsittiin yhdistävät tekijät ja niiden esiintymisen saturaatio toi luotettavuutta tutkimukselle. (Vrt. Kananen 2015, 353 ja 355.)

Laadullisen tutkimuksen asetelmat on esitetty pääosin tarkasti, joten tutkimuksen siirrettävyys onnistuu. Ulkopuolista tulkintaa ei tähän työhön vielä ole saatu, eli vertaisarviointi siten puuttuu. (Vrt. Kananen 2015, 353.)

Tulkintaan on saatu vahvistusta eri lähteistä kerätystä todistusaineistosta, eli perustutkimuksesta, kyselyistä, havainnoinnista ja esimerkkinä olevasta pilottiin osallistuneen opiskelijan haastattelusta, mikä tuo tutkimukselle luotettavuutta. Yhden opiskelijan haastattelu pidemmän ajan kuluttua pilotin jälkeen ei tuo riittävän laajasti luotettavuutta, mutta on esimerkki tavoitteiden todentamisen mahdollisuudesta. (Vrt. Kananen 2015, 354.) Kriteerivaliditeettia ei voitu todentaa.

Markkinointipilotin epäonnistuessa, sen kehittämistyöstä eteenpäin luovuttiin ja se siirtyi lopulta tutkimuksen ulkopuolelle, vaikka sen sisältöä käsiteltiin aineistossa.

6.2 Eettisyys

Tutkimuksessa käsiteltiin paljon eettisesti tärkeitä asioita. Luonnon ja ihmisen hyvinvoinnista oli kiinnostuttu niin, että ne olivat pääasia työssä. Tutkimuksen ja kehittämistyön tulosten odotetaan lisäävän eettisesti arvokasta toimintaa luonnon ja ihmisten hyvinvoinnin parantamiseksi.

Tutkimus tehtiin anonymisti ja siitä kerrottiin ennen teemahaastatteluja ja ennen kyselyitä ja loppuvaiheessa ollutta opiskelijahaastattelua. Perustutkimuksen teemahaastatteluihin osallistuneiden nimet on luvattu hävittää tutkimuksen valmistuttua. Kyselyyn ja loppuhaastatteluun osallistuneet

ihmiset kertoivat hyväksyvänsä myös nimien paljastamisen. Työssä päädyttiin kuitenkin pitämään kaikki aineistot anonyymeinä, koska näin voitiin varmistaa, että muille annettu lupaus pidetään.

Tutkimuksen aluksi tutkijan nimi ja taustat esiteltiin. Lupa tutkimiseen kysyttiin. Samalla kerrottiin, mihin tutkimustietoa käytetään, mikä on tutkimuksen tarkoitus, mihin vastaukset tulevat. Lopuksi kiitettiin osallistumisesta.

Eettisyyden tarkastelussa tukeuduttiin Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (Hyvä tieteellinen käytäntö n.d.) laatimaan hyvän tieteellisen käytännön ohjeistukseen. Opinnäytetyössä pyrittiin rehellisyyteen, eettisyyteen, huolellisuuteen ja tarkkuuteen tutkimustyössä, avoimuuteen, tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten noudattamiseen, tutkimusryhmän jäsenten oikeuksiin, tekijyyttä koskeviin periaatteisiin, vastuihin ja velvollisuuksiin ja tietosuojan huomioimiseen.

Kun opinnäytetyön tekemistä verrattiin hyvän tieteellisen käytännön mukaiseen viittaamiseen, jolloin päädytään käyttäen aina alkuperäistä tutkimusta ts. sitä teosta, joka on tiedeyhteisössä yleisesti hyväksytty ensimmäiseksi tutkimustuloksen julkaisijaksi ja käyttämällä uusinta tutkimusta sekä viitaten hyvien tieteellisten käytäntöjen mukaisesti, on tämän opinnäytetyön tekemisessä ollut jonkin verran haasteita alkuperäisten tutkimusten löytämisessä, vaikka siihen pyrittiin. Silloin vaarassa on ollut tulkinnan tulkinta, joka voi vääristää tulosta. Uusimpia tutkimuksia etsittiin ja joihinkin tietolähteisiin tukeuduttiin, vaikka ne olivat vanhahkoja, sillä tutkimuksellisesti niiden arvoa ei ole tässä koettu menetetyin. Viittaukset tehtiin hyvien tieteellisten käytäntöjen ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun ohjeiden mukaisesti.

6.3 Jatkotutkimusaiheet

Opinnäytetyö oli hyvin kiinnostava ja inspiroiva tehdä. Sen tulokset saivat aikaan paljon avoimia kysymyksiä ja sitä kautta myös jatkotutkimusaiheita. Tutkimuksen tekeminen eri konteksteissa olisi seuraava askel kohti luotettavampaa lopputulosta ja mallin testauksen jälkeen voitaisiin alkaa tutkia, miten opiskelijat vievät omiin opiskeluun liittyviin työpaikkoihinsa luontoa. Perustutkimuksesta jäi pohdituttamaan se, miten Suomessa yleensä asennoidutaan luonnon mukana olemiseen hoiva-alan työpaikoilla ja miten se siellä todellisuudessa on ja näkyy, jos on, sekä sama asia opiskelussa ja markkinoinnissa. Eli alueellisen tutkimuksen laajentaminen koko maata koskevaksi, onko

maakunnissa eroa ja lopulta, miten asia on näkyvillä eri maissa. Hoiva-alalle on tulossa paljon maahanmuuttajataustaisia ihmisiä opiskelemaan ja työskentelemään. Millainen heidän taustansa on luonnon suhteen ja miten heille voidaan saada ymmärrystä hoivattavien suomalaisten luontosuhteen huomioimisessa. Miten tukea heidän luontosuhteensa kehittyminen sellaiseksi, että se helpottaa suomalaisten hoidettavien oloa olematta heille taakaksi vaan voimavaraksi?

Päiväkotien arjessa näkyy luonto melko paljon. Se on ohjauskeinoin sinne myös sinne tuettu ja jopa pakotettu. Onko lähihoitajaopiskelun päättäneellä jo valmiuksia vastata tähän ja onko syntyneestä mallista apua? Luontopäiväkotien ohella on alkanut tulla myös luontolähtöisesti perustettuja hoivakoteja ja niiden henkilöstöön tarvitaan asenteeltaan oikeanlaisia työntekijöitä. Osa on sairaanhoitajia, osa hoiva-avustajia ja osa lähihoitajia. Voidaanko jo perustutkinto-opetuksessa tukea opiskelijaa tulevassa työssä ja tulevissa opinnoissa ottamaan luonnon rohkeasti mukaan ja onko luontosuhteen vahvistaminen ja luontokokemusten järjestäminen, varsinkin, jos niitä ei juuri-kaan ole, avain tulevan työnkuvan luontolähtöisempään toteutumiseen. Onko tälle vastustusta? Toiminnalliset menetelmät hyvinvoinnin tuottamisessa -tutkinnonosan valinneilla voisi olla painopisteajattelun sijaan kombinaatioajattelua. Voisiko toteutukseen saada ajallisesti tehoa yhdistämällä kulttuuri, taide ja luonto yhdeksi ja samaksi?

Miten hoivayksiköiden liika kiire muutetaan uusin menetelmin hoidettavien hyvinvointia lisääväksi luontolähtöisiä menetelmiä käyttäen? Miten voidaan sellaisissa yksiköissä, jotka ovat kovassa puristuksessa kiireen takia, saada aikaan joissakin yksiköissä onnistunut tilanne, jossa kiire ei ole esteenä luonnon mukaan ottamiselle hoivatyössä? Mitkä ovat kiireen ja työssäjaksamisen perussyitä hoiva-alalla, miksi tilanne on ajautunut niin pahaan kriisiin? Tätä on varmasti tutkittu, mutta löytyykö siihen vielä uusia näkökulmia ja siten kenties vastauksia? Miksi jossain paikassa ei ole samanlaista kiirettä kuin jossain toisessa samankaltaisessa paikassa? Tutkittavaa riittää.

Miten hoivapaikkojen ympäristöjä voitaisiin saada elävämmiksi? Miten sairaaloiden kliinisen valkoisia seiniä ja kattoja voitaisiin saada mielekkäämmiksi? Valkoisesta katosta esimerkiksi erottuu todella selvästi likäläikät, joita voi hoitotilanteissa sinnekin päätyä. Potilas, joka päivät pitkät makaa katsoen sitä läikkää, voi kärsiä siitä yllättävän paljon, eikä hoitohenkilökunta edes huomaa läikän oloa katossa, koska ei selällään itse makaa läikän alla. Miten tällaisia voidaan havaita olosuhteissa, joissa sairaat esimerkiksi ovat. Sairaiden paikalle pitäisi jotenkin keksiä demonstraatiota

enemmän, jotta saataisiin tietoon epäkohtia, joita voisi yksinkertaisillakin keinoilla korjata. Samalmättäällä makaaminen ei ole mahdollista sairaalassa, mutta kivusta ruhjoutuneen vartalon kokiessa epämukavan muhkuraisen petin, tuntuu olevan. Vaikka terve hyväkuntoinen ihminen meni makaamaan alas laskettuun petiin, hän ei todennäköisesti tuntisi petin muhkuraa, joka syntyy, kun peti nostetaan ylempään asentoon. Potilaita olisi kuunneltava ja kirjattava ylös ainakin pahimpia epäkohtia ja yksi tutkimuksen aihe olisi näillä perusteilla yrittää löytää yksinkertaisia ja halpoja ratkaisuita korjata tilanne. Luonto voisi olla yksi keino. Hammaslääkäreiden katoissa oli ennen karttoja tai muita kuvia, mitä sai hoitotilanteessa tutkia helpottamaan jännitystä. Miksi niitä ei enää paljoa ole? Miten nykyteknologian keinoin voitaisiin hoitotilanteiden jännittävyyttä helpottaa? Voisiko luonto olla siinäkin apuna? Tutkittavaa olisi paljon ja tutkimusten tulokset voisivat yllättää ja muuttaa yhteiskuntamme heikompiosaisten elämää ja arkea paremmaksi.

Yksi erittäin tärkeä jatkotutkimusaihe syntyy opinnäytetyön ekologisen näkökulman lähtökohdasta. Miten luontoperustainen ajattelu saataisiin kenen tahansa opiskelijan pohdittavaksi? Onnistuisiko mallin kokeileminen kaikilla muilla aloilla? Monilla aloilla se olisi luontevaa. Voisiko se olla ekologisen ajattelun positiivisena sykäyksenä? Miten se milläkin alalla voitaisiin toteuttaa? Millaista alakohtaista sisältöä siinä voisi olla? Voiko oman luontosuhteen tutkiskelulla saada apua ahdistukseen, jota varsinkin nuoret tällä hetkellä tuntevat? Millainen psyykinen vaikutus on omaan luontosuhteeseensa tietoisella tutustumisella? Voiko luonto olla osana opiskelijan ammatti-identiteettiä millä tahansa alalla missä tahansa?

Loppusanat

Opiskelijalla on mahdollisuus oppia asioita uusien teknologioiden avulla siinä missä olla luonnollisissa perinteisissä oppimisympäristöissä. Autenttista luontoa ei pysty mikään täysin korvaamaan. Menemällä toisen asemaan, voi huomata, että joskus on muutettava asenteita ja avarrettava omia stereotyyppioitaan. Mitä luonto on, on hyvä pysähtyä miettimään, siinä samalla tulee tutkittua omaa luontosuhdettaan. Oikeus ja mahdollisuus siihen on hyvä suoda jokaiselle. Opinnäytetyön vaatima tutkimusmatka on päättymässä, mutta matka jatkuu tulosten ja ideoiden kanssa eteenpäin. Työn teossa sai kokea, että vähän ennen eläköitymistäkin voi haluta saada aikaiseksi yhteiskunnallista hyvää, jotta voi rauhallisin mielin siirtyä uuteen elämänvaiheeseen, kun se koittaa. (Ks. kuvio 25.)

Kuvio 25. Opiskelija voi olla oppimassa autenttisessa luonnossa, hänelle voidaan tuoda sinne oppimisen avuksi elementtejä esimerkiksi AV-välineistöllä tai hän voi mennä luontoon virtuaalisesti VR-välineistöllä, mikä näkyy kuvassa.

Lähteet

Aknin, L.B., De Neve, J.-E., Helliwell, J. F., Layard, R., Sachs, J. D., & Wang, S. (Toim.). 2024. World happiness report 2024. University of Oxford, Wellbeing Research Centre. Viitattu 25.11.2024. <https://happiness-report.s3.amazonaws.com/2024/WHR+24.pdf>.

Berg, P., Pihlajamaa, J. & Polvinen, K. 2012. Luonnosta hyvinvointia lapsille ja nuorille. Kuvauksia luonnon hyvinvointivaikutuksista, palveluista ja malleista palveluiden kehittämiseen. Luonnon merkityksestä ja hyödyntämisestä. Sitran kansallisen hyvinvointiverkoston julkaisu. Viitattu 24.11.2024. [https://www.sitra.fi/app/uploads/2017/02/Luonnosta hyvinvointia lapsille ja nuorille-2.pdf](https://www.sitra.fi/app/uploads/2017/02/Luonnosta_hyvinvointia_lapsille_ja_nuorille-2.pdf).

Berg, P. & Ylöstalo, T. 2019. Harrastuksesta työksi. Nuorisobarometri Hyvää työtä! Tieteelliset julkaisut. Toim. Haikkola, L. & Myllyniemi, S. Viitattu 2.11.2024. <https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2020/12/nuorisobarometri2019-netti.pdf>.

Correia, R. & Mammola, S. 2023. The searchscape of fear: A global analysis of internet search trends for biophobias. Tutkimusartikkeli People and Nature-lehdessä 6, 958–972. Viitattu 29.11.2024. <https://doi.org/10.1002/pan3.10497>.

Earth Overshoot Day. N.d. Maailman ylikulutuspäivä. Viitattu 14.3.2021. <https://www.overshoot-day.org/>.

Ekologinen kestävyys. 2024. Kestävän kehityksen keskeiset käsitteet. OPH. Viitattu 15.12.2024. <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/kestavan-kehityksen-keskeiset-kasitteet>.

Ekopsykologia teoriaperustana. N.d. Green Care Finlandin verkkosivu. Menetelmät. Viitattu 18.12.2024. <https://www.gcfinland.fi/green-care-/menetelmat/>.

Ekosysteemipalvelut. 2024. Luovasti luonnonvaroista. Suomen luonnonvarat. Ekosysteemipalvelut. OPH:n oppimateriaali. Viitattu 15.12.2024. <https://www.oph.fi/fi/oppimateriaali/luovasti-luonnonvaroista/suomen-luonnonvarat/ekosysteemipalvelut>.

Ekosysteemipalvelut ja ihmisen terveys Argumenta-hankkeen (2013–2014) tulokset ja toimenpidesuosituksukset. Luonto hyvinvointipalvelujen osana -artikkeli. Viitattu 11.3.2021. file:///C:/Users/tai-perk/Downloads/SYKEra_35_2014.pdf.

Eteläpelto, A. 2005. Tutkimus ammatti-identiteetin tukijana ja oppimisyhteisöjen rakentajana: Aikuiskoulutus nousussa, miten siihen vastaa alan tutkimus? Aikuiskasvatus, 25(2), 150–154. <https://doi.org/10.33336/aik.93622>.

Green Care. N.d. Green Care Finland ry:n tiedostopankin esite 1. Viitattu 29.11.2024. <https://www.gcfinland.fi/tiedostopankki/1010/Green-Care-Finland-esite1-A5-148-x-210-mm-.pdf>.

Green Care Finland ry. N.d. Green Care Finland ry:n tiedostopankin esite. Viitattu 29.11.2024. <https://www.gcfinland.fi/tiedostopankki/1011/Green-Care-Finland-esite-A5-148-x-210-mm-.pdf>.

Haahtela, T., Hanski, I., von Hertzen, L., Jousilahti, P., Laatikainen, T., Mäkelä, M., Puska, P., Reijula, K., Saarinen, K., Vartiainen, E., Vasankari, T. & Virtanen, S. 2017. Luontoaskele tarttumattomien tu-
lehdustautien torjumiseksi. Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim 133(1). Viitattu 18.11.2021.
<http://www.duodecimlehti.fi/lehti/2017/1/duo13480>.

Haavisto, P. 2016. Turvallisuus: Ilmastonmuutos synnyttää konflikteja. Asiantuntijanäkemyksiä il-
mastonmuutoksen vaikutuksista. Ottakaa tämä vakavasti! 30.10.2016. muistio Sitralle. Viitattu
29.11.2024. https://www.sitra.fi/app/uploads/2017/02/Ottakaa_tama_vakavasti.pdf.

Haverinen, R., Mattila, K., Neuvonen, A., Saramäki, R. & Sillanaukee, O. 2021. Ihminen osana elon-
kirjoa Luontosuhteet, luontokäsitykset ja sivistys kestävyyskriisin aikakaudella. Sitran muistio. Ih-
minen osana elonkirjoa. 9.12.2021. Viitattu 24.11.2024.
<https://www.sitra.fi/app/uploads/2021/12/sitra-ihminen-osana-elonkirjoa.pdf>.

Havinen, L. & Särs, M. 2021. Tavataanko seuraavalla luennolla virtuaalitodellisuudessa? Kokemuk-
sia Mozilla Hubsista. Yliopisto-opettajan blogi verkossa. Viitattu 24.9.2021.
[https://blogs.uwasa.fi/opettajanblogi/2021/01/14/tavataanko-seuraavalla-luennolla-virtuaalito-
dellisuudessa-kokemuksia-mozilla-hubsista/](https://blogs.uwasa.fi/opettajanblogi/2021/01/14/tavataanko-seuraavalla-luennolla-virtuaalito-
dellisuudessa-kokemuksia-mozilla-hubsista/).

Heikkilä, M. 2018. Sairaaloista hyvinvointikeitaiksi? Taide ja luonto suomalaisissa sairaalahank-
keissa. Taidekasvatuksen maisterintutkielma. Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos. Jy-
väskylän yliopisto. Viitattu 4.4.2021. [file:///C:/Users/taiperk/Downloads/URN_NBN_fi_jyu-
201804242350.pdf](file:///C:/Users/taiperk/Downloads/URN_NBN_fi_jyu-201804242350.pdf).

Hoitoala ei toivu ilman tukea. N.d. Tehyn ja Superin SOS -verkkajulkaisu. Viitattu 24.9.2021.
<https://www.superliitto.fi/site/assets/files/128977/super-tehy-hoitoala-ei-toivu-ennen-tukea.pdf>.

HP Omnicept: A Revolution In VR. 2022. Verkkomainos. Viitattu 30.11.2024. [https://www.you-
tube.com/watch?v=K0kJdfbohR8](https://www.you-
tube.com/watch?v=K0kJdfbohR8).

Hyvä tieteellinen käytäntö. N.d. Jyväskylän yliopiston tiedonhankintaoppaan Tutkimusetiikka -
verkkosivu. Viitattu 18.12.2024. [https://www.jyu.fi/fi/opiskelijalle/kandi-ja-maisteriopiskelijan-
ohjeet/tiedonhankinta-ja-aineistonhallinta/kirjastotuutori/tutkimusetiikka](https://www.jyu.fi/fi/opiskelijalle/kandi-ja-maisteriopiskelijan-
ohjeet/tiedonhankinta-ja-aineistonhallinta/kirjastotuutori/tutkimusetiikka).

Junko, T. 2018. Tulevaisuuden sairaala nojaa terveysteknologiaan ja digitalisaatioon. Viitattu
24.9.2021. [https://www.aurora-lehti.fi/tulevaisuuden-sairaala-nojaa-terveysteknologiaan-ja-digita-
lisaatioon/](https://www.aurora-lehti.fi/tulevaisuuden-sairaala-nojaa-terveysteknologiaan-ja-digita-
lisaatioon/).

Jäppinen, J-P., Reinikainen, M., Ojala, A., Tyrväinen, L. 2014. Suomen ympäristökeskuksen raport-
teja 35. Luonto lähelle ja terveydeksi. Ekosysteemipalvelut ja ihmisen terveys Argumenta-hank-
keen (2013–2014) tulokset ja toimenpidesuositukset. Toim. Ojala, A. Viitattu 18.11.2021.
[file:///C:/Users/taiperk/Downloads/SYKEra_35_2014%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/taiperk/Downloads/SYKEra_35_2014%20(2).pdf).

Kallio, K.P. & Laine, I. 2023. Luontopaneelin lausunto koskien sosiaali- ja terveysalan perustutkin-
non perusteiden luonnosta 10.3.2023. Viitattu 3.12.2024. [https://luontopaneeli.fi/wp-con-
tent/uploads/2023/07/20230310-Sosiaali-ja-terveysalan-perustutkinnon-perusteet.pdf](https://luontopaneeli.fi/wp-con-
tent/uploads/2023/07/20230310-Sosiaali-ja-terveysalan-perustutkinnon-perusteet.pdf).

Kamau, A., Kuorelahti, M., Okulov, S., Rainerma, E., Rautamäki, N., Tuurnas, S., Yli-Laturi, M., Yli-Viikari, A. 2021. Luontoa tarvitaan sosiaali- ja terveystalouksissa. LuoNa -hankkeen tutkijaryhmän keskustelupaperi 16.8.2021. Viitattu 2.11.2024. [https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/547789/Luken_kestustelupaperi_16.8.2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/547789/Luken_keskustelupaperi_16.8.2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y).

Kela. 2024. Mielenterveysongelmat veivät jo yli 100 000 suomalaista pitkälle sairauspoissaololle vuonna 2023. Tiedote. Viitattu 25.11.2024. <https://www.kela.fi/ajankohtaista/mielenterveysongelmat-veivat-jo-yli-100-000-suomalaista-pitkalle-sairauspoissaololle-vuonna-2023>.

Kiviruusu, O., & Paavonen, J. 2024. Nuorten liiallinen netinkäyttö on lisääntynyt erityisesti tytöillä – yhteydet mielenterveyden ongelmiin ja opiskelun haasteisiin selvät. Terveystieteiden ja hyvinvoinninlaitoksen artikkeli. Viitattu 24.11.2024. <https://thl.fi/-/nuorten-liiallinen-netinkaytto-on-lisaantynyt-erityisesti-tytoilla-yhteydet-mielenterveyden-ongelmiin-ja-opiskelun-haasteisiin-selvat>.

Konttinen, L. 2014. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 35/2014. Luonto lähelle ja terveydeksi. Luonto hyvinvointipalvelujen osana. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 35. 2014. Viitattu 17.12.2024. [file:///C:/Users/taiperk/Downloads/SYKEra_35_2014%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/taiperk/Downloads/SYKEra_35_2014%20(3).pdf).

Kukkonen, M. 2024. Suomen itsemurhaluvut edelleen Pohjoismaiden korkeimmat. Verkkouutinen. Mieli Ry. Viitattu 25.11.2024. <https://mieli.fi/uutiset/suomen-itsemurhaluvut-edelleen-pohjoismaiden-synkimmat/>.

Kraama, A. 2020. Verkoartikkeli. Robotit parantavat asiakaspalvelua ja auttavat koronan torjumisessa. Vait Group Oy. Viitattu 24.9.2021. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/robotit-parantavat-asiakaspalvelua-ja-auttavat-koronan-torjumisessa?publisherId=25210589&releaseId=69891603>.

Lappalainen ja Skyttä. 2020. Vähemmän perinteisiä webinaareja, enemmän virtuaalitodellisuutta. Virtuaalitodellisuuden hyödyntäminen tapahtumassa. Case: 3D Talo. Opinnäytetyö. Yhteis-kuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala. Savonia ammattikorkeakoulu. Viitattu 18.4.2021. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/353190/Lappalainen_Jonna_Skytta%20Tiia.pdf?sequence=2&isAllowed=y.

Luontopainotteinen varhaiskasvatus Pilke-päiväkodeissa. N.d. Pilke-päiväkodin ja Suomen Ladun tuottama esite. Viitattu 12.12.2024. <https://pilkepaivakodit.fi/wp-content/uploads/2023/06/Pilke-luonto-painotteisuus-kasikirja-2022.pdf>.

Löfgren, M. 2021. Koko sote-ala uhkaa näivettyä. Julkisanalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry:n verkkotiedote. Viitattu 24.9.2021. <https://www.epressi.com/tiedotteet/kotimaa/julkisalojen-riihiterveiset-tyovoimapula-syvenee-tutkimus-surkastuu-ja-veronmaksajien-palvelut-vaarantuvat-tata-kaikkea-seuraa-suunnitelluista-menoleikkauksista.html>.

Mayer, M. & Siltanen, K. 2020. Raportti: Ilmastonmuutos ja sosiaali ja terveyssektori, artikkeli 5: Terveys, hyvinvointi ja ilmastonmuutos. Soste Suomen sosiaali ja terveys ry. Helsinki. Viitattu 24.9.2021. <https://www.soste.fi/wp-content/uploads/2020/06/SOSTE-julkaisu-2020-Ilmastonmuutos-ja-sosiaali-ja-terveyssektori.pdf>.

Mikä on Mixed Reality. N.d. Gadget info. Verkkosivu. Viitattu 18.4.2021. <https://fi.gadget-info.com/77098-what-is-mixed-reality-and-how-it-differs-from-ar-and-vr>.

Mitä luonto on. N.d. Opetushallituksen verkkosivu. Koulutus ja tutkinnot. Ympäristö ja luonto. Viitattu 18.12.2024. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/ymparisto-ja-luonto>.

Moilanen, A. 2021. Kuinka sivistys tulisi tänä päivänä ymmärtää? Kirjoitus Sitran vierailijablogissa 8.4.2021. Viitattu 27.11.2024. <https://www.sitra.fi/blogit/kuinka-sivistys-tulisi-tana-paivana-ym-martaa/>.

Myllyniemi, S. & Paakkunainen, K. 2007. Tihentyvä sukupolvipolitiikka ja aktiivisuuden kasautuminen. Teoksessa Kari Paakkunainen (toim.) Sukupolvipolitiikka. Nuoret ja eduskuntavaalit 2007.

Myllyniemi, S & Pekkarinen, E. 2018. Nuorisobarometri. Vaikutusvaltaa Euroopan laidalla. Toim. Myllyniemi, S. Viitattu 18.11.2021. https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2019/03/NB_2018_web.pdf.

Northrop, R. & Connor, A. 2013. Ecological Sustainability: Understanding Complex Issues. CRC Press, e-book. Viitattu 3.12.2021. <https://doi.org/10.1201/b14905>.

Ollas, T. (toim.). 2020. Biotalous lyhyesti. Työ- ja elinkeinoministeriö. Biotalous.fi -sivusto. Viitattu 15.12.2024. <https://www.biotalous.fi/suomi-kehittaa/biotalous-lyhyesti/>.

OPH. N.d. Lisätty todellisuus. Verkkosivu. Viitattu 18.4.2021. http://www10.edu.fi/ammatti-peda/?sivu=lisatty_todellisuus.

Ouli, P. 2020. Pokeland virtuaalimaailman esittely, digitaalisten oppimisympäristöjen asiantuntija Pekka Ouli. Youtube-video. Viitattu 24.5.2021. <https://www.youtube.com/watch?v=i8KUDS7MMdl>.

Perkiö, T.2020. Metsät suomalaisten lapsiperheiden voimavaraksi. Opinnäytetyö agrobi (AMK). Viitattu 28.1.2024. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/342043/Perkio_Taina.pdf.pdf?sequence=2&isAllowed=y.

Pihkala, P. (2021). Helsingin Sanomien artikkeli. Laaja tutkimus kertoo syvästä ilmasto-ahdistuksesta: Lähes puolet suomalais-nuorista epäroi lasten hankkimista ja ajattelee hallituksen valehtelevan. Kirjoittanut Mykkänen, P. 15.9.2021. Viitattu 18.11.2021. <https://www.hs.fi/ulko-maat/art2000008264419.html>.

Rappe, E. 2014. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 35/2014. Luonto lähelle ja terveydeksi Ekosysteemipalvelut ja ihmisen terveys Argumenta-hankkeen (2013–2014) tulokset ja toimenpidesuosituksat. Viherympäristön psykososiaaliset palvelut -artikkeli. Viitattu 11.3.2021. file:///C:/Users/taiperk/Downloads/SYKEra_35_2014.pdf.

Rappe, E. & Viertoma, K. 2021. Luento Green Care -päivillä 17.11.2021.

Ruuhela, R. 2018. Impacts of weather and climate on mortality and self-harm in Finland. Finnish Meteorological Institute. Viitattu 24.11.2024. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/75c1a5cf-55f7-4ca4-82f9-4d8f8383dec3/content>.

Sangervo, J. 2020. Ilmastoahdistus ja ilmastotoivo. Tunteiden yhteys ilmastotoimiin. Pro gradu - tutkielma. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta, psykologian tutkinto-ohjelma. Viitattu 7.12.2021. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/123166/SangervoJulia.pdf?sequence=2&isAllowed=y>.

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon e-perusteet. 2021. Viitattu 24.11.2024. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ammattillinen/7854765/tutkinnonosat>.

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto. 2024. Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon e-perusteet. OPH. Viitattu 15.12.2024. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/f/ammattillinenperustutkinto/8531450/tiedot>.

Tevameri, T. 2023. Sote-palveluala. Työvoima, yksityisen sektorin rooli ja kansainvälistyminen. TEM toimialaraportit 2023:2. KEHA-keskus. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 24.11.2024. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164805/TEM_2023_02_sote_toimiala.pdf.

Tiainen, K. 2017. Verkko uutiset. Teknologia kaipaa tyttöjä – "Kehitystä ei voi jättää pelkästään nuorten miesten käsiin". Viitattu 23.9.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-9489858>.

Tieteen termipankki. N.d. Hedonismi. Viitattu 14.3.2021. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:hedonismi>.

Tilastokeskus. 2024. 873 000 henkilöä oli köyhyys- tai syrjäytymisriskissä vuonna 2022. Tiedote 28.3.2024. Elinolotilasto 2023. Viitattu 25.11.2024. <https://stat.fi/julkaisu/cln2vlqod3dee0bvz2nohmdt8>.

Turunen, S. 2021. Virtuaalimaailmastako vaihtoehto Teamsille. Tampereen seudun ammattiopiston verkkojulkaisu. Viitattu 21.5.2021. [Virtuaalimaailmastako vaihtoehto Teamsille – Osaava Tredu](#).

Tuomaala, M. 2024. Työvoiman saatavuus ja kohtaanto. TEM-analysejä 119/2024. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 24.11.2024. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165485/Ty%C3%B6voiman%20saatavuus%20ja%20kohtaanto%201_2024.pdf

Uuraisten kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma. 2024. Viitattu 12.12.2024. <https://uuraisten.fi/wp-content/uploads/2024/05/UURAISTEN-KUNNAN-LASTEN-JA-NUORTEN-HYVINVOINTISUUNNITELMA.pdf>.

Uuraisten kunnan varhaiskasvatussuunnitelma. 2019. Viitattu 12.12.2024. https://uusi.uurainen.fi/wp-content/uploads/2019/08/uurainen_vasu_01082019_hyvaksytty.pdf.

Valta, M. 2014. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 35/2014. Luonto lähelle ja terveydeksi Ekosysteemipalvelut ja ihmisen terveys Argumenta-hankkeen (2013–2014) tulokset ja toimenpidesuosituksat. Puu restoratiivisten ympäristöjen sisustuksessa -artikkeli. Viitattu 11.3.2021. file:///C:/Users/taiperk/Downloads/SYKEra_35_2014.pdf.

Varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteet. 2022. OPH. Viitattu 12.12.2024. <https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-service/api/dokumentit/8931215>.

Virtuaalinen showroom valitulle tutkinnonosalle. 2021. Osaamisella töihin -hanke. Toimintasuunnitelma. Työpaketti 2. Opiskelumotivaation ja opiskelijarekrytoinnin kasvattaminen.

Värri, V-M. 2018. Kasvatus ekokriisin aikakaudella. ISBN 978-951-768-681-5. Digitalisoitu kirja. Tampere. Vastapaino. Viitattu 14.2.2021. <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789517686815>.

Ylikulutus. N.d. WWF:n verkkosivu. Suomalaisten ylikulutuspäivä jo alkuvuodesta. Viitattu 25.11.2024. <https://wwf.fi/uhat/ylikulutus/>.

Yli-Viikari, A. 2021. Luonto on osa tulevaisuuden sote-palveluita: tutkijoiden keskustelupaperi. Luento valtakunnallisilla Green Care -päivillä 16.11.2021. Viitattu 2.11.2024. <https://youtu.be/01pJq-hlm-9s>.